

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΜΒΑ»**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Οι εξαγωγές της Ελλάδας, καταγραφή της τρέχουσας κατάστασης της αγοράς, προσδιοριστικοί παράγοντες ενίσχυσης των ελληνικών εξαγωγών και υφιστάμενα εμπόδια περιορισμού της εξαγωγικής δραστηριότητας.

ΤΣΑΚΛΙΑΔΟΥ ΘΩΜΑΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: **Χρήστος Νούνης**

ΑΘΗΝΑ, Μάιος 2013

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες.....	4
Περίληψη στην Ελληνική.....	5
1.Εισαγωγή.....	7
1.1Προσδιορισμός του προβλήματος.....	7
1.2 Σχετική διεθνής εμπειρία.....	7
1.3 Σκοπός της διατριβής.....	8
1.4 Μεθοδολογία.....	8
2. Οι εξαγωγές.....	9
2.1 Εννοιολογική προσέγγιση των εξαγωγών.....	9
2.2 Είδη εξαγωγών.....	9
2.3 Στόχοι των εξαγωγών.....	10
2.4 Προϋποθέσεις και προετοιμασία εξαγωγής.....	11
2.4.1 Βήματα που ακολουθούν οι εξαγωγείς.....	11
2.4.3 Οργανόγραμμα.....	13
3. Συμβολή των εξαγωγών - Προοπτικές και πρωτοβουλίες για τις ελληνικές εξαγωγές.....	15
3.1 Στις σύγχρονες οικονομίες.....	15
3.2. Στην Ελλάδα.....	17
3.3 Έρευνα όσον αφορά το προφίλ του Έλληνα εξαγωγέα.....	18
3.3.1 Ευρήματα.....	19
3.3.2 Κλάδος Δραστηριότητας.....	20
3.3.3 Έδρα.....	21
3.3.4 Τα στοιχεία.....	21
3.4 Παρουσίαση των προοπτικών και των πρωτοβουλιών για την προώθηση των εξαγωγών.....	22
3.4.1 Προοπτικές ελληνικής οικονομίας.....	22
3.4.2 Πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση των εμποδίων και την αύξηση των εξαγωγών.....	24
4. Η Χρηματοπιστωτική κρίση και οι ελληνικές εξαγωγές από το 2008-σήμερα.....	26
4.1 Σύντομη καταγραφή της κατάστασης.....	26
4.2 Ελληνικές εξαγωγές.....	27
4.2.1 Οι δέκα σημαντικότεροι εξαγωγικοί κλάδοι της Ελλάδας.....	27
4.2.2 Γεωγραφική συγκέντρωση των εξαγωγών.....	29
4.3 Η πορεία των ελληνικών εξαγωγών από το φθινόπωρο του 2008, και η ραγδαία επιδείνωσή τους.....	32
4.3.1 Οι εξαγωγές αγαθών.....	32

4.3.2 Οι εξαγωγές υπηρεσιών	33
4.3.3 Οι εξαγωγικές επιδόσεις κατά το 2008	34
4.4 Η πορεία των εξαγωγών κατά το έτος 2009 (Ιανουάριος-Δεκέμβριος).....	37
4.5 Η πορεία των εξαγωγών κατά το έτος 2010.....	39
4.5.1 Οι επιδόσεις κατά μεγάλες κατηγορίες προϊόντων.....	40
4.6. Η πορεία των εξαγωγών κατά το έτος 2011(Ιανουάριος-Δεκέμβριος) και η σύγκρισή τους με το 2010.....	43
4.6.1 Οι επιδόσεις κατά μεγάλες κατηγορίες προϊόντων.....	43
4.7. Η πορεία των ελληνικών εξαγωγών κατά το έτος 2012 (Ιανουάριος-Δεκέμβριος) και η σύγκρισή τους με το 2011	45
4.7.1 Οι επιδόσεις κατά μεγάλες κατηγορίες προϊόντων.....	48
4.8 Καταγραφή των στοιχείων για τους πρώτους μήνες του 2013 και προβλέψεις σύμφωνα με την Έκθεση του Διοικητή.....	50
4.8.1 Αύξηση κατά 14,3% των εξαγωγών τον Ιανουάριο του 2013	50
4.8.2 Εμπορικό Ισοζύγιο	51
4.8.3 Συγκριτική ανάλυση των στοιχείων που αφορούν στις εξαγωγές 2004-2012	54
5. Τα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι εξαγωγικές επιχειρήσεις	58
5.1 Τα βασικά διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας.....	58
5.2 Κρατικές παρεμβάσεις στο διεθνές εμπόριο.....	59
5.3 Τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις.....	60
5.3.1 Χρονοβόρες Διαδικασίες για τις εξαγωγές.....	60
5.3.2 Διοικητικό Κόστος για τις Εξαγωγές.....	61
5.3.3 Νομικά ζητήματα	61
5.3.4 Ζητήματα Ενημέρωσης.....	61
6. Έρευνα.....	64
6.1 Παρουσίαση αποτελεσμάτων έρευνας	64
6.2 Συμπεράσματα-Συζήτηση ευρημάτων	81
Βιβλιογραφία.....	86

Ευχαριστίες

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου κύριο Χρήστο Νούνη για την υποστήριξή του κατά την διάρκεια εκπόνησης της εργασίας.

Επιπροσθέτως θα ήθελα να ευχαριστήσω τις εταιρίες που δέχθηκαν να απαντήσουν στο ερωτηματολόγιο της έρευνας. Χωρίς την συμμετοχή τους η διεξαγωγή της έρευνας θα ήταν αδύνατη.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένειά μου και τους φίλους μου για την ψυχολογική στήριξη όλο αυτό το διάστημα της εκπόνησης της εργασίας και του μεταπτυχιακού προγράμματος γενικότερα.

Αφιερώνω την εργασία αυτή στον σοφό παππού μου Βασίλη, που πάντα ήθελε να σπουδάσω.

Είμαι σίγουρη πως αυτή την στιγμή θα ήταν πολύ χαρούμενος.

Περίληψη στην Ελληνική

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση έχει προκαλέσει αλλά και ταυτόχρονα αναδείξει μια σειρά από αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας. Πρόκειται για διαρθρωτικά προβλήματα, που καθιστούν την έξοδο της χώρας από την ύφεση αρκετά πολύπλοκη και ίσως μακρινή. Τα βασικότερα από αυτά τα προβλήματα είναι η ανεργία, η χαμηλή παραγωγικότητα, οι μη ανταγωνιστικές τιμές των ελληνικών προϊόντων και κυρίως το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου. Η ύπαρξη του τελευταίου, καταδεικνύει την έλλειψη ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας καθώς και την έλλειψη στέρεας παραγωγικής βάσης.

Αρκετοί οικονομολόγοι υποστηρίζουν πως η βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου της Ελλάδας αποτελεί σήμερα τη μοναδική διέξοδο από την κρίση, καθώς δεν υπάρχουν άλλες δομές που να μπορούν να οδηγήσουν προς αυτή την κατεύθυνση. Στην πιο κρίσιμη καμπή της οικονομικής ιστορίας της χώρας, η εξωστρέφεια και η ενίσχυση του εξαγωγικού προσανατολισμού κρίνονται αναγκαίες και οι αρμόδιοι φορείς οφείλουν να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για την προώθησή τους. Για να επιτευχθεί ο στόχος της εξωστρέφειας θα πρέπει να λυθούν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις.

Η παρούσα εργασία αποσκοπεί στην ανάδειξη των παραπάνω εμποδίων, μέσω έρευνας που πραγματοποιήθηκε με τη διανομή σχετικού ερωτηματολογίου σε ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις, καθώς επίσης και στην εξαγωγή συμπερασμάτων αναφορικά με την συμβολή της ελληνικών εξαγωγών στην αντιμετώπιση της κρίσης. Η εργασία αποτελείται από 6 κεφάλαια τα οποία μπορούν να χωριστούν σε δύο ενότητες. Η πρώτη ενότητα περιλαμβάνει το θεωρητικό πλαίσιο των εξαγωγών καθώς επίσης και την καταγραφή των στοιχείων που αφορούν το ελληνικό εμπορικό ισοζύγιο για τις χρονολογίες 2008-σήμερα. Η δεύτερη ενότητα αποτελείται από την ανάλυση της έρευνας και των συμπερασμάτων που προέκυψαν από αυτή καθώς επίσης και από μία σειρά προτάσεων για την προώθηση των εξαγωγών.

Περίληψη στην Αγγλική

The global financial crisis has caused and at the same time has showed off a series of weaknesses in the Greek economy. These are structural problems that make the country's exit from the recession complicated enough and perhaps distant. The most basic ones of these problems are the unemployment, the low productivity, the non- competitive prices of the Greek products and mainly the trade deficit. The existence of the trade deficit shows the Greek economy's lack of competitiveness, as well as the lack of a solid production basis.

Several economists support that the improvement of Greece's trade balance constitutes today the only way out from the crisis, since there are no other structures that can lead to this direction. At the most crucial turning point of the country's financial history, the extroversion and the strengthening of the export orientation are considered necessary and the competent bodies ought to take the necessary measures for their promotion. To achieve the target of the extroversion the obstacles that the Greek export enterprises face have to be removed.

The present study aims at the marking of the aforementioned obstacles through a research which was conducted with the distribution of a relevant questionnaire to Greek export enterprises, as well as to the drawing of conclusions concerning the contribution of the Greek exports to the coping with the crisis. The study consists of 6 chapters which can be divided into two units. The first unit includes the exports' theoretical framework as well as the registration of the data that concern the Greek trade balance for the dates: 2008-present. The second unit consists of the analysis of the research and the conclusions drawn from it as well as of a series of suggestions for the exports' promotion.

1.Εισαγωγή

1.1Προσδιορισμός του προβλήματος

Οι εξαγωγές και συγκεκριμένα το ελληνικό εξαγωγικό εμπόριο, παράλληλα με τον κλάδο του τουρισμού, αποτελούν κατά γενική ομολογία τους βασικούς πυλώνες που συνεχίζουν να συνεισφέρουν στην ελληνική οικονομία. Σε μία περίοδο κατά την οποία η εγχώρια ζήτηση έχει υποστεί σοβαρό πλήγμα κυρίως εξ αιτίας της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης, και της ακολουθούμενης περιοριστικής οικονομικής πολιτικής με ουσιαστική αρνητική συνέπεια τη ραγδαία αύξηση της ανεργίας, η οποία βρίσκεται σε πρωτοφανή υψηλά επίπεδα, η τόνωση της εξωστρέφειας αποτελεί σημαίνουσα προτεραιότητα και βασική διέξοδο για την Ελλάδα. Αρκετοί αναλυτές αναφέρουν πως οι εξαγωγές θα αποτελέσουν από εδώ και στο εξής τη νέα «βαριά βιομηχανία» της χώρα μας, και κατά συνέπεια θα πρέπει να αντιμετωπισθούν άμεσα και αποτελεσματικά τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν οι ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις.

1.2 Σχετική διεθνής εμπειρία

Παρά το γεγονός ότι οι εξαγωγές της Ελλάδας έχουν αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, οι ρυθμοί αύξησής τους παραμένουν ακόμα χαμηλοί σε σχέση με εκείνους των αναπτυγμένων χωρών. Στη συνέχεια θα αναφερθούν εκτενώς τα εμπόδια που συνεχίζουν να πλήττουν τις ελληνικές εξαγωγές. Ως παράδειγμα θα μπορούσε να αναφερθεί το γεγονός ότι χρειάζονται κατά μέσο όρο 20 ημέρες για την εξαγωγή προϊόντων από την Ελλάδα, σε σύγκριση με 10 ημέρες κατά μέσο όρο σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αξιοσημείωτη είναι η ραγδαία ανάπτυξη των εξαγωγών της Ιρλανδίας, η οποία στηρίχθηκε κυρίως στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων, στην εδραίωση ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος, ενός ελκυστικού και σταθερού φορολογικού συστήματος, καθώς επίσης και στην επένδυση στο εκπαιδευτικό σύστημα.

1.3 Σκοπός της διατριβής

Στη συγκεκριμένη διπλωματική διατριβή, επιχειρείται αρχικά η ανάδειξη της σπουδαιότητας του ρόλου που διαδραματίζουν οι εξαγωγές σε κάθε σύγχρονη οικονομία. Στη συνέχεια μέσω της παρουσίασης των εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις σε συνδυασμό με τη δυσμενή οικονομική κατάσταση της χώρας, γίνεται μία προσπάθεια να παρουσιασθούν προτάσεις για την εξάλειψη των προβλημάτων αυτών και την προώθηση της εξωστρέφειας. Επιπλέον, σκοπός αυτής της διπλωματικής είναι η συγκριτική ανάλυση των στοιχείων του ελληνικού εμπορικού ισοζυγίου κατά την πενταετία 2008-2012, έτσι ώστε να διερευνηθεί και να καταγραφεί η συνεισφορά των εξαγωγών στην αντιμετώπιση της χρηματοπιστωτικής κρίσης.

1.4 Μεθοδολογία

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία αποτελείται κατ' αρχήν από το θεωρητικό πλαίσιο που αφορά στις ελληνικές εξαγωγές και το ο π ά προ ύπτει από την ελληνική κυρίως βιβλιογραφία, από στοιχεία του Πανελληνίου Συνδέσμου Εξαγωγέων (ΠΣΕ) και του Συνδέσμου Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος (ΣΕΒΕ) καθώς επίσης και από μελέτες και εκθέσεις έγκυρων φορέων όπως είναι το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (ΙΟΒΕ) και η Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ).

Για την πραγματοποίηση της έρευνας χρησιμοποιήθηκε ερωτηματολόγιο το οποίο καταρτίστηκε αποκλειστικά για την εν λόγω έρευνα και το οποίο παρατίθεται στο δεύτερο μέρος της εργασίας. Απαραίτητη προϋπόθεση για την ολοκληρωμένη διεξαγωγή της ήταν η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου από ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις, ώστε μέσω των αποτελεσμάτων να είναι εφικτή η εξαγωγή συμπερασμάτων. Το ερωτηματολόγιο στάλθηκε σε ηλεκτρονική μορφή μέσω του Qualtrics Survey Software σε 150 επίσημα καταχωρημένες εξαγωγικές επιχειρήσεις, δείγμα που επιλέχθηκε από την βάση δεδομένων του ΠΣΕ. Ανταποκρίθηκαν 52 επιχειρήσεις του αρχικού δείγματος και κατά συνέπεια αυτές αποτελούν και το δείγμα της έρευνας.

2. Οι εξαγωγές

2.1 Εννοιολογική προσέγγιση των εξαγωγών

Οι εξαγωγές είναι τα αγαθά και οι υπηρεσίες που παράγονται στο εσωτερικό και πωλούνται στο εξωτερικό. Καθαρές εξαγωγές είναι η αξία των εξαγωγών μιας χώρας μείον την αξία των εισαγωγών. Οι καθαρές εξαγωγές ονομάζονται και εμπορικό ισοζύγιο. Όταν αναφερόμαστε στις εξαγωγές εννοούμε τις δαπάνες που γίνονται για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται στην εγχώρια οικονομία και αγοράζονται από αλλοδαπούς (Σαρτζετάκης, 2000). Μέσω της παραπάνω διαδικασίας επιτυγχάνεται αντίστοιχη εισαγωγή συναλλάγματος μετά την τήρηση τελωνειακών, τραπεζικών ή άλλων διατυπώσεων και διαδικασιών.

Παράγοντες που επηρεάζουν το εμπορικό ισοζύγιο είναι:

- Οι προτιμήσεις των ντόπιων και ξένων καταναλωτών
- Οι τιμές των προϊόντων στις εγχώριες και τις ξένες αγορές
- Οι συναλλαγματικές ισοτιμίες
- Το εισόδημα των ντόπιων και ξένων καταναλωτών
- Το μεταφορικό κόστος
- Η εμπορική πολιτική των κυβερνήσεων

Στο εμπορικό ισοζύγιο αγαθών αποτυπώνεται η διαφορά μεταξύ των εξαγωγών εμπορευμάτων μιας χώρας και των αντίστοιχων εισαγωγών της. Συγκεκριμένα, όταν οι εξαγωγές είναι μικρότερες από τις εισαγωγές τότε εμφανίζεται έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο, ενώ αντίθετα όταν οι εξαγωγές είναι μεγαλύτερες από τις εισαγωγές, τότε έχουμε πλεόνασμα στο εμπορικό ισοζύγιο. Έπειτα από αυτά μπορεί εύκολα να αναλογισθεί κανείς ότι η σημασία των εξαγωγών για την Ελλάδα, όπως εξάλλου και για κάθε κράτος, είναι πρωτεύουσας σημασίας (Σαρτζετάκης, 2000).

2.2 Είδη εξαγωγών

Οι εξαγωγές διακρίνονται σε τρεις βασικές κατηγορίες όσον αφορά τις καταρτιζόμενες στατιστικές του εξωτερικού εμπορίου. Οι κατηγορίες αυτές είναι:

1. Κανονικές εξαγωγές: Σε αυτές περιλαμβάνονται όλα τα εξαγόμενα εμπορεύματα που έχουν παραχθεί στο έδαφος της χώρας ή που έχουν εισαχθεί και βρίσκονται στην ελεύθερη διάθεση των εισαγωγέων.

2. Εξαγωγές ύστερα από τελειοποίηση στο εσωτερικό: Σε αυτές περιλαμβάνονται τα εξαχθέντα έτοιμα προϊόντα που προέρχονται από την τελειοποίηση των εισαχθέντων με το καθεστώς της «ενεργητικής τελειοποίησης».

3. Εξαγωγές προς τελειοποίηση στο εξωτερικό: Σε αυτές περιλαμβάνονται τα αποστελλόμενα στο εξωτερικό εγχώρια προϊόντα προς τελειοποίηση και επανεισαγωγή. Στην περίπτωση αυτή ισχύει το καθεστώς της «παθητικής τελειοποίησης».

Ως προς τις εξαγωγές υπηρεσιών οι βασικότερες μορφές στην Ελλάδα είναι ο τουρισμός, η εμπορική ναυτιλία, η εργασία των Ελλήνων μεταναστών στο εξωτερικό, οι κατασκευές στο εξωτερικό από ελληνικές εταιρείες κλπ. Είναι βέβαια ιδιαίτερα αξιοσημείωτο το γεγονός ότι οι εξαγωγές υπηρεσιών μας αποφέρουν κάθε χρόνο σημαντικότερα ποσά συναλλάγματος και μάλιστα μεγαλύτερα σε αριθμό από τις εξαγωγές αγαθών (Σαρτζετάκης, 2000).

2.3 Στόχοι των εξαγωγών

Οι στόχοι των εξαγωγών θα πρέπει να είναι οι ακόλουθοι:

1. Επιλογή χωρών-στόχων (χωρών δηλαδή προτεραιότητας)
2. Επιλογή προϊόντων που ταιριάζουν στις επιλεγμένες χώρες
3. Δημιουργία υποδομής στο εξωτερικό και στο εσωτερικό, για τη βελτίωση των εξαγωγών στο πλαίσιο ενός στρατηγικού σχεδιασμού
4. Συνεργασία με τους εξαγωγικούς κλάδους της χώρας για των εντοπισμό προβλημάτων, ευκαιριών και τρόπων στήριξης της εξαγωγικής προσπάθειας
5. Αύξηση των εξαγωγών

Σημασία έχει στο σημείο αυτό να τονιστεί το γεγονός ότι για την επίτευξη των στόχων αυτών, απαιτείται μία σειρά στρατηγικών κινήσεων, που μπορούν συνοπτικά να περιγραφούν ως εξής:

- Διασύνδεση των εξαγωγών με την ανάπτυξη, τις επενδύσεις και την τεχνολογική αναβάθμιση της παραγωγής
- Δημιουργία εξαγωγικής ταυτότητας για τα ελληνικά προϊόντα και βελτίωση της εικόνας τους στις διεθνείς αγορές
- Διεύρυνση της εξαγωγικής βάσης
- Συνεργασία με ειδικευμένους επαγγελματίες και οργανισμούς στις αγορές προτεραιότητας, για την κατάστρωση της στρατηγικής και για την υποβοήθηση των ελληνικών εξαγωγών στις αγορές αυτές
- Δημιουργία βασικών πληροφοριακών στοιχείων για τον εντοπισμό νέων αγορών

2.4 Προϋποθέσεις και προετοιμασία εξαγωγής

2.4.1 Βήματα που ακολουθούν οι εξαγωγείς

Υπάρχουν ορισμένα βήματα τα οποία θα πρέπει να ακολουθεί η κάθε ελληνική εξαγωγική επιχείρηση, έτσι ώστε να λειτουργεί σύμφωνα με τον νόμο. Αυτά είναι:

- Ο κάθε εξαγωγέας θα πρέπει να είναι μέλος του υ Βιοτεχνικού ή Εμπορικού Επιμελητηρίου της περιοχής του καθώς επίσης και να έχει έγγραφα στο ειδικό μητρώο εξαγωγέων
- Να συνεργάζεται με εμπορική τράπεζα για την τήρηση των συναλλαγματικών διατυπώσεων και για την θεώρηση (από την τράπεζα) της δήλωσης-τιμολογίου εξαγωγής
- Να εκδίδει τιμολόγιο ξενόγλωσσο και εφόσον χρειάζεται, κιβωτολόγιο, ζυγολόγιο κτλ
- Πιστοποιητικό προέλευσης εκδίδεται από το Επιμελητήριο, εφόσον ζητείται από τον παραλήπτη.

2.4.2 Προετοιμασία της εξαγωγής-οργάνωση του τμήματος εξαγωγών

Το τμήμα εξαγωγών μιας επιχείρησης με σημαντικό μέγεθος εξαγωγών, αποτελεί ένα από τα νευραλγικά τμήματα της επιχειρηματικής μονάδας. Οι κύριοι τομείς του τμήματος εξαγωγών είναι οι παρακάτω:

1. Συντονισμός και σχεδιασμός του δικτύου πωλήσεων εξωτερικών αγορών επιχείρησης.
2. Επαφή και εποπτεία του τμήματος με τους πωλητές του εξωτερικού και τους τοπικούς κατά χώρα αντιπροσώπους.
3. Καθημερινή επαφή με το τμήμα της παραγωγής τους εργοστασίου ώστε να παρακολουθείται η ροή της εκτέλεσης των παραγγελιών εξωτερικού, σε σχέση με τα χρονικά όρια που δεσμεύουν την επιχείρηση.
4. Παραλαβή και ταξινόμηση των κλεισμένων παραγγελιών εξωτερικού, σύμφωνα με την ημερομηνία παράδοσης που συμφωνήθηκε με τους πελάτες.
5. Προετοιμασία των παραγγελιών εξωτερικού και διαβίβαση αυτών στο τμήμα παραγωγής.
6. Προετοιμασία και ολοκλήρωση της παραγγελίας που συνήθως συνίσταται σε:
 - Παραλαβή καταστάσεων φορτώσεων από το τμήμα παραγωγής.
 - Έκδοση εμπορικού τιμολογίου, ζυγολογίου και άλλων απαραίτητων εγγράφων.
 - Διαδικασία για την έκδοση από την μεσολαβούσα Τράπεζα της Δήλωσης – Τιμολογίου Εξαγωγής. Σε αυτή την διαδικασία περιλαμβάνεται και η θεώρηση των τιμών των εξαγόμενων εμπορευμάτων από το τοπικό Επιμελητήριο της εξαγωγικής επιχείρησης.
 - Συνεννόηση με τη μεταφορική εταιρία για φόρτωση και μεταφορά του εμπορεύματος
 - Συνεννόηση με το εκτελωνιστικό γραφείο για τον εκτελωνισμό και τις τελωνειακές διατυπώσεις στο τελωνείο εξαγωγής.
 - Συνεννόηση με ασφαλιστική εταιρία για την ασφαλιστική κάλυψη των μεταφερόμενων εμπορευμάτων.
 - Περισυλλογή, συγκέντρωση όλων των απαραίτητων φορτωτικών εγγράφων και κατάθεση αυτών στην μεσολαβούσα Τράπεζα για αποστολή στον πελάτη, σύμφωνα με τις οδηγίες του.
 - Υποβολή αίτησης στη μεσολαβούσα Τράπεζα για έκδοση του ΠΕΔ (Πιστοποιητικό Εξαγωγικής Δραστηριότητας).
 - Αποστολή της προμήθειας του αντιπροσώπου (αν υπάρχει) μέσω πάντα της μεσολαβούσας Τράπεζας.

- Παρακολούθηση του φακέλου για τη συναλλαγματική τακτοποίηση της εξαγωγής στο τακτό χρονικό διάστημα
- Κλείσιμο του φακέλου εξαγωγής με την παραλαβή του Πιστοποιητικού Εξαγωγικής Δραστηριότητας.

Τα παραπάνω αποτελούν βασικές λειτουργίες του τμήματος εξαγωγών μιας επιχείρησης με εξαγωγική κατεύθυνση

2.4.3 Οργανόγραμμα

Τυπικό οργανόγραμμα του τμήματος εξαγωγών σχετικά με την επάνδρωση σε στελέχη και τις ατομικές αρμοδιότητες έκαστου μπορεί να είναι το εξής:

1. Προϊστάμενος

- Επαφή με πελάτες του εξωτερικού.
- Επαφή με αντιπροσώπους πωλητές του εξωτερικού.
- Εποπτεία και έλεγχος των εργασιών του τμήματος.
- Λήψη αποφάσεων σε ανακύπτοντα προβλήματα.
- Επαφή με τα υπόλοιπα τμήματα της επιχείρησης.

2. Υπάλληλος διαδικασιών

- Παραλαβή καταστάσεων φόρτωσης – εκφόρτωσης από το τμήμα παραγωγής.
- Έκδοση τιμολογίων, ζυγολογίων, σημειώματος προς εκτελωνιστή, σημειώματος φόρτωσης προς μεταφορέα.
- Προετοιμασία φορτωτικών εγγράφων για διαβίβαση στη μεσολαβούσα Τράπεζα.
- Συνεννόηση με μεταφορική εταιρία, ασφαλιστική εταιρία και εκτελωνιστικό γραφείο σε ωριαία βάση.
- Παρακολούθηση του φακέλου εξαγωγής για συναλλαγματική και τελωνειακή τακτοποίηση.

3. Υπάλληλος εξωτερικών εργασιών

Καθημερινή επαφή με Τράπεζες, Επιμελητήριο, Οργανισμούς, παραγωγικά Υπουργεία, ιδιωτικές επιχειρήσεις με στόχο την έκδοση ή θεώρηση των απαραίτητων εγγράφων της εξαγωγής.

4. Υπάλληλος – γραμματέας

- Γραμματειακή υποστήριξη του τμήματος.
- Δακτυλογράφηση εγγράφων.
- Πρωτοκόλληση με αποστολή και παραλαβή της αλληλογραφίας του τμήματος.

Ανάλογα με την ανάπτυξη του όγκου των εξαγωγών οι λειτουργίες των τεσσάρων αναφερόμενων τομέων διευρύνονται με τη προσθήκη και άλλων εξειδικευμένων στελεχών, όπως π.χ στον τομέα των διαδικασιών προστίθεται υπάλληλος που θα παρακολουθεί τη συναλλαγματική και τελωνειακή τακτοποίηση του φακέλου εξαγωγής.

Formatted: Left, None, Space After: 10 pt, Line spacing: Multiple 1,15 li, Adjust space between Latin and Asian text, Adjust space between Asian text and numbers

3. Συμβολή των εξαγωγών - Προοπτικές και πρωτοβουλίες για τις ελληνικές εξαγωγές

3.1 Στις σύγχρονες οικονομίες

Η επίδραση των εξαγωγών έχει αποτελέσει κεντρικό θέμα στη θεωρία του εμπορίου και της ανάπτυξης. Πολλές μελέτες έχουν διεξαχθεί διαπραγματευόμενες διαφορετικές θεωρίες αυτής της επίδρασης. Η οικονομική θεωρία δείχνει ότι η επέκταση των εξαγωγών προάγει την οικονομική ανάπτυξη δια μέσου δύο σταδίων: Βελτιώνοντας την αποδοτικότητα στην κατανομή των παραγωγικών πόρων και αυξάνοντας την ποσότητά τους μέσω της συσσώρευσης του κεφαλαίου (Chenery and Strout 1966, Bardham and Lewis 1970, Romer 1989, Edwards 1992). Η αύξηση των εξαγωγών σε σχέση με τις εισαγωγές συμβάλλει στην οικονομική σταθερότητα μιας χώρας. Επιπλέον ο ρυθμός της οικονομικής ανάπτυξης καθώς επίσης και η κατανομή του εισοδήματος και του πλούτου σε μία χώρα είναι στενά συνδεδεμένοι με την αύξηση των εξαγωγών. Από την άλλη πλευρά η αστάθεια των εξαγωγών συνήθως επηρεάζει αρνητικά την διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης. Ένα χαμηλό επίπεδο εξαγωγών συνεπάγεται εισροή λιγότερου συναλλάγματος και αυτό με τη σειρά του οδηγεί σε μικρότερη αγοραστική δύναμη της χώρας στη διεθνή αγορά.

Η ανάπτυξη των εξαγωγών συνεισφέρει στην ανάπτυξη του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Οι εξαγωγές χαλαρώνουν τους δεσμευτικούς περιορισμούς του ξένου συναλλάγματος και επιτρέπουν τις αυξήσεις στα εισαγόμενα κεφαλαιουχικά αγαθά, όπως και στα ενδιάμεσα αγαθά (McKinnon 1964). Επιπλέον οι εξαγωγές επιτρέπουν σε φτωχές χώρες με εγχώριες στενές αγορές να επωφελούνται από τις οικονομίες κλίμακας (Krugman ,1985). Ακόμα, οι εξαγωγές οδηγούν στη βελτίωση της επάρκειας των πόρων και ιδιαίτερα στην βελτίωση της χρήσης του κεφαλαίου λόγω του ανταγωνισμού στις παγκόσμιες αγορές (Balassa 1978, Krueger 1980).

Συγκεκριμένα, τα οφέλη που παρέχονται από τις εξαγωγές, παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Οφέλη του εξαγωγικού εμπορίου
1. Καλύτερη χρήση των Εθνικών Πόρων
2. Επιτάχυνση της τεχνολογικής προόδου
3. Ανάπτυξη της εθνικής-εγχώριας αγοράς
4. Μείωση της ανεργίας
5. Βελτίωση του Εμπορικού Ισοζυγίου

Αρκετά αναπτυσσόμενα κράτη βασίζουν την οικονομία τους στην εκμετάλλευση των παραδοσιακών εξαγωγικών προϊόντων τους ακόμα και όταν η παγκόσμια ζήτηση για αυτά τα αγαθά αρχίζει να εξασθενεί. Θα ήταν λοιπόν πολύ καλύτερο για αυτές τις χώρες να κατευθύνουν τις εξαγωγές τους σε προϊόντα που παρουσιάζουν ή θα παρουσιάσουν αυξημένη ζήτηση, πράγμα που απαιτεί έναν μεγαλύτερο προσανατολισμό προς τη διεθνή αγορά.

Επιπλέον, η επέκταση και διαφοροποίηση των εξαγωγών έχει πάντα σαν αποτέλεσμα τη βελτίωση του τεχνολογικού επιπέδου της χώρας. Ο ανταγωνισμός που υπάρχει σε παγκόσμιο επίπεδο ενθαρρύνει τους εξαγωγείς να προσαρμόσουν τα προϊόντα τους στις ανάγκες των διαφόρων αγορών του εξωτερικού και να χρησιμοποιούν τις περισσότερο σύγχρονες μεθόδους για τη σύλληψη, τον σχεδιασμό, την παραγωγή και το εμπόριο των προϊόντων τους. Η υιοθέτηση και αφομοίωση της σύγχρονης τεχνολογίας επιδρά θετικά όχι μόνο στην αποτελεσματικότητα και παραγωγικότητα των μεθόδων παραγωγής, αλλά και στην αποτελεσματικότητα των μεθόδων που χρησιμοποιούνται στην έρευνα αγοράς, στη φυσική διανομή του προϊόντος και στη διοίκηση του τμήματος μάρκετινγκ και της επιχείρησης.

Ένα ακόμη όφελος που προσδίδουν οι εξαγωγές, είναι η δυνατότητα επαφής με πολύ πιο μεγάλες αγορές από την εθνική αγορά. Στις μέρες μας υπάρχουν αναπτυσσόμενες χώρες με μικρό πληθυσμό, που διαθέτουν σημαντικά αποθέματα πρώτων υλών, τα οποία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια για την παραγωγή βιομηχανικών προϊόντων με σημαντική προστιθέμενη αξία. Το μικρό μέγεθος της εσωτερικής αγοράς είναι συνήθως το καθοριστικό εμπόδιο για την εγκατάσταση μιας τέτοιας μονάδας μια που δεν μπορεί να απορροφήσει την παραγωγή. Πέραν όμως από αυτό, οι εξαγωγές έχουν συνήθως θετική επίδραση στην αγορά εργασίας, μια που πολλές φορές τα προς εξαγωγή προϊόντα είναι εντάσεως εργασίας ή πιο απλά, η παραγωγή τους προσφέρει νέες θέσεις εργασίας.

Τέλος, οι περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες, όπως και η Ελλάδα, αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στο Ισοζύγιο Πληρωμών τους. Η πιο σίγουρη λύση σ αυτό το πρόβλημα θα είναι η οργανωμένη εθνική προσπάθεια που θα αποβλέπει στη μείωση του ελλείμματος με την αύξηση των εξαγωγών, μια που ένας αυστηρός έλεγχος των εισαγωγών από μόνος του, θα μπορούσε να προκαλέσει προβλήματα, καθώς ένα μεγάλο μέρος του μηχανολογικού εξοπλισμού και των πρώτων υλών που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή προϊόντων εισάγονται από το εξωτερικό. Σαν συμπέρασμα θα μπορούσε να ειπωθεί ότι για να εισάγει ένα κράτος σήμερα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να εξάγει τουλάχιστον μια ισάξια ποσότητα προϊόντων (Πανηγυράκης, 1999).

3.2. Στην Ελλάδα

Είναι γνωστό ότι μία χώρα με μικρή εσωτερική αγορά και «ανοιχτή» οικονομία όπως είναι η Ελλάδα, για να αναπτυχθεί βιομηχανικά και να φθάσει σε επίπεδα παραγωγής που θα εξασφάλιζαν τις αναγκαίες «οικονομίες κλίμακας», έχει ανάγκη από μεγαλύτερες αγορές για τη διάθεση της βιομηχανικής παραγωγής της. Έτσι, οι εξαγωγές αγαθών αποτελούν ένα από τους βασικότερους παράγοντες για την απρόσκοπτη βιομηχανική ανάπτυξη της χώρας μας, αλλά και γενικότερα, για την οικονομική μας ανάπτυξη και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου.

Εκτός από αυτό το γενικό επιχείρημα για τη σπουδαιότητα των εξαγωγών όσον αφορά τη βιομηχανική και γενικότερα την οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας, θα πρέπει να τονίσουμε το γεγονός, ότι οι εξαγωγές μας αποφέρουν το πολύτιμο συνάλλαγμα που χρειαζόμαστε για να πληρώσουμε τις εισαγωγές του αναγκαίου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, των επίσης αναγκαίων πρώτων υλών και ενδιάμεσων προϊόντων κλπ. χωρίς τις οποίες είναι αδύνατη η λειτουργία της βιομηχανίας μας και η απρόσκοπτη ανάπτυξή της. Ακόμα οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών και μάλιστα υπό την προϋπόθεση ότι αυξάνονται διαχρονικά αποτελούν τον καλύτερο και πιο «υγιή» τρόπο εξυπηρέτησης του εξωτερικού μας χρέους (Σαρτζετάκης, 2000).

Είναι γενικά αποδεκτό ότι υπάρχουν συγκεκριμένοι λόγοι που καθιστούν τις εξαγωγές αγαθών σημαντικότερες όσον αφορά τη συμβολή τους στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Πρώτον, οι εξαγωγές αγαθών είναι άμεσα και οργανικά συνδεδεμένες με την παραγωγή, τις

Formatted: Line spacing: single

επενδύσεις, την απασχόληση και γενικά την οικονομική ανάπτυξη της χώρας, ενώ οι εξαγωγές υπηρεσιών με τα αντίστοιχα εισοδήματα που δημιουργούν (εμβάσματα μεταναστών και ναυτιλλομένων), συμβάλλουν στην αύξηση της εγχώριας κατανάλωσης και των εισαγωγών αλλά χωρίς κάποια αντίστοιχη συμβολή στην αύξηση της εγχώριας προσφοράς αγαθών. **Δεύτερον**, είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι οι εξαγωγές υπηρεσιών επηρεάζονται πολύ περισσότερο από «εξωγενείς» παράγοντες όπως για παράδειγμα μία διεθνή οικονομική ύφεση. Έτσι οι κάτοικοι του εξωτερικού σε περιόδους οικονομικής ύφεσης περιορίζουν πρώτα τις δαπάνες τουρισμού και όχι τροφής, ένδυσης, υπόδησης κλπ. Επίσης, μια ύφεση στις οικονομίες των χωρών όπου εργάζονται Έλληνες μετανάστες, επιδρά αρνητικά στην εξέλιξη των μεταναστευτικών εμβασμάτων. **Τρίτον**, παρόλο που το ύψος του τουριστικού συναλλάγματος εξελίσσεται ευνοϊκά για τη χώρα μας, ενώ υπάρχουν ακόμη σημαντικά περιθώρια αύξησης του, όχι τόσο με αύξηση του αριθμού των τουριστών, όσο με ποιοτική αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών για προσέλκυση εύπορων τουριστών, με επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, υπάρχει κάποιο «όριο», εφόσον μιλάμε για μια μικρή χώρα όπως η Ελλάδα. Δυστυχώς όμως διάφορα στοιχεία μελετητών δείχνουν ότι έχουμε ένα αρκετά υψηλό «εισαγόμενο στοιχείο» στις εξαγωγές αγαθών, ακόμα και για παραδοσιακούς κλάδους όπως είναι τα κλωστοϋφαντουργικά. Βασικό ί λόγο είναι η έλλειψη των απαραίτητων πρώτων υλών, της κατάλληλης τεχνολογίας και γενικά η έλλειψη καθετοποίησης στη βιομηχανία μας.

Από την άλλη πλευρά, η αποτελεσματική προώθηση των εξαγωγών μας γίνεται επιτακτική αν λάβουμε υπόψη αφενός μεν τις εξελίξεις των εμπορικών σχέσεων Ελλάδας – Ε.Ε. από την ένταξη και μετά, αφετέρου δε τη συγκυρία στο διεθνές εμπόριο. Η σταδιακή μείωση της δασμολογικής προστασίας λόγω της ένταξης μας στην Ε.Ε. είχε σαν αποτέλεσμα το «άνοιγμα» της οικονομίας μας στον εξωτερικό ανταγωνισμό. Έτσι παρατηρείται αύξηση των εισαγωγών μας από τις χώρες – μέλη της Ε.Ε. ακόμη και σε παραδοσιακά μας προϊόντα, όπως είναι τα αγροτικά (Σαρτζετάκης, 2000).

3.3 Έρευνα όσον αφορά το προφίλ του Έλληνα εξαγωγέα

Σύμφωνα με έρευνα που διεξήγε ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων (ΠΣΕ) σε συνεργασία με το Κέντρο Εξαγωγικών Ερευνών και Μελετών (ΚΕΕΜ) τον Δεκέμβριο του 2012 για το προφίλ των ελληνικών επιχειρήσεων που απέκτησαν διεθνή προσανατολισμό την

τελευταία τριετία, μόλις το 1,57% του συνόλου των ελληνικών επιχειρήσεων, που δραστηριοποιούνται σήμερα στην Ελλάδα, στοχεύουν, έστω και συγκυριακά, στην επέκταση των προϊόντων τους σε διεθνείς αγορές. Επιπλέον η μέση νέα ελληνική εξαγωγική επιχείρηση είναι μικρομεσαία, με κύρια δραστηριότητα τον τομέα των τροφίμων, ενώ στη συντριπτική της πλειοψηφία εδρεύει στην Αττική.

Ως δείγμα για την διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκαν επιχειρήσεις που έχουν εγγραφεί την περίοδο 2010-2011 στο Μητρώο Εξαγωγέων του ΠΣΕ και επιχειρήσεις που έχουν υποβάλει αίτημα υποστήριξης επί εξαγωγικών διαδικασιών στον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Εξαγωγέων στο ίδιο διάστημα. Συνολικά εξετάστηκαν 1.162 τέτοιες περιπτώσεις. Όπως τόνισε η Πρόεδρος του ΠΣΕ, Χριστίνα Σακελλαρίδη: «στόχος της εν λόγω έρευνας ήταν να διαμορφωθεί ένα νέο εργαλείο στα χέρια των συλλογικών φορέων, αλλά και της Πολιτείας για την χάραξη μιας ακόμη πιο αποτελεσματικής και πιο στοχευμένης Εθνικής Στρατηγικής Εξωστρέφειας».

Την τελευταία διετία περισσότερες από 2.000 επιχειρήσεις σε όλη την χώρα επέλεξαν και τόλμησαν να επεκταθούν στις ξένες αγορές, επιδεικνύοντας άριστα αντανακλαστικά και πείσμα στις αντιξοότητες της εγχώριας οικονομίας. Η κρίση αποτέλεσε για τις εταιρίες αυτές το έναυσμα για τη διεθνοποίηση και σε πολλές περιπτώσεις εξασφάλισε τη βιωσιμότητά τους και θέσεις εργασίας, ενώ έθεσε τις βάσεις για επέκταση και διεύρυνση του κύκλου εργασιών τους. Το εθνικό ζητούμενο πλέον είναι για τις εταιρίες αυτές, αλλά και τις υφιστάμενες και όσες ακόμη σκέπτονται την προοπτική των εξαγωγών, να δημιουργηθεί ένα σταθερό επιχειρηματικό περιβάλλον και να διευκολυνθεί η έξοδός τους στον παγκόσμιο επιχειρηματικό στίβο.

3.3.1 Ευρήματα

Σύμφωνα με την έρευνα του ΠΣΕ, το 31,6% των επιχειρήσεων που απέκτησαν εξωστρεφή προσανατολισμό τη διετία 2010-2011, είναι Ανώνυμες Εταιρίες, το 23,3% Εταιρίες Περιορισμένης Ευθύνης (ΕΠΕ), το 18,3% Ατομικές Επιχειρήσεις, το 16,6% Ομόρρυθμες Εταιρίες, το 8,3% Ετερόρρυθμες Εταιρίες και μόλις το 1,6% Αγροτικοί Συνεταιρισμοί. Αν συνυπολογισθούν οι δείκτες αριθμού απασχολούμενων και ετήσιων κύκλων εργασιών, η μεγάλη πλειοψηφία (3/5) των νέων εξωστρεφών επιχειρήσεων εντάσσεται στην κατηγορία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Να σημειωθεί ότι σύμφωνα με το Μητρώο Εξαγωγέων του ΠΣΕ, με τις υφιστάμενες εξαγωγικές επιχειρήσεις:

- Το 23% είναι Μεγάλες και Πολύ Μεγάλες Επιχειρήσεις
- Το 44% είναι Μεσαίες Επιχειρήσεις
- Το 33% είναι Μικρές και πολύ Μικρές Επιχειρήσεις

Υπό το πρίσμα αυτό, επιβεβαιώνεται η τάση επέκτασης της εξαγωγικής βάσης της χώρας, καθώς οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που αποτελούν και τη συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων στην Ελλάδα και συνθέτουν εν πολλοίς τον παραγωγικό ιστό της, εντάσσουν σταδιακά στην επιχειρησιακή τους στρατηγική τις εξαγωγές, όχι σαν συγκυριακή μόνο προσέγγιση, αλλά και ως αναπτυξιακή επιλογή.

3.3.2 Κλάδος Δραστηριότητας

Άμεσα συνδεδεμένα με το μέγεθος των νέων εξαγωγικών επιχειρήσεων είναι και τα ευρήματα της έρευνας σε ότι αφορά τους κλάδους στους οποίους επιλέγουν να δραστηριοποιηθούν οι νέοι εξαγωγείς. Ποσοστό 30% των επιχειρήσεων δραστηριοποιούνται στα τρόφιμα, ενώ ακολουθούν στη δεύτερη θέση, με ποσοστό 10% τα μηχανήματα-εξοπλισμοί, στην τρίτη θέση οι μεταφορές-υλικό μεταφορών και στην τέταρτη θέση, με ποσοστό 6,6% οι εκτυπώσεις-προϊόντα συσκευασίας. Ο ήδη εξωστρεφής κλάδος των δομικών υλικών εκπροσωπείται με ποσοστό 5% όπως επίσης και ο κλάδος ένδυσης-υπόδησης. Ίδιο ποσοστό συγκεντρώνουν και οι σύμβουλοι εξαγωγών-αντιπρόσωποι-μεσίτες (5%), επιβεβαιώνοντας την τάση ανάπτυξης υποστηρικτικών προς τις εξαγωγές υπηρεσιών και προϊόντων στην ελληνική αγορά. Χαμηλότερα στην κατάταξη βρίσκονται τα πλαστικά είδη (3,3%), η πληροφορική-λογισμικό (3,3%), φάρμακα-καλλυντικά (3,3%), χημικά-λιπάσματα (3,3%), κοσμήματα (3,3%).

Με μικρότερες εμφανίσεις, συνθέτοντας την επιλογή Άλλοι Κλάδοι, εμφανίζονται δραστηριότητες όπως είδη οικιακής χρήσης, οχήματα-σκάφη, είδη λαϊκής τέχνης κ.α. Η κατηγορία αυτή συγκεντρώνει ποσοστό 12%, συνιστώντας σε απόλυτα μεγέθη τον δεύτερο μεγαλύτερο κλάδο της ανάλυσης και επιβεβαιώνοντας την επέκταση της «πρόθεσης εξωστρέφειας» σε ένα ευρύ φάσμα κλάδων οικονομικής δραστηριότητας.

3.3.3 Έδρα

Συντριπτική είναι η κυριαρχία της Αττικής σε ότι αφορά τις έδρες και τη γεωγραφική κατανομή των νέων εξαγωγικών επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, έδρα στην Περιφέρεια της Αττικής δηλώνει το 75% των επιχειρήσεων του δείγματος. Το ποσοστό αυτό επιβεβαιώνει την πρωτοκαθεδρία της Αττικής συνολικά στη συμμετοχή της στη σύνθεση των ελληνικών εξαγωγών και τον χαρακτηρισμό της ως πρωτεύουσα της εξωστρέφειας στην Ελλάδα. Ετησίως ποσοστό άνω του 52% των συνολικών ελληνικών εξαγωγών πραγματοποιείται από επιχειρήσεις με έδρα την Αττική, σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα του ΠΣΕ. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί το γεγονός ότι αρκετές από τις νέες εξαγωγικές επιχειρήσεις ενδέχεται να έχουν εγγραφεί στα Μητρώα του Συνδέσμου Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος και του Συνδέσμου Εξαγωγέων Κρήτης. Στην έρευνα του ΠΣΕ, την Αττική ακολουθούν με ποσοστά στα επίπεδα του 5% η Μακεδονία, η Στερεά Ελλάδα και η Πελοπόννησος. Το γεωγραφικό χάρτη των Νέων Εξαγωγέων συμπληρώνουν η Θεσσαλία (3,3%), η Δυτική Ελλάδα (3,3%) και η Κρήτη (1,6%).

3.3.4 Τα στοιχεία

Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στην Ελλάδα, το 2012 δραστηριοποιούνταν συνολικά 760.000 επιχειρήσεις (από 860.000 το 2007). Εξ αυτών, οι μεσαίες και μικρές επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν το 99,9% του συνόλου των επιχειρήσεων και καλύπτουν το 69,9% της οικονομικής προστιθέμενης αξίας και το 85% της απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα (εξαιρείται ο χρηματοπιστωτικός). Μόλις το 24% των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων δραστηριοποιούνται στους τομείς της υψηλής τεχνολογίας και έντασης γνώσης.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της ΕΛ-ΣΤΑΤ στην Ελλάδα ασκούν, είτε συγκυριακά, είτε σε μόνιμη βάση, εξαγωγική δραστηριότητα συνολικά 12.000 επιχειρήσεις το 2011 (ποσοστό 1,57% του συνόλου). Έρευνα του ΠΣΕ, επί των εγγραφών νέων μελών στον σύνδεσμο, αλλά και στα Μητρώα Εξαγωγέων και Εμπορικών Επιμελητηρίων της χώρας, έδειξε ότι την περίοδο 2010-2012 έχουν αποκτήσει εξωστρεφή προσανατολισμό συνολικά περίπου 2.000 επιχειρήσεις. Οι επιχειρήσεις αυτές, είτε ιδρύθηκαν με σκοπό την άσκηση εξαγωγικής δραστηριότητας, είτε απέκτησαν εξωστρεφή προσανατολισμό για πρώτη φορά σε αυτή τη

χρονική περίοδο, ενώ τα προηγούμενα χρόνια η παραγωγική και εμπορική τους δραστηριότητα απευθύνονταν κατά αποκλειστικότητα στην εγχώρια αγορά.

Στη διεθνή βιβλιογραφία, ως διεθνοποιημένη χαρακτηρίζεται μία επιχείρηση που δραστηριοποιείται σε περισσότερες των 3 ξένων αγορών και το ύψος των εσόδων της από την εξαγωγική αυτή δραστηριότητα υπερβαίνει το 20% του συνολικού ετήσιου κύκλου εργασιών της. Ωστόσο, για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας, η προσέγγιση επέβαλλε την προσμέτρηση της «πρόθεσης εξωστρέφειας», δηλαδή την ένταξη της εξαγωγικής δραστηριότητας στους στόχους της επιχειρησιακής στρατηγικής της κάθε εταιρίας. Στόχος της έρευνας ήταν να σκιαγραφηθεί «Το προφίλ του Νέου Έλληνα Εξαγωγέα», στη βάση ανάλυσης στοιχείων που αφορούν τους κλάδους δραστηριότητας, την γεωγραφική κατανομή των εξαγωγικών επιχειρήσεων και τη νομική μορφή/μέγεθος των επιχειρήσεων που προσανατολίστηκαν στις εξαγωγές την περίοδο 2010-2012, περίοδο έντασης των υφεσιακών φαινομένων στην ελληνική οικονομία. (Πηγή: ΑΜΠΕ).

3.4 Παρουσίαση των προοπτικών και των πρωτοβουλιών για την προώθηση των εξαγωγών

Οι εξαγωγές ανοίγουν τεράστιες αγορές στα ελληνικά προϊόντα, αλλά ταυτοχρόνως τα αντιπαράθετον με τον διεθνή ανταγωνισμό. Αυτό σημαίνει ότι το εξαγωγίμο προϊόν δεν αρκεί να είναι απλώς ελκυστικό για τον ξένο πελάτη. Θα πρέπει να είναι ελκυστικότερο από τα ανταγωνιστικά του. Η επιτυχία στην εξαγωγική προσπάθεια προϋποθέτει επομένως εξωστρέφεια και προσανατολισμό στις προτιμήσεις των διεθνών αγορών.

3.4.1 Προοπτικές ελληνικής οικονομίας

Η ελληνική οικονομία έχει σημαντικές εξαγωγικές προοπτικές και αυτό θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπ όψη από τους αρμόδιους φορείς. Όσον αφορά τον **πρωτογενή τομέα**, παρατηρείται μία διαρκής ανατίμηση των τροφίμων καθώς επίσης και αύξηση της ζήτησής τους σε παγκόσμιο επίπεδο. Η πορεία των τροφίμων υποκινείται από παγκόσμιες δημογραφικές, κλιματικές και γεωπολιτικές εξελίξεις, γεγονός που συγκεντρώνει διεθνώς μεγάλο ενδιαφέρον και ενσωματώνεται σε στρατηγικούς σχεδιασμούς κρατών και επιχειρήσεων. Η Ελλάδα είναι μία χώρα με ισχυρό συγκριτικό πλεονέκτημα σε πολλές μορφές αγροτικής παραγωγής και μπορεί να επωφεληθεί σημαντικά από την αναβάθμιση των

Formatted: Line spacing: single

αγροτικών προϊόντων στις διεθνείς αγορές. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι σε ανεπτυγμένες χώρες ενισχύεται η καταναλωτική τάση για γεωργικά προϊόντα υψηλών προδιαγραφών (πχ βιολογικής καλλιέργειας), τα οποία παράγονται ευκολότερα στην Ελλάδα λόγω τοπικών ιδιομορφιών (Μπαλτάς Γ., Παπαβασιλείου Ν., 2013).

Πέραν όμως των παραπάνω, ευοίωνες είναι οι προοπτικές των ελληνικών εξαγωγών στην **Τουρκία**. Παρά το γεγονός ότι στη γειτονική χώρα ισχύουν υψηλοί μέχρι και απαγορευτικοί δασμοί σε πολλές κατηγορίες τροφίμων ελληνικού ενδιαφέροντος, όπως η φέτα (δασμός 180%), το κεφαλοτύρι και η κεφαλογραβιέρα (13,8%), τα κρασιά (5,0%) και το ελαιόλαδο (31,2%), η τουρκική αγορά παρουσιάζει πολλές ευκαιρίες, ενώ η κοντινή στην ελληνική νοοτροπία των Τούρκων επιχειρηματιών διαμορφώνει ευοίωνες προοπτικές συνεργασίας. Τρόφιμα με θετικές προοπτικές εξαγωγής στην τουρκική αγορά είναι: το κακάο, τα σοκολατοειδή, ο καφές, το κρασί, τα βιολογικά έτοιμα για μαγείρεμα ή για κατανάλωση τρόφιμα, τα εθνικά προϊόντα και τα είδη υγιεινής διατροφής.

Τέλος μέχρι και υπερτετραπλάσιες εξαγωγές στη **Ρωσία**, συγκριτικά με τα 459,4 εκατ. ευρώ του 2012, μπορεί να πραγματοποιήσει η χώρα μας στα επόμενα χρόνια, σύμφωνα με εκτιμήσεις του εμπορικού ακολούθου της Ελλάδας στη Μόσχα, Ηλία Θανασά, όπως τις διατύπωσε από το βήμα του 4ου Παρευξείνιου Επιχειρηματικού Φόρουμ, που πραγματοποιείται στο ΕΒΕΘ.

Αυτό σημαίνει ότι οι ελληνικές εξαγωγές προς την αχανή ρωσική αγορά, με τα τρόφιμα (φρούτα, ελαιόλαδο), τα δομικά υλικά, τις γούνες, τα φαρμακευτικά προϊόντα και τα καλλυντικά στην πρώτη γραμμή, θα μπορούσαν να ξεπεράσουν τα 2 δισ. ευρώ.

Πάντως, η πρόσβαση ξένων επιχειρηματιών στη ρωσική αγορά παρουσιάζει και δυσκολίες, μεταξύ των οποίων ο κ. Θανασάς ανέφερε τη γλώσσα, τη γραφειοκρατία, τη διαφθορά, τα εμπόδια τεχνικού και φυτοϋγειονομικού χαρακτήρα κατά τις εισαγωγές προϊόντων, τα προβλήματα μεταφορών και logistics, την ελλιπή προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων, την προβληματική υποδοχή ξένου εργατικό δυναμικού και την ασάφεια στα δικαιώματα ιδιοκτησίας γης.

3.4.2 Προτοβουλίες για την αντιμετώπιση των εμποδίων και την αύξηση των εξαγωγών Η τεχνολογία στην υπηρεσία των εξαγωγών

Η τεχνολογία στον τομέα των εξαγωγών, έχει εξέχουσα σημασία καθώς η σωστή χρήση της βοηθά στην γνωστοποίηση αλλά και την προώθηση των προϊόντων μιας χώρας στο εξωτερικό. Μία πολύ σημαντική πρωτοβουλία προς την κατεύθυνση αυτή, υλοποιείται από την Eurobank σε συνεργασία με τον Σύνδεσμο επιχειρήσεων και βιομηχανιών (ΣΕΒ), τον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Εξαγωγέων, το Σύνδεσμο Εξαγωγέων Βορείου Ελλάδος (ΣΕΒΕ) και το Σύνδεσμο Εξαγωγέων Κρήτης (ΣΕΚ). Πρόκειται για τη δημιουργία μιας σύγχρονης και πρωτοποριακής διαδικτυακής πύλης διεθνούς δικτύωσης, το www.Exportgate.gr, που αποσκοπεί στην προώθηση των ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών στο εξωτερικό. Μέσω της συγκεκριμένης πύλης, οι επιχειρήσεις-μέλη των συνεργαζόμενων φορέων, έχουν δωρεάν τη δυνατότητα να:

- Εντοπίσουν δυνητικούς εισαγωγείς στις χώρες και στους κλάδους ενδιαφέροντός τους και να δημιουργήσουν το δικό τους δίκτυο συνεργατών
- Προβάλουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους στις διεθνείς αγορές
- Αποκτήσουν πρόσβαση στις μεγαλύτερες διεθνείς και τοπικές ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες για θέματα εξαγωγών με μελέτες χωρών, κλάδων κλπ

Πρωτοβουλία του Υπουργείου Ανάπτυξης

Σύμφωνα με τον αρμόδιο Υπουργό του Υπουργείου Ανάπτυξης κ. Κωστή Χατζηδάκη, μία βασική προϋπόθεση για να κερδίσει τη νίκη η Ελλάδα, είναι να γίνει η χώρα εξωστρεφής, με εξαγωγικό προσανατολισμό. Στόχος λοιπόν της Κυβέρνησης είναι αφενός η δραστική ελαχιστοποίηση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου ως το 2014 με βάση όσα προβλέπει ο προϋπολογισμός και το πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής της χώρας, αφετέρου η ενίσχυση των εξαγωγικών αγαθών ώστε να φθάσουν από το 10,3% του ΑΕΠ που είναι σήμερα, στο 16% επί του ΑΕΠ σε δύο χρόνια, στο τέλος του 2014. Πέρα από την διευκόλυνση των εξαγωγών, η **Εθνική Στρατηγική** της Κυβέρνησης στηρίζεται σε άλλους δύο πυλώνες:

- Στη διεύρυνση της εξαγωγικής βάσης, μέσα από την ανάπτυξη ολοκληρωμένων τομεακών πολιτικών. Συγκεκριμένα εντός του 2013, θα αρχίσουν να υλοποιούνται τέτοιες πολιτικές τόσο στη βιομηχανία τροφίμων, όσο και στον τομέα των νέων τεχνολογιών.

- Στην προώθηση των εξαγωγών, η οποία περιλαμβάνει την αναδιάρθρωση και τη θεσμοθετημένη συνεργασία των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών, καθώς και τη δημιουργία εθνικής εμπορικής ταυτότητας (brand).

Επιπλέον, η Στρατηγική περιλαμβάνει 25 δράσεις για τη μείωση του χρόνου για την εξαγωγή κατά 50% και του κόστους κατά 20% μέχρι το 2015, οδηγώντας έτσι σε αύξηση κατά 10% της αξίας των εξαγωγών, 1,7% αύξηση του ΑΕΠ και 80.000 νέες θέσεις εργασίας. Προκειμένου να αντιμετωπισθούν τα επιτακτικά προβλήματα ρευστότητας των επιχειρήσεων που ήδη εξάγουν, έχουν γίνει ορισμένες παρεμβάσεις, όπως το πρόγραμμα «Εξωστρέφεια ΟΑΕΠ».

4. Η Χρηματοπιστωτική κρίση και οι ελληνικές εξαγωγές από το 2008-σήμερα

4.1 Σύντομη καταγραφή της κατάστασης

Η διεθνής αλλά και η ελληνική οικονομία βρίσκονται σήμερα αντιμέτωπες με τη μεγαλύτερη ύφεση μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Η χρηματοοικονομική κρίση, που ξεκίνησε στην αγορά στεγαστικών δανείων χαμηλής εξασφάλισης των ΗΠΑ το καλοκαίρι του 2007 μετατράπηκε ραγδαία σε κρίση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος και μεταφέρθηκε στην πραγματική οικονομία με ταχύ ρυθμό. Μια σειρά από γεγονότα, που μέχρι πριν από λίγα χρόνια φάνταζαν απίθανο να συμβούν, οδήγησαν τους παγκόσμιους ρυθμούς ανάπτυξης σε απότομη πτώση και εκτόξευσαν την ανεργία και την ανασφάλεια στο σύνολο σχεδόν των χωρών. Καθώς η κρίση εκτυλίσσονταν, η ένταση και η έκτασή της αύξαναν συνεχώς, αναγκάζοντας κυβερνήσεις, κεντρικές τράπεζες, αναλυτές, επενδυτές, επιχειρηματίες και καταναλωτές να αναθεωρούν συνεχώς τις αντιλήψεις τους και τις προσδοκίες τους. Στην προσπάθεια άμεσης αντιμετώπισης της κρίσης ελήφθησαν μια σειρά από μέτρα και πολιτικές οι οποίες ήταν αδιανόητο πριν την κρίση ότι θα μπορούσε να γίνει ποτέ απαραίτητο να εφαρμοστούν, όπως η κρατικοποίηση τραπεζών. Οι προηγούμενες αντιλήψεις για μια νέα εποχή χαμηλής μεταβλητότητας των οικονομικών μεγεθών, συνεχούς ευημερίας και αυτορρυθμίσσης των αγορών κατέρρευσαν μπροστά στη ραγδαία επιδείνωση της κατάστασης. Μόνο μία φορά στο παρελθόν η παγκόσμια οικονομία βρέθηκε μπροστά σε τέτοιο κίνδυνο, πριν από 80 χρόνια: την περίοδο που ονομάστηκε η Μεγάλη Ύφεση στη δεκαετία του 1930.

Ως φυσικό επακόλουθο όλων των παραπάνω, η κρίση έπληξε και την ελληνική οικονομία και μάλιστα με αρκετά δυσμενέστερες συνέπειες σε σχέση με άλλες χώρες. Σε αυτό συνέβαλλε μία σειρά από οικονομικούς συντελεστές, όπως τα υψηλά δημοσιονομικά ελλείμματα, η μη ορθολογική διαχείριση των δημοσίων δαπανών, το μεγάλο δημόσιο χρέος, η έλλειψη εξαγωγών, η έλλειψη ανταγωνιστικότητας και η κακή λειτουργία της αγοράς εργασίας. Η παραγωγική βάση της Ελληνικής Οικονομίας είναι ισχνή καθώς στηρίχθηκε, σε αντίθεση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, σε τομείς όπως ο τουρισμός, η ναυτιλία και η οικοδομή, κλάδοι που πλήττονται πρώτοι και με ιδιαίτερη ένταση από την κρίση. Ακόμη οι Τράπεζες, το πιο ισχυρό τμήμα του ελληνικού κεφαλαίου, οι οποίες λειτούργησαν με πρωτόγνωρους ρυθμούς

πιστωτικής επέκτασης, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό, με την επέκταση τους στα Βαλκάνια και τη Νοτιοανατολική Ευρώπη, μαζί με άλλες μεγάλες ελληνικές επιχειρήσεις, είναι εκτεθειμένες στην διεθνή κρίση με την ανάληψη υψηλών κινδύνων, καθώς η κρίση αυτή πλήττει με ιδιαίτερη σφοδρότητα τις χώρες αυτές.

Σύμφωνα με έκθεση του IOBE (Ίδρυμα Οικονομικών και Κοινωνικών Ερευνών), υπάρχουν κάποια ενθαρρυντικά στοιχεία όπως για παράδειγμα το γεγονός ότι το έλλειμμα στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών διαμορφώθηκε τον Ιανουάριο του 2013 στα €221,6 εκ., 84,7% χαμηλότερα από τον ίδιο μήνα πέρυσι (€1,45 δις) ή ότι η απόκλιση του πληθωρισμού από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (σε εναρμονισμένη βάση) έγινε το 2012, για πρώτη φορά, αρνητική φθάνοντας τον Φεβρουάριο του 2013 στο 1,7%. Συνεχίζει να προβληματίζει όμως το γεγονός ότι η ύφεση της οικονομίας εξακολουθεί να είναι έντονη, αν και στο τελευταίο τρίμηνο του 2012 υπήρξε μικρότερη από όση ήταν το αντίστοιχο τρίμηνο του 2011 (5,7% έναντι 7,9%). Τον Ιανουάριο σημειώθηκε μικρή πτώση της βιομηχανικής παραγωγής, μείωση των νέων παραγγελιών στη βιομηχανία καθώς και μεγάλη πτώση του κύκλου εργασιών στο λιανικό εμπόριο. Επιπλέον πρόβλημα τεράστιας οικονομικής και κοινωνικής σημασίας παραμένει το υψηλό ποσοστό ανεργίας (στο 26,4% το Δεκέμβριο του 2012), τόσο ως προς τα απόλυτα μεγέθη, όσο και ως προς την διάρθρωσή της και ειδικά την εξέλιξη της μακροχρόνιας ανεργίας αλλά και της ανεργίας των νέων.

4.2 Ελληνικές εξαγωγές

4.2.1 Οι δέκα σημαντικότεροι εξαγωγικοί κλάδοι της Ελλάδας

Οι δέκα σημαντικότεροι εξαγωγικοί κλάδοι της χώρας μας, σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Εξωτερικών, είναι:

- Τα τρόφιμα
- Η ενέργεια-ΑΠΕ-πράσινες τεχνολογίες
- Τα δομικά υλικά
- Οι κατασκευές
- Ο τουρισμός
- Η υγεία-φαρμακευτικά προϊόντα-ιατρικός εξοπλισμός
- Συσκευές-μηχανολογικός και βιομηχανικός εξοπλισμός

- Τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών
- Ποτά (αλκοολούχα και μη)
- Καλλυντικά

Οι κυριότερες γεωγραφικές ζώνες-στόχοι της ελληνικής εξαγωγικής πολιτικής είναι με σειρά προτεραιότητας χώρες της ΕΕ, Βορείου Αμερικής και Αυστραλία, Βαλκάνια, Μέση Ανατολή, Βόρειος Αφρική, Εύξεινος Πόντος-Καύκασος, Ασία-Απω Ανατολή, Λατινική Αμερική, Υποσαχαρική Αφρική. Οι εξαγωγικές προτεραιότητες για κάθε μία από αυτές τις περιοχές, αλλάζουν ανάλογα με τη στόχευση έτσι έχει υπολογισθεί ότι για την Ευρώπη, τη Βόρεια Αμερική και την Αυστραλία η πρώτη πεντάδα προϊόντων στα οποία θα εστιάσουμε είναι με σειρά προτεραιότητας τρόφιμα, ενέργεια ΑΠΕ-πράσινες τεχνολογίες, τουρισμός, υγεία-φαρμακευτικά προϊόντα-ιατρικός εξοπλισμός και τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, ενώ στα Βαλκάνια ανεβαίνει πρώτη στη λίστα η κατηγορία ενέργεια-ΑΠΕ-πράσινες τεχνολογίες, ακολουθούν τα τρόφιμα, μπαίνουν στη λίστα και οι κατασκευές και μετά το ενδιαφέρον εστιάζεται στον κλάδο υγεία-φαρμακευτικά προϊόντα-ιατρικός εξοπλισμός και στα δομικά υλικά.

Οι πέντε σημαντικότεροι κλάδοι για τις εξαγωγές της Ελλάδας στη Μέση Ανατολή και την Βόρειο Αφρική είναι τα τρόφιμα, ενέργεια-ΑΠΕ-πράσινες τεχνολογίες, κατασκευές, συσκευές-μηχανολογικός και βιομηχανικός εξοπλισμός και δομικά υλικά. Για τον Εύξεινο Πόντο και τον Καύκασο οι τρεις πρώτες κατηγορίες είναι ίδιες με διαφορετική κατάταξη όμως καθώς πρώτα έρχονται τα τρόφιμα μετά ακολουθούν οι κατασκευές και μετά ο κλάδος ενέργεια-ΑΠΕ-πράσινες τεχνολογίες ενώ στη λίστα μπαίνουν τα ποτά και το real estate. Για την Ασία και την Απω Ανατολή, στην πρώτη θέση βρίσκονται τα τρόφιμα, ενώ ακολουθούν ο κλάδος ενέργεια-ΑΠΕ-πράσινες τεχνολογίες, δομικά υλικά, τουρισμός και κατασκευές. Στη Λατινική Αμερική και πάλι η στόχευση εστιάζεται στα τρόφιμα, ενέργεια-ΑΠΕ-πράσινες τεχνολογίες, ποτά, συσκευές-μηχανολογικός και βιομηχανικός εξοπλισμός αλλά στη λίστα μπαίνει για αυτή τη γεωγραφική περιοχή και η ναυτιλία. Τέλος για την Υποσαχάρια Αφρική ο κλάδος υγεία-φαρμακευτικά προϊόντα-ιατρικός εξοπλισμός έρχεται πρώτος μεταξύ των πέντε προτεραιοτήτων μας ακολουθούν συσκευές-μηχανολογικός και βιομηχανικός εξοπλισμός, δομικά υλικά και στη συνέχεια μπαίνουν στη λίστα τα έπιπλα-είδη σπιτιού και τέλος τα τρόφιμα.

4.2.2 Γεωγραφική συγκέντρωση των εξαγωγών

Σύμφωνα με έρευνα του Πανελληνίου Συνδέσμου Εξαγωγέων και του Κέντρου Εξαγωγικών Ερευνών και Μελετών για τα 100 πιο εξαγωγίμα προϊόντα και τις 100 κυριότερους προορισμούς των ελληνικών εξαγωγών το πρώτο τρίμηνο του 2012 προκύπτει ότι:

Το βαμβάκι, η ενέργεια, ο μηχανολογικός εξοπλισμός, καθώς και τα κοσμήματα και ο χρυσός διεκδικούν υψηλές θέσεις κατάταξης και μερίδια στη διεθνή αγορά. Σε σχέση μάλιστα με το περσινό τρίμηνο, φέτος έχουν καταγραφεί 1.515 νέες εισοδοι εξαγωγίμων ελληνικών προϊόντων, που αφορούν κυρίως προϊόντα μηχανολογικού εξοπλισμού, δομικά υλικά, κοσμημάτων και πολύτιμων μετάλλων, όπως ο χρυσός, καθώς και είδη οικιακής χρήσης.

Από πλευράς κλάδων παραγωγής, επιβεβαιώνεται η πρωτοκαθεδρία των προϊόντων καυσίμων και ενέργειας, αποσπώντας μερίδιο 34,6% του συνόλου, ακολουθούμενα από τα δομικά υλικά, με ποσοστό 12,15% και από τα τρόφιμα-ποτά με ποσοστό 11,03%. Την πεντάδα συμπληρώνουν τα μηχανήματα-μηχανολογικός εξοπλισμός (5,76%) και τα φάρμακα-καλλυντικά (4%)

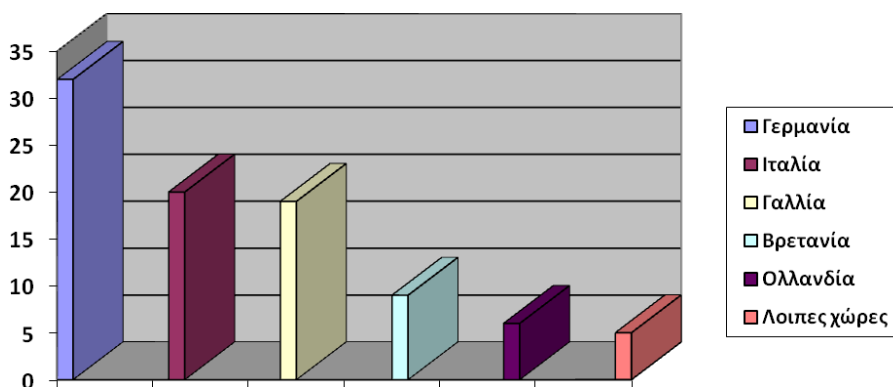
Οι χώρες της Αφρικής, και κυρίως της Βόρειας Αφρικής, η Β. Αμερική, η Ινδία και η Κίνα εμφανίζουν σημαντική δυναμική απορρόφησης ελληνικών προϊόντων, υπερκεράζοντας τη μείωση των εξαγωγών από τις χώρες της ΕΕ. Οι κυριότερες αγορές προ φισμού των ελληνικών εξαγωγίμων προϊόντων, είναι η Ιταλία, η οποία διατηρεί την πρωτιά που κατέκτησε το 2011, ενώ πλέον η Γερμανία έχει υποχωρήσει στην 3η θέση, πίσω από τους Εφοδιασμούς Πλοίων. Αξιοσημειώτες είναι και οι εντυπωσιακές επιδόσεις που καταγράφουν οι ελληνικές εξαγωγές προς τη Σαουδική Αραβία, την Κίνα και το Ισραήλ.

Στην κατάταξη των 10 πρώτων αγορών προ φισμού για τα ελληνικά προϊόντα καταγράφονται 11 νέες εισοδοι χωρών: Γκάνα, Ακτή Ελεφαντοστού, Μπενίν, Μαλαισία, Χιλή, Βιετνάμ, Περού, Σρι Λάνκα, Μαυριτανία, Ομάν και Κολομβία. Οι χώρες της Βόρειας Αφρικής μπορούν να αποτελέσουν τα Νέα Βαλκάνια για ελληνικές επενδύσεις και ενισχυμένες εμπορικές σχέσεις, ενώ αλματώδεις αύξηση Εφοδιασμών Πλοίων ενισχύουν την πάγια θέση του ΠΣΕ για διασύνδεση των εξαγωγών με τους διεθνοποιημένους κλάδους της οικονομίας, όπως ο τουρισμός και η ναυτιλία. Αποτελούν άμεσες προτεραιότητες, τόσο σε επίπεδο Επίσημης Πολιτείας, όσο και του συνόλου των παραγωγικών δυνάμεων της χώρας, ως εθνικό ζητούμενο, η τόνωση ρευστότητας των εξαγωγικών επιχειρήσεων και η εδραίωση

σταθερού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, προκειμένου να αξιοποιηθούν ευνοϊκές συγκυρίες, αλλά κυρίως να ανακτηθεί η εμπιστοσύνη των εμπορικών εταίρων προς την Ελλάδα, «δήλωση της προέδρου του Συνδέσμου, κ. Σακελλαρίδη».

Η αυξημένη αυτή συγκέντρωση των ελληνικών εξαγωγών είναι αποτέλεσμα της Ευρωπαϊκής ενοποίησης και των γενικότερων εξελίξεων στο διεθνές εμπόριο, μετά από τις εξελίξεις στις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, καθώς και της μειωμένης αγοραστικής δύναμης των πετρελαιοπαραγωγών χωρών που αποτελούσαν σημαντικούς παραδοσιακούς πελάτες της Ελλάδας. Οι εξαγωγείς απ' ότι φαίνεται προτιμούν την ομπρέλα της Ε. Ε και την έλλειψη οικονομικών και πολιτικών κινδύνων στο ενδοκοινοτικό εμπόριο, παρά την ισόρροπη γεωγραφική κατανομή των εξαγωγών. Στο παρακάτω γράφημα αποτυπώνονται οι βασικές εξαγωγικές αγορές των Ελληνικών προϊόντων :

Διάγραμμα 1

Πηγή: ΠΣΕ

Η πολιτική αυτή που βασίζεται στην οικονομική ασφάλεια και σταθερότητα της Ε. Ε σε σχέση με τρίτες χώρες, δεν θα πρέπει να εμποδίσει μια μεγαλύτερη γεωγραφική διαφοροποίηση στο μέλλον, σε εκτός της Ε. Ε αγορές, γεγονός που δεν θα πρέπει να παραγνωρίζεται στη χάραξη της εξαγωγικής πολιτικής της χώρας. Αυτό θα μπορούσε να βλάψει μακροχρόνια ορισμένους κλάδους και προϊόντα. Εξ άλλου, η εμπειρία των Ελλήνων εξαγωγέων στις χώρες της Ένωσης, απαραίτητο εφόδιο για νέες κατακτήσεις, θα πρέπει εκτός

των άλλων να τους βοηθήσει να βελτιώσουν τη διοίκηση του εξαγωγικού επιχειρηματικού κινδύνου.

Η μακροπρόθεσμη τάση στις ελληνικές εξαγωγές τα τελευταία 15 χρόνια, ιδίως μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης και την απελευθέρωση των Ανατολικών Ευρωπαϊκών αγορών, ήταν αυτή της αυξανόμενης διείσδυσης στις αγορές της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης (ΚΑΕ), ιδιαίτερα στα Βαλκάνια. Πραγματικά, η σταδιακή αλλαγή κατεύθυνσης από την Ευρώπη των 15 στους Ανατολικοευρωπαίους και Βαλκάνιους εμπορικούς εταίρους, δεν αντανακλά αποκλειστικά και μόνο την επιτυχία της ελληνικής εξαγωγικής πολιτικής στην περιοχή, αλλά και την "αποδέσμευση" των παραδοσιακών ελληνικών εξαγωγών από τις αγορές των 15 κρατών-μελών της Ε.Ε., αφού φθηνότερες εισαγωγές διατίθενται από τα νέα κράτη-μέλη. Οι κύριες βαλκανικές χώρες, στις τοπικές αγορές των οποίων έχουν εισχωρήσει τα ελληνικά προϊόντα, είναι η Βουλγαρία, η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, η Ρουμανία και η Αλβανία, ενώ οι μεγαλύτερες ενδοκοινοτικές εξαγωγές για τα ελληνικά προ όντα πραγματοποιούνται στις αγορές της Γερμανίας, της Ιταλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Επιπλέον, η τελωνειακή ένωση μετά το 1995 μεταξύ της Ε.Ε. και της Τουρκίας, συνετέλεσε στην βαθμιαία ανάπτυξη των ελληνοτουρκικών εμπορικών σχέσεων, όπως αυτή καταγράφεται στην ομάδα 'του υπολοίπου των χωρών ΟΟΣΑ' (βλ. κάτωθι). Η Τουρκία απορροφά σήμερα κατά προσέγγιση το 5% των Ελληνικών ετησίων εξαγωγών.

Στρέφοντας την προσοχή μας στις εξελίξεις των τελευταίων 5 ετών, όπως αυτές αντικατοπτρίζονται στα μεγέθη που εμπεριέχονται στον πίνακα 3.1, παρατηρούμε μία μερική και διστακτική ανατροπή στην προαναφερόμενη μακροπρόθεσμη τάση, καθώς η συμμετοχή της Ε.Ε. ανακάμπτει, ή παραμένει ουσιαστικά αμετάβλητη, περιορίζοντας έτσι ταυτόχρονα τη συμμετοχή της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Αυτή η εξέλιξη δεν θεωρείται ότι αντανακλά μια μακροπρόθεσμη μεταβολή στο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της χώρας (με μόνιμο επομένως αναπροσανατολισμό των ελληνικών εξαγωγικών αγορών), αλλά σχετίζεται πιθανότερα με την παρατεταμένη ανατίμηση του ευρώ τα τελευταία χρόνια, η οποία υπονόμωσε την ανταγωνιστικότητα των τιμών εκτός της ζώνης του ευρώ. Ομοίως, η αύξηση του μεριδίου των εξαγωγών προς χώρες της Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής οφείλεται κατά το πλείστον στις εξελίξεις στις τιμές του πετρελαίου, οι οποίες αυξάνουν την αξία των σχετιζόμενων με το πετρέλαιο εξαγωγών.

4.3 Η πορεία των ελληνικών εξαγωγών από το φθινόπωρο του 2008, και η ραγδαία επιδείνωσή τους

Από τον φθινόπωρο του 2008 οπότε και άρχισαν να γίνονται εμφανείς οι επιπτώσεις της χρηματοπιστωτικής κρίσης στη ελληνική οικονομία, σημειώνεται ραγδαία επιδείνωση των εξαγωγικών επιδόσεων. Η δυσμενής αυτή εξέλιξη, παρατηρείται τόσο στις εξαγωγές αγαθών όσο και στις εξαγωγές των υπηρεσιών. Η επιδείνωση είναι καθολική για όλες τις μεγάλες περιοχές και για όλες σχεδόν τις μεγάλες κατηγορίες προϊόντων και εκφράζεται είτε με τη μετάβαση των επιδόσεων σε αρνητική περιοχή, είτε με σοβαρή επιβράδυνση του αυξητικού ρυθμού των εξαγωγών. Στον τομέα των υπηρεσιών η επιδείνωση περιορίζεται σε σημαντική επιβράδυνση του αυξητικού τους ρυθμού.

4.3.1 Οι εξαγωγές αγαθών

Από τη σύγκριση των εξαγωγικών επιδόσεων, ολόκληρο το 2007 και κατά τους πρώτους δέκα μήνες του 2008, προκύπτει ότι οι εξαγωγές σημειώνουν σημαντική πτώση τους δύο τελευταίους μήνες του 2008, με αποτέλεσμα ο ρυθμός ανόδου να περιοριστεί σε 1,1% από 3,2% στους πρώτους δέκα μήνες του 2008. Στον ανεπτυγμένο κόσμο οι εξαγωγές σε αξία υποχωρούν σε 0,4%, σε σχέση με 2,1% στο δεκάμηνο. Στην ΕΕ25 που απορροφά πάνω από τις μισές ελληνικές εξαγωγές σημειώνεται πτώση κατά 2,5% της αξίας τους σε ευρώ, ενώ στους πρώτους δέκα μήνες του 2008 οι εξαγωγές είχαν σημειώσει αύξηση 1%. Μεγαλύτερη είναι η υποχώρηση στην ΕΕ15 (-4%) έναντι πτώσης 0,6% στο δεκάμηνο. Στα Βαλκάνια ο αυξητικός ρυθμός των εξαγωγών υποχωρεί σε 5,6% ολόκληρο το έτος, ενώ είχε διαμορφωθεί σε 8,4% στο δεκάμηνο και στην ΚΑΚ (χώρες της πρώην ΕΣΣΔ εκτός των χωρών της Βαλτικής) η επιβράδυνση του αυξητικού ρυθμού είναι εντονότερη (6,2% από 14,9%).

Εξαιρέση αποτελούν οι χώρες της Β. Αμερικής (ΗΠΑ, Καναδάς και Μεξικό), προς τις οποίες οι εξαγωγές αυξάνονται από 18,3% στο δεκάμηνο σε 22,7% ολόκληρο το έτος εξ αιτίας της μεγάλης ανόδου των εξαγωγών προς τις ΗΠΑ (27,9%). Η περιοχή αυτή όμως απορρόφησε μόνον το 5,7% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών στο 2008. Οι άλλες περιοχές διαδραματίζουν περιορισμένο ρόλο και οι εξαγωγικές επιδόσεις προς αυτές είναι κατά κανόνα ασταθείς.

Παρόμοια είναι η εικόνα και για τις βασικές κατηγορίες προϊόντων. Η αύξηση των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων επιβραδύνεται από 10,6% στο δεκάμηνο σε 6,8% ολόκληρο το έτος, κυρίως λόγω της υποχώρησης των τροφίμων και πολύ λιγότερο των εξαγωγών ποτών και καπνού, ενώ οι εξαγωγές ελαίων και λιπών, κατά βάση ελαιολάδου, έχουν υποχωρήσει και στις δύο περιπτώσεις. Οι εξαγωγές αγροτικών προϊόντων αντιπροσώπευαν το 2007 το 21% της συνολικής αξίας των εξαγωγών. Η σχετικά μικρή αύξηση των εξαγωγών πρώτων υλών στους πρώτους δέκα μήνες του 2007 μετατρέπεται σε ελαφρά υποχώρηση ολόκληρο το 2008. Οι πρώτες ύλες συμμετείχαν στη συνολική αξία εξαγωγών το 2007 με ποσοστό 4,5%.

Στα βιομηχανικά προϊόντα, που αντιπροσώπευαν το 2008 το 61% της συνολικής αξίας των ελληνικών εξαγωγών, η αύξηση περιορίζεται σε 2,9% από 5,5% στο δεκάμηνο, που οφείλεται ειδικότερα στη βαθύτερη υποχώρηση των χημικών σε 3,1% (13,3% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών στο 2008) και της υποκατηγορίας «διάφορα βιομηχανικά προϊόντα» στα οποία η αύξηση 2,2% στο δεκάμηνο μεταβάλλεται σε υποχώρηση (-1,4%) στο δωδεκάμηνο. Στις δύο άλλες υποκατηγορίες των βιομηχανικών προϊόντων, ο αυξητικός ρυθμός των πρώτων δέκα μηνών επιβραδύνεται στο δωδεκάμηνο από 8,5% σε 5,1% για την υποκατηγορία «βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη» και για την υποκατηγορία «μηχανήματα και υλικό μεταφορών» από 11,1% σε 9,5%.

4.3.2 Οι εξαγωγές υπηρεσιών

Κατά το έτος 2008, οι εξαγωγές (εισπράξεις) των μεταφορικών υπηρεσιών εξακολούθησαν να αποτελούν το βασικό παράγοντα αύξησης των εξαγωγών υπηρεσιών συνολικά. Η αύξησή τους όμως είναι πιο περιορισμένη, σε σχέση με το 2007, καθώς τους τελευταίους μήνες του 2008 έχουν αρχίσει να γίνονται εμφανείς οι επιδράσεις της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης. Οι εξαγωγές υπηρεσιών αυξήθηκαν στο 2008 κατά 8,8%, ενώ το 2007 σε σχέση με το 2006 είχαν αυξηθεί κατά 10,5% και έφτασαν σε 34.093εκ. €. Ειδικότερα οι εξαγωγές μεταφορικών υπηρεσιών, κατά βάση δηλαδή το έργο της υπό ελληνική σημαία και ελληνόκτητης εμπορικής ναυτιλίας, αυξήθηκαν κατά 13,3% και έφτασαν σε 19.188εκ. €. Το 2007, σε σχέση με το 2006 είχαν αυξηθεί κατά 18,3%.

Οι ταξιδιωτικές υπηρεσίες, κατά βάση οι εισπράξεις από τον τουρισμό σημείωσαν σχετικά περιορισμένη αύξηση 3% και έφτασαν σε 11.662εκ. €, ενώ οι περιορισμένες «άλλες

υπηρεσίες» αυξήθηκαν κατά 5,3% και έφτασαν σε 3.242εκ. €. Στα προαναφερόμενα επίπεδα οι μεταφορικές υπηρεσίες αποτελούσαν το 56,3% του συνόλου των εξαγωγικών εισπράξεων από τις υπηρεσίες, οι ταξιδιωτικές υπηρεσίες το 34,2% και οι άλλες υπηρεσίες το 9,5% σε σχέση με 54,1%, 36,1% και 9,8%, αντιστοίχως στο 2007, σε σχέση με το 2006.

Ως και τον Οκτώβριο του 2008 οι εισπράξεις από τις εξαγωγές υπηρεσιών, σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του προηγούμενου έτους, εμφάνιζαν βελτιωμένη εικόνα. Από το μήνα αυτό όμως και έπειτα οι σχετικές εισπράξεις σημείωσαν μεγάλη υποχώρηση. Υπενθυμίζεται ότι ο Οκτώβριος υπήρξε ως τώρα ο πιο μαύρος μήνας για την παγκόσμια οικονομία και την εξέλιξη της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης.

Η κάμψη της εξαγωγικής δραστηριότητας κατά τους δύο τελευταίους μήνες του 2007 αποτελεί προάγγελο των εξελίξεων στον τομέα των υπηρεσιών κατά το 2008. Αντιθέτως οι εισαγωγές υπηρεσιών σημείωσαν σημαντικά ταχύτερη αύξηση (14,6%) όπως συμβαίνει και στα προηγούμενα τρία έτη με αποτέλεσμα το μεγάλο πλεόνασμα, αν και αυξάνει λίγο σε απόλυτο ύψος (3,7%) να περιορίζεται σε σχετικούς όρους. Το πλεόνασμα το 2008 αποτελούσε το 50,5% των εξαγωγικών εισπράξεων από τις υπηρεσίες σε σχέση με 52,9% στο 2007.

4.3.3 Οι εξαγωγικές επιδόσεις κατά το 2008

Από την ανάλυση των στοιχείων για την εξαγωγική δραστηριότητα στο 2008 προκύπτει ότι η ανταπόκριση των εξαγωγών οφείλεται σε δύο παράγοντες: πρώτο, στην σημαντική αύξηση των εξαγωγών προς τις χώρες της Ν.Α.Ευρώπης, της Κεντρικής Ευρώπης και τις χώρες της Κοινοπολιτείας των Ανεξάρτητων Κρατών (ΚΑΚ) και σε μικρότερη έκταση προς τις χώρες της Β. Αμερικής, κυρίως τις ΗΠΑ, και δεύτερο, σε πολύ πιο περιορισμένη έκταση στην άνοδο των προϊόντων «έντασης τεχνολογίας» και «έντασης ειδικευμένης εργασίας».

Με βάση τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, η αξία των ελληνικών εξαγωγών στο 2008 έφτασε σε 17.333,1 εκ. € από 17.139,5 εκ. € στο 2007, σημείωσε δηλαδή αύξηση 1,1%. Οι εξαγωγές προς το ανεπτυγμένο κόσμο (ΟΟΣΑ) το 2008 υποχώρησαν, αλλά σημαντική ήταν η υποχώρηση (-2,5%) προς την ΕΕ25, προς τις χώρες της οποίας κατευθύνονται πάνω από τις μισές ελληνικές εξαγωγές σε αξία και ειδικότερα ακόμη μεγαλύτερη προς την ΕΕ15 (-4%).

Οι απώλειες αυτές αντισταθμίστηκαν από την άνοδο των εξαγωγών προς τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης και τις Βαλτικές χώρες (8,6%), τις χώρες της Κοινοπολιτείας των Ανεξάρτητων Κρατών (ΚΑΚ) (6,2%) και τις χώρες της Ν.Α.Ευρώπης (5,6%). Οι εξαγωγές προς τις τρεις αυτές περιοχές κάλυψαν το 2008 το 27% των ελληνικών εξαγωγών. Η άλλη περιοχή προς την οποία οι εξαγωγές σημείωσαν ισχυρή άνοδο (22,7%), η Β. Αμερική, κυρίως λόγω της ανόδου στις ΗΠΑ (28%) κάλυψε το 2008 το 5,7% της συνολικής αξίας των ελληνικών εξαγωγών. Η άνοδος προς τις τέσσερις αυτές περιοχές κατά 8,7% το 2008, σε σχέση με το 2007, κάλυψαν σχεδόν το 1/3 της αξίας των ελληνικών εξαγωγών (32,5%) και αντιστάθμισε τις απώλειες στην ΕΕ.

Ακολουθεί ο Πίνακας 2 με την κατάταξη των 27 χωρών της Ευρωζώνης βάσει του κριτηρίου των εξαγωγών τους για το έτος 2008, του Α.Ε.Π. τους, ενώ παρουσιάζονται και οι εξαγωγές ως ποσοστό (%) του Α.Ε.Π.:

Πίνακας 2

A/A	ΧΩΡΑ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ 2008 ΣΕ ΔΙΣ. ΕΥΡΩ	Α.Ε.Π.	ΕΞΑΓΩΓΕΣ % ΑΕΠ 2008
1	Γερμανία	993,9	2.596,19	38,3
2	Ολλανδία	430,4	618,35	69,6
3	Γαλλία	411,7	2.024,83	20,3
4	Ιταλία	365,8	1.631,28	22,4
5	Βέλγιο	323,3	360,76	89,6
6	Ην. Βασίλειο	311,7	1.895,14	16,4
7	Ισπανία	182,4	1.144,43	15,9
8	Σουηδία	124,6	348,71	35,7
9	Αυστρία	123	293,99	41,8
10	Πολωνία	114,3	385,79	29,6
11	Τσεχία	99,4	147,68	67,3
12	Ιρλανδία	84,5	193,78	43,6
13	Δανία	79,5	251,28	31,6
14	Ουγγαρία	73,2	111,73	65,5
15	Φιλανδία	65,5	195,55	33,5
16	Σλοβακία	48,2	68,37	70,5
17	Πορτογαλία	38	173,70	21,9
18	Ρουμανία	33,6	145,42	23,1
19	Σλοβενία	23,2	38,76	59,9
20	Λουξεμβούργο	17,3	39,17	44,2
21	Ελλάδα	17,2	241,80	7,2
22	Λιθουανία	16,1	33,14	48,6
23	Βουλγαρία	15,3	35,31	43,3
24	Εσθονία	8,4	17,14	49
25	Λετονία	6,9	23,05	29,9
26	Μάλτα	1,9	5,84	32,6

27	Κύπρος	1,1	17,40	6,3
----	--------	-----	-------	-----

Πηγή: ΣΕΒΕ

Πίνακας 3

*Περιοχές στις οποίες οι εξαγωγές αυξήθηκαν στο 2008
(Αξία σε εκ. ευρώ)*

		2007	2008	% Μεταβολή 08/07
A	Χώρες Κ. Ευρώπης & Βαλτικές	710,1	771,0	8,6%
	Χώρες ΚΑΚ	555,7	590,2	6,2%
	Χώρες Ν.Α.Ευρώπης	3.112,0	3.285,8	5,6%
	Σ ύ ν ο λ ο	4.377,8	4.647,0	6,1%
B	Βόρειος Αμερική	810,2	994,2	22,7%
	Σ ύ ν ο λ ο A + B	5.188,0	5.641,2	8,7%

Πηγή : ΕΣΥΕ

Ο δεύτερος λόγος της ανόδου είναι, όπως προαναφέρθηκε, η αύξηση των εξαγωγών των προϊόντων «έντασης τεχνολογίας» κατά 5,5% το 2008, σε σχέση με το 2007 και των προϊόντων «έντασης ειδικευμένης εργασίας» κατά 2,6%. Οι δύο αυτές κατηγορίες κάλυψαν το 2008 το 38% της συνολικής αξίας των ελληνικών εξαγωγών. Τα προϊόντα των δύο αυτών κατηγοριών ειδικότερα, που ενσωματώνουν περισσότερη γνώση, έχουν αντιμετωπίσει επιτυχώς το διεθνή ανταγωνισμό, καθώς η συμμετοχή τους από 15,7% στο 1990 είχε ανέβει σε 27% στο 2000, σε 33,1% στο 2003 και 37,6% στο 2008.

Οι εξαγωγές των δύο αυτών κατηγοριών, όπως έχει επισημανθεί αναλυτικότερα στην έρευνα του Κέντρου Εξαγωγικών Ερευνών και Μελετών του Πανελληνίου Συνδέσμου Εξαγωγέων «Μεταβολές στην ποιοτική εξειδίκευση των ελληνικών εξαγωγών» (Δεκέμβριος 2008), σημείωσαν άλματα στις δύο τελευταίες δεκαετίες, αλλά στα τελευταία πέντε χρόνια ο ταχύς ρυθμός αύξησής τους επιβραδύνεται. Έτσι, ενώ οι ελληνικές εξαγωγές στα τελευταία πέντε χρόνια αυξήθηκαν κατά 40%, οι εξαγωγές των προϊόντων «έντασης τεχνολογίας» αυξήθηκαν με λίγο υψηλότερο ρυθμό (44%) και μόνον τα προϊόντα «έντασης ειδικευμένης εργασίας» αυξήθηκαν με αισθητά υψηλότερο ρυθμό (54%). Τα τελευταία όμως συμμετείχαν στο σύνολο των εξαγωγών κατά 15,5%, ενώ της πρώτης κατηγορίας κατά 22,2%.

Η επιβράδυνση του αυξητικού ρυθμού των εξαγωγών, ιδίως στην κατηγορία των προϊόντων «έντασης τεχνολογίας» δείχνει ότι, ενδεχομένως, υπό τη σημερινή τους σύνθεση τουλάχιστον, οι εξαγωγές αυτές τείνουν να εξαντλήσουν τις δυνατότητές τους. Ανεξαρτήτως αυτού του λόγου, πάντως, το μεγαλύτερο μέρος των προϊόντων «έντασης τεχνολογίας» (62%) κατευθύνεται (2008) προς τον ανεπτυγμένο κόσμο και πάνω από το μισό (55%) στην ΕΕ25 και μόνο 19% προς τις Βαλκανικές χώρες και τις χώρες ΚΑΚ. Τα προ όντα «έντασης ειδικευμένης εργασίας» κατευθύνονται κατά 42% στις χώρες της ΕΕ25 και κατά 33,2% στις βαλκανικές χώρες και τις χώρες ΚΑΚ.

4.4 Η πορεία των εξαγωγών κατά το έτος 2009 (Ιανουάριος-Δεκέμβριος)

Σε επίπεδα προ του 2005 υποχώρησαν σε αξία οι ελληνικές εξαγωγές, μετά τις ισχυρές πιέσεις που δέχθηκαν κατά το 2009. Σύμφωνα με ανάλυση του Πανελληνίου Συνδέσμου Εξαγωγέων (ΠΣΕ) και του Κέντρου Εξαγωγικών Ερευνών και Μελετών (ΚΕΕΜ), με βάση τα προσωρινά στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος (ΕΣΥΕ), οι ελληνικές εξαγωγές το 2009 μειώθηκαν κατά 17,5% σε σχέση με το 2008 και διαμορφώθηκαν στα 14,4 δις ευρώ, όταν το 2005 είχαν διαμορφωθεί στα 14,7 δις ευρώ. Μάλιστα το 2009, όπως το 2004 και το 2008, οι ελληνικές εξαγωγές δεν κατάφεραν να καλύψουν ούτε το 30% του συνόλου των εισαγωγών (2009: 29,9%, 2008:28,6%, 2004:29,1%).

Οι συνέπειες της διεθνούς οικονομικής κρίσης και το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας και εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας, αποτυπώνονται ακόμα πιο εμφαντικά από το γεγονός ότι το 2009 είναι η πρώτη χρονιά με μείωση συνολικών εξαγωγών της χώρας από το 2003, καθώς και από τη γενικευμένη υποχώρηση σε όλες τις κατηγορίες προ όντων (με μόνη εξαίρεση τον κλάδο των ποτών-καπνού, όπου σημειώθηκε άνοδος 1,6%). Πτωτική ήταν η πορεία των εξαγωγών προς όλες σχεδόν τις γεωγραφικές περιοχές του κόσμου, με μόνη εξαίρεση τις εξαγωγές προς τις χώρες της Μ. Ανατολής και Β. Αφρικής (αύξηση 2,6%). Οι εξαγωγές προς τους εταίρους στην ΕΕ(15) στην ΕΕ(25) και στην ΕΕ(27) υποχώρησαν σημαντικά, κατά -18,5%, -18,4% και -19,6% αντιστοίχως, γεγονός που αποδεικνύει την ισχυρή και γενικευμένη πτώση των ελληνικών εξαγωγών προς τους παραδοσιακά μεγαλύτερους πελάτες της χώρας μας.

Χαρακτηριστικό της γενικής υποχώρησης των εξαγωγών είναι και το στοιχείο της μείωσης του αριθμού των χωρών, στις οποίες η Ελλάδα πραγματοποιεί εξαγωγές αξίας άνω των 100

εκατ. δολ.(από 36 χώρες το 2008, σε 32 χώρες το 2009). Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η Γερμανία προσπέρασε και πάλι την Ιταλία στην πρώτη θέση των χωρών προορισμού των ελληνικών προϊόντων, ενώ από την πρώτη δεκάδα απουσιάζει για πρώτη φορά η Ισπανία. Αντίθετα, μεγάλη άνοδος-αναλογικά- προκύπτει για την Ελβετία, την Αλγερία και την Αίγυπτο.

Σε ότι αφορά στις εισαγωγές, και αυτές κινήθηκαν πτωτικά (κατά -21,1%, ή κατά 25,1% αν χρησιμοποιηθεί ως βάση το δολάριο), ωστόσο το 2009 καταγράφηκε η Τρίτη χειρότερη επίδοση από πλευράς του λόγου των ελληνικών εξαγωγών προς τις συνολικές εξαγωγές (μόλις 29,9%), καλύπτοντας μόνο ένα μέρος της επέκτασης του εμπορικού ελλείμματος της χώρας κατά τα προηγούμενα έτη.

Παρά την ισχυρή πτώση των εξαγωγών προς τη Γερμανία και την Ιταλία, οι δύο αυτές χώρες συνεχίζουν να αποτελούν τους σημαντικότερους πελάτες των ελληνικών προϊόντων, που συγκεντρώνουν από κοινού το 54% της αξίας των εξαγωγών προς τις ΕΕ(15) και το 22% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών. Ως προς τις χώρες της νέας διεύρυνσης, οι εξαγωγές υποχώρησαν σημαντικά (-17,9%) και άγγιξαν μόλις τα 1.598 εκ. € έναντι 1.947 εκ. € στο 2008. Μεγάλη πτώση (-19,5%) σημείωσαν οι εξαγωγές προς τα Βαλκάνια, περιοχή με ποσοστό 18,5% στο σύνολο των ελληνικών εξαγωγών, με αποτέλεσμα η αξία τους στο 2009 να υποχωρήσει σε 2.665 εκ. € από 3.311 εκ. € στο 2008.

Η ραγδαία μείωση (-17,5%) της αξίας των εξαγωγών κατά το 2009 είναι αποτέλεσμα της γενικότερης μείωσης των εξαγωγών σε όλες τις μεγάλες κατηγορίες προϊόντων, εκτός των αγροτικών προϊόντων που υποχώρησαν μόνον κατά -1,9%. Σημαντική υποχώρηση (-20,6%), υψηλότερη του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών, καταγράφεται στις εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων που στο 2009 κάλυψαν το 58,7% των συνολικών ελληνικών εξαγωγών, έναντι 61% στο 2008. Μειωμένες κατά -28,4% ήταν και οι εξαγωγές καυσίμων, με ποσοστό συμμετοχής 9,5% στο σύνολο των ελληνικών εξαγωγών και των πρώτων υλών κατά -8,2% με ποσοστό συμμετοχής 4,9%.

Πίνακας 4**Ιαν. Ιουνίου 2008 & 2009**

	2008	2009	% Μεταβολή 09/08
	Αξία σε εκατ. €		
Εξαγωγές	8.624,1	7.033,1	-18,4%
Εισαγωγές	31.492,7	21.641,6	-31,3%
Εμπορικό ισοζύγιο	-22.868,6	-14.608,5	-36,1%
	Αξία σε εκατ. \$		
Εξαγωγές	13.192,7	9.360,8	-29,0%
Εισαγωγές	48.175,9	28.804,3	-40,2%
Εμπορικό ισοζύγιο	-34.983,2	-19.443,5	-44,4%

Πηγή: ΕΣΥΕ

4.5 Η πορεία των εξαγωγών κατά το έτος 2010

Αναστροφές τάσεων και βελτίωση όρων εξωτερικού εμπορίου επεφύλασσε το 2010 για τις ελληνικές εξαγωγές. Αφ' ενός καλύφθηκε σημαντικό μέρος της απώλειας μεριδίων της διεθνούς αγοράς, από την κατάρρευση των εξαγωγών το 2009, μετά από αύξηση της τάξης του 8,8%, στα 15,96 δις ευρώ, χωρίς τα πετρελαιοειδή (αύξηση, 10,75% συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών στα 16,25 δις ευρώ) και αφετέρου παρατηρείται περαιτέρω ανάπτυξη του εξαγωγικού προτύπου υπέρ των βιομηχανοποιημένων προϊόντων έναντι του πρωτογενούς τομέα. Το 2010 επιτεύχθηκε επίσης η δεύτερη καλύτερη επίδοση της δεκαετίας σε ποσοστό κάλυψης του συνόλου των εισαγωγών από εξαγωγές (34,6%, έναντι 34,9% το 2001), εξαιτίας της σημαντικής μείωσης των εισαγωγών και της εξ αυτής βελτίωσης του εμπορικού ισοζυγίου, λόγω και της μείωσης της εγχώριας κατανάλωσης, ως απόρροια της ύφεσης της ελληνικής οικονομίας. Πιο συγκεκριμένα, οι εισαγωγές στο 2010 μειώθηκαν κατά -7,3% (σε 46,173 δις .€ από 49,791 δις € στο 2009) με αποτέλεσμα και τη μείωση κατά σχεδόν 14% του εμπορικού ελλείμματος, στα 30,21 δις € από 35,116 δις στο 2009.

Εξαιρετικά σημαντικό είναι το γεγονός της αύξησης των ελληνικών εξαγωγών προς όλες σχεδόν τις γεωγραφικές περιοχές και κυρίως προς τον ανεπτυγμένο κόσμο. Εξαίρεση αποτέλεσαν οι –διαχρονικά χαμηλές σε αξία– εξαγωγές προς τις χώρες της Αφρικής κατά -17,6% και της Λατινικής Αμερικής κατά -13,4%, καθώς και της Β. Αμερικής κατά -0,9%, που παρέμειναν δηλαδή πρακτικώς στάσιμες, επηρεασμένες κυρίως από την ισοτιμία ευρώ-δολαρίου. Ενδεικτικά αναφέρεται η το στοιχείο της αύξησης τους αριθμού των χωρών στις οποίες η Ελλάδα πραγματοποίησε εξαγωγές αξίας άνω των 100 εκ.\$ (από 32 χώρες το 2009 σε 36 το 2010). Η Γερμανία, η Ιταλία, η Κύπρος και η Βουλγαρία στο 2010 διατήρησαν τις τέσσερις πρώτες θέσεις που κατείχαν και στο 2009 στη σειρά κατάταξης των σημαντικότερων εξαγωγικών αγορών της Ελλάδος. Η Τουρκία κατέλαβε την 5^η θέση (7^η το 2009), το Ηνωμένο Βασίλειο παρέμεινε στην 6^η θέση, 2η Γαλλία την 7η θέση (9^η το 2009), οι ΗΠΑ υποχώρησαν στην 8^η θέση (5^η το 2009), η Ρουμανία υποχώρησε στην 9^η θέση (8^η το 2009) και η Ισπανία κατέλαβε την 10^η θέση (13^η το 2009).

4.5.1 Οι επιδόσεις κατά μεγάλες κατηγορίες προϊόντων

Η κατά 8,8% αύξηση των ελληνικών εξαγωγών κατά το 2010 είναι αποτέλεσμα της γενικότερης αύξησης των εξαγωγών σε όλες τις μεγάλες κατηγορίες προϊόντων, και κατά κύριο λόγο βιομηχανικών προϊόντων που κάλυψαν το 57,5% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών και των πρώτων υλών. Αναλυτικότερα, οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων αυξήθηκαν κατά 7% (σε 9.173 εκ. € από 8.574 εκ. €) λόγω της αύξησης των εξαγωγών σε όλες τις υποκατηγορίες βιομηχανικών προϊόντων εκτός από τα μηχανήματα & υλικό μεταφορών που μειώθηκαν κατά -3,9% (σε 1.938 εκ. € από 2.017 εκ. €). Η σημαντικότερη αύξηση παρατηρήθηκε στις υποκατηγορίες βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη (κατά 14,5%, σε 3.255 εκ. € από 2.843 εκ. €) και χημικά προϊόντα & συναφή (κατά 12%, σε 2.359 εκ. € από 2.107 εκ. €), ενώ οριακή ήταν η αύξηση (0,8%) των εξαγωγών στην υποκατηγορία διάφορα βιομηχανικά είδη (σε 1.621 εκ. € από 1.608 εκ. €). Η αύξηση των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων κατά 3,6% (σε 3.879 εκ. € έναντι 3.745 εκ. €) οφείλεται αποκλειστικά στην κατά 6,9% αύξηση (σε 3.051 εκ. € από 2.854 εκ. €) των εξαγωγών της υποκατηγορίας τρόφιμα και ζώα ζωντανά που απορροφούν πάνω από τα 3/4 των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων, που υπερκάλυψε τη μείωση εξαγωγών των δύο άλλων υποκατηγοριών ποτά & καπνός κατά -9,5% (σε 541 εκ. € από 597 εκ. €) και λάδια & λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης κατά -2,1% (σε 287 εκ. € από 293 εκ. €).

Σημαντική επίσης ήταν και η αύξηση (31,4%) των εξαγωγών πρώτων υλών (σε 945 εκ. € από 719 εκ. €) καθώς επίσης και των χαμηλότερων σε αξία εξαγωγών της κατηγορίας είδη & συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες κατά 65,7% (σε 455 εκ. € από 275 εκ. €) Τέλος οι εξαγωγές καυσίμων αυξήθηκαν κατά 10,9% (σε 1.511 εκ. € από 1.363 εκ. €). Όσον αφορά στις εισαγωγές, η σημαντικότερη υποχώρηση (-14,2%) σημειώθηκε στα βιομηχανικά προϊόντα (σε 29.502 εκ. € από 34.401 εκ. €), που συμμετέχουν με ποσοστό 63,9% στο σύνολο των ελληνικών εισαγωγών. Μειωμένες (-3%) ήταν επίσης και οι εισαγωγές αγροτικών προϊόντων (σε 5.762 εκ. € έναντι 5.941 εκ. € στο 2009, καθώς και οι μικρής αξίας εισαγωγές της κατηγορίας είδη & συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες σε 34 εκ. € από 40 εκ. € ή κατά -14%, ενώ αυξήθηκαν οι εισαγωγές πρώτων υλών κατά 15,7% (σε 1.188 εκ. € από 1.026 εκ. €) και των καυσίμων κατά 15,6% (σε 9.688 εκ. € από 8.382 εκ. €).

Πίνακας 5

Οι ελληνικές εξαγωγές κατά γεωγραφικές περιοχές (Σε εκατ. ευρώ) Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2010

Γεωγραφικές περιοχές	Εξαγωγές		% Μεταβολή	% Συμμετοχή	
	2010	2009	10/09	2010	2009
ΚΟΣΜΟΣ	15.962,7	14.675,3	8,8%	100,0%	100,0%
ΟΟΣΑ (29 χώρες)	9.243,8	8.405,2	10,0%	57,9%	57,3%
Ε.Ε. (25)	8.530,0	7.750,8	10,1%	53,4%	52,8%
Ε.Ε. (15)	6.710,4	6.128,4	9,5%	42,0%	41,8%
Β. Αμερική	815,4	823,0	-0,9%	5,1%	5,6%
Άλλες ανεπτυγμένες χώρες	135,9	104,1	30,5%	0,9%	0,7%
Υπόλοιπες ΟΟΣΑ (εκτός Ν. Κορέας)	1.048,6	930,4	12,7%	6,6%	6,3%
Βαλκάνια	2.703,0	2.690,3	0,5%	16,9%	18,3%
Κοινοπολ. Ανεξάρτ. Κρατών (ΚΑΚ)	471,2	394,3	19,5%	3,0%	2,7%
Β. Αφρική & Μ. Ανατολή	1.141,9	975,7	17,0%	7,2%	6,6%
Χώρες Αφρικής (εκτός Β. Αφρικής)	114,3	138,7	-17,6%	0,7%	0,9%
Ν.Α. Ασία	213,5	139,5	53,0%	1,3%	1,0%
Λατ. Αμερική	56,4	65,2	-13,5%	0,4%	0,4%
Λοιπές Χώρες	732,3	663,4	10,4%	4,6%	4,5%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Πίνακας 6

Το εμπόριο της Ελλάδος κατά μονοψήφιες κατηγορίες και η σύνθεσή του Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2010 (σε εκατ. ευρώ)

Π ρ ο ῖ ὄ ν	Α ξ ί α		% Μεταβολή	% Σύνθεση	
	2010*	2009*	10*/09*	2010*	2009*
Αγροτικά προϊόντα	3.878,7	3.744,9	3,6%	24,3%	25,5%
Τρόφιμα και ζώα ζωντανά	3.050,8	2.854,0	6,9%	19,1%	19,4%
Ποτά & καπνός	540,6	597,4	-9,5%	3,4%	4,1%
Λάδια και λίπη ζωϊκής ή φυτικής προέλευσης	287,3	293,4	-2,1%	1,8%	2,0%
Πρώτες ύλες	945,0	718,9	31,4%	5,9%	4,9%
Πρώτες ύλες μη edώδιμες εκτός από καύσιμα	945,0	718,9	31,4%	5,9%	4,9%
Καύσιμα	1.511,2	1.362,6	10,9%	9,5%	9,3%
Ορυκτά, καύσιμα, λιπαντικά, κ.λπ.	1.511,2	1.362,6	10,9%	9,5%	9,3%
Βιομηχανικά προϊόντα	9.172,9	8.574,4	7,0%	57,5%	58,4%
Χημικά προϊόντα & συναφή (μ.α.κ.)	2.358,8	2.106,7	12,0%	14,8%	14,4%
Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη	3.254,9	2.842,6	14,5%	20,4%	19,4%
Μηχανήματα & υλικό μεταφορών	1.938,0	2.016,7	-3,9%	12,1%	13,7%
Διάφορα βιομηχανικά είδη	1.621,1	1.608,4	0,8%	10,2%	11,0%
Άλλα	454,9	274,5	65,7%	2,8%	1,9%
Είδη & συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες	454,9	274,5	65,7%	2,8%	1,9%
Συνολικές εξαγωγές	15.962,7	14.675,3	8,8%	100,0%	100,0%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

4.6. Η πορεία των εξαγωγών κατά το έτος 2011(Ιανουάριος-Δεκέμβριος) και η σύγκρισή τους με το 2010

Σημαντικές επιδόσεις αλλά και ανακατατάξεις στη σύνθεση του εξαγωγικού προτύπου της χώρας, τόσο ποιοτικά, όσο και γεωγραφικά, έφερε το 2011 για τις ελληνικές εξαγωγές. Συγκεκριμένα, καταγράφεται υπέρβαση των 22,45 δις ευρώ για πρώτη φορά στα ιστορικά χρονικά και του ορίου του 10 % του ΑΕΠ, για πρώτη φορά από το 2000 και έπειτα. Παράλληλα, σημειώνονται σημαντικές διαφοροποιήσεις στην κατάταξη των κυριότερων χωρών προορισμού των ελληνικών εξαγωγίμων προϊόντων, αλλά και στην κλαδική σύνθεση των ελληνικών εξαγωγών.

Πιο αναλυτικά, το 2011 καταγράφεται αύξηση 37% στη συνολική αξία των εξαγωγών, που ξεπέρασαν τελικά τα 22,45 δις ευρώ, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ. Εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, η αύξηση διαμορφώθηκε στα επίπεδα του 9,4%, ήτοι στα 16,01 δις ευρώ. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2010, η συνολική αξία των εξαγωγών, συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών είχε ανέλθει στα 16,39 δις ευρώ. Σωρευτικά, σε σχέση με το 2009 μετά την άνοδο της διετίας 2010-2011 προκύπτει αύξηση 52,9% στην αξία των εξαγωγών (συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών), από τα 14,68 δις στα 22,45 δις ευρώ. Εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, η αύξηση ανέρχεται στο 15,17% (από τα 13,39% δις ευρώ στα 16,01 δις ευρώ).

Επιπλέον, το 2011 επιτεύχθηκε η καλύτερη επίδοση μεταπολεμικά σε ποσοστό κάλυψης του συνόλου των εισαγωγών από εξαγωγές κατά 51,8% (έναντι 34,1% το 2010) σε σύγκριση με το 51,1% το 1987 που αποτελούσε ως τώρα την καλύτερη επίδοση αυτής της σχέσης. Αυτό οφείλεται και στη σημαντική μείωση των εισαγωγών και την εξ αυτής βελτίωσης του εμπορικού ισοζυγίου, ως απόρροια της μείωσης της εγχώριας κατανάλωσης και της συνεχιζόμενης ύφεσης της ελληνικής οικονομίας. Πιο συγκεκριμένα, οι εισαγωγές στο 2011 μειώθηκαν κατά -10% (σε 43,27 δις € από 48,11 δις € στο 2010) με αποτέλεσμα και τη μείωση κατά σχεδόν -34%.

4.6.1 Οι επιδόσεις κατά μεγάλες κατηγορίες προϊόντων

Η κατά 37% αύξηση των ελληνικών εξαγωγών κατά το 2011 είναι αποτέλεσμα της γενικότερης αύξησης των εξαγωγών σε όλες τις κατηγορίες προϊόντων. Σημαντικότερο ρόλο

έπαιξαν τα καύσιμα, οι εξαγωγές των οποίων τριπλασιάστηκαν αλλά και τα βιομηχανικά προϊόντα που εξακολουθεί να είναι η μεγαλύτερη κατηγορία εξαγόμενων προϊόντων (46% του συνόλου των εξαγωγών).

Σε σχέση με το 2009, προκύπτει μείωση των εισαγωγών κατά 13,05% από τα 48,76 δις ευρώ του 2009, στα 43,27 δις ευρώ του 2011. Ακόμη μεγαλύτερη είναι η μείωση αν εξαιρεθούν οι εισαγωγές πετρελαιοειδών της διατιίας (-23,3%, στα 31,88 δις ευρώ το 2011, από 41,55 δις ευρώ το 2009). Σε επίπεδο εμπορικού ισοζυγίου προκύπτει σημαντική βελτίωση σε σχέση με το 2009, καθώς από τα 35,08 δις, το έλλειμμα διαμορφώθηκε το 2011 στα 20,82 δις ευρώ (μείωση 40,65). Αν εξαιρεθούν τα πετρελαιοειδή, η μείωση του ελλείμματος στη διατιία 2009-2011 διαμορφώνεται στο 43,63%. Εξαιρετικά σημαντικό είναι το γεγονός της αύξησης των ελληνικών εξαγωγών προς όλες τις γεωγραφικές περιοχές. Ξεχωρίζουν σε σημασία ως προς το μέγεθος της αύξησης των εξαγωγών, αυτές προς την ΕΕ(27), προς τη Μ. Ανατολή και Β. Αφρική.

Ανακατατάξεις σημειώθηκαν στις πρώτες δέκα θέσεις των σημαντικότερων εξαγωγικών αγορών της Ελλάδας. Η Ιταλία αναδεικνύεται για το 2011 ο κυριότερος πελάτης των ελληνικών προϊόντων, ξεπερνώντας για δεύτερη φορά μεταπολεμικά τη Γερμανία (η πρώτη φορά ήταν το 2008). Στην 3^η θέση στη σειρά κατάταξης ανέρχεται η Τουρκία από την 6^η το 2010, υποσκελίζοντας την Κύπρο που ακολουθεί στην 4^η θέση (από 3^η το 2010). Στην 5^η θέση ανέρχονται οι Εφοδιασμοί πλοίων με Τρίτες Χώρες σημειώνοντας σημαντικό άλμα στη σειρά κατάταξης από την 13^η θέση το 2010. Οι ΗΠΑ παραμένουν στην 7^η θέση, ενώ στην 8^η υποχώρησε το Ηνωμένο Βασίλειο (από την 5^η το 2010). Την 9^η θέση κατέλαβε η Γαλλία (8^η το 2010) και την πρώτη δεκάδα συμπληρώνει η Ρουμανία η οποία υποχώρησε από την 9^η θέση το 2010. Αξίζει να σημειωθεί τέλος, ότι επί συνολικής αξίας εξαγωγών 22,45 δις ευρώ, προκύπτει σχεδόν απόλυτη ισορροπία μεταξύ εξαγωγών προς τις χώρες της ΕΕ (50,6%) και εξαγωγών προς Τρίτες Χώρες (49,4%). Αν εξαιρεθούν τα πετρελαιοειδή, η συμμετοχή των εξαγωγών προς τις χώρες της ΕΕ διαμορφώνεται στο 65,4% επιβεβαιώνοντας τη σημασία των Ευρωπαϊκών εμπορικών εταίρων για το εξωτερικό εμπόριο της χώρας.

4.7. Η πορεία των ελληνικών εξαγωγών κατά το έτος 2012 (Ιανουάριος-Δεκέμβριος) και η σύγκρισή τους με το 2011

Νέο ιστορικό ρεκόρ εξωστρέφειας, το οποίο εκτιμάται άνω των 26 δις ευρώ, καταγράφουν τα προσωρινά στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛ-ΣΤΑΤ) για το 2012. Στον αντίποδα βέβαια προκύπτει ανησυχητική μείωση των ελληνικών εξαγωγών σε επίπεδο έτους προς τις χώρες της ΕΕ, ειδικά μετά τη μεγάλη υποχώρηση του μηνός Δεκεμβρίου, εξαιτίας της ύφεσης στην Ευρώπη αλλά και της περαιτέρω ενίσχυσης του ευρώ έναντι του δολαρίου. Ωστόσο, θετικές εμφανίζονται οι νέες προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που προβλέπουν αύξηση της τάξης του 2,7% για το 2013.

Με βάση την ανάλυση του Πανελληνίου Συνδέσμου Εξαγωγέων και του Κέντρου Εξαγωγικών Ερευνών και Μελετών επί των προσωρινών στοιχείων της Εθνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛ-ΣΤΑΤ), χωρίς να συμπεριλαμβάνονται τα πετρελαιοειδή, στο δωδεκάμηνο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2012, η αξία των εξαγωγών, ανήλθε στα 17.004,4 εκατ. ευρώ (21.922,5 εκ. δολάρια) έναντι 16.182,9 εκατ. ευρώ (22.577,7 εκ. δολάρια) κατά το ίδιο διάστημα του έτους 2011, σημειώνοντας αύξηση 5,1%. Για το σύνολο του 2012 προκύπτει μείωση των εξαγωγών προς τις χώρες της ΕΕ (-1,7%), ενώ αντίθετα σημαντική είναι η αύξηση των εξαγωγών προς τις Τρίτες Χώρες (+17,8%). Το αποτέλεσμα αυτών των δύο αντίρροπων κινήσεων ήταν το ποσοστό των εξαγωγών που απορροφήθηκαν από τις ευρωπαϊκές αγορές να διαμορφώνεται πλέον στο 60,85%, έναντι 39,15% των εξαγωγών προς Τρίτες Χώρες. Πιο συγκεκριμένα, μειωμένες εμφανίζονται οι εξαγωγές κατά -2,3% για τις χώρες της ευρωζώνης ΕΕ(15), κατά -1,7% για την ΕΕ (25) και κατά -1,7% για ΕΕ(27). Παρά το γεγονός αυτό, οι 27 χώρες της ΕΕ εξακολουθούν να καταλαμβάνουν τη μερίδα του λέοντος, με ποσοστό 60,9%, εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών, από μερίδιο όμως 65,1% κατά το 2011.

Από την άλλη πλευρά, σε επίπεδο έτους, παρατηρείται σημαντική ανοδική πορεία των εξαγωγών προς γεωγραφικές περιοχές που απορροφούν αξιοσημείωτο μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών, όπως η Κοινοπολιτεία Ανεξαρτήτων Κρατών (ΚΑΚ) (21,8%), οι υπόλοιπες χώρες του ΟΟΣΑ (Ισλανδία, Νορβηγία, Ελβετία, Τουρκία, 15,6%), οι χώρες της Β. Αμερικής (11,4%), η Μ. Ανατολή & Β. Αφρική (8,4%) και τα Βαλκάνια (6,6%). Συνέχιση της αυξητικής τάσης καταγράφεται και προς γεωγραφικές περιοχές με χαμηλότερο όγκο εξαγωγών, όπως οι Άλλες Αναπτυγμένες Χώρες (Ιαπωνία, Αυστραλία, Ν. Ζηλανδία) κατά 25%, η ΝΑ Ασία κατά 28,4%, η Λατινική Αμερική κατά 47,4%, η Ινδία (10,3%) και η Κίνα

κατά 7,5%. Αντίθετα, οριακή μείωση εμφανίζουν οι χαμηλές σε όγκο εξαγωγές των Χωρών Αφρικής (εκτός Β. Αφρικής) κατά -0,9%.

Πίνακας 7

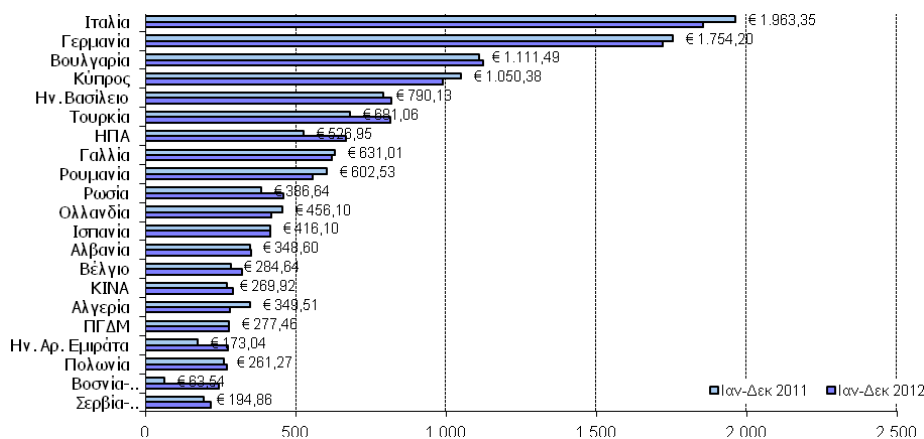
Εξαγωγές ανά προορισμό την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2011 και 2012

Αξία σε εκατ. €Σύνθεση					
	2012	2011	Π.Μ	2012	2011
ΟΟΣΑ (29 χώρες)	9.519,4	9.445,6	0,8%	56%	58,4%
ΕΕ-25	8.667,7	8.818,1	-1,7%	51%	54,5%
Ευρωζώνη-15	6.905,6	7.068,3	-2,3%	40,6%	43,7%
Β. Αμερική	857,2	769,7	11,4%	5,0%	4,8%
Άλλες ανεπτυγμένες χώρες	188,6	150,9	25%	1,1%	0,9%
Υπόλοιπες ΟΟΣΑ (εκτός Ν. Κορέας	972,2	840,7	15,6%	5,7%	5,2%
Βαλκάνια	2.805,8	2.633,1	6,6%	16,5%	16,3%
Κοινοπολ. Ανεξάρ. Κρατών (ΚΑΚ)	641,4	526,7	21,8%	3,8%	3,3%
Β. Αφρική & Μ. Ανατολή	1.381,3	1.274,5	8,4%	8,1%	7,9%
Χώρες Αφρικής (εκτός Β. Αφρικής)	134,1	135,4	-1,0%	0,8%	0,8%
Ν.Α. Ασία	341,6	266,0	28,4%	2,0%	1,6%
Λατινική Αμερική	73,3	49,7	47,5%	0,4%	0,3%
Λοιπές χώρες	941,1	718,1	31,1%	5,5%	4,4%
Σύνολο	17.004,3	16.182,8	5,1%	100%	100%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ-ΚΕΕΜ

Διάγραμμα 2

Χώρες με το μεγαλύτερο μερίδιο στις εξαγωγές ελληνικών προϊόντων (σε δισεκατ. €) κατά την περίοδο Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2011 και 2012

Πηγή: ΠΣΕ, Επεξεργασία: IOBE

Ως προς τη σύνθεση των εξαγωγών κατά μεγάλες κατηγορίες προϊόντων, και χωρίς να συμπεριλαμβάνεται ο συνολικός όγκος των πετρελαιοειδών, η αύξηση, προέρχεται σε μεγάλο βαθμό από τις αυξήσεις των εξαγωγών των πρώτων υλών κατά 55,1% και των αγροτικών προϊόντων κατά 10,5%. Μικρή μείωση (-1,4%) καταγράφεται για την κατηγορία βιομηχανικά προϊόντα, ενώ αντίθετα οι εξαγωγές των χαμηλών σε αξία εξαγωγών της κατηγορίας είδη & συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες (στις οποίες περιλαμβάνονται και τα εμπιστευτικά προϊόντα) μειώθηκαν κατά -12,9% σε σχέση με το έτος 2011.

Σε ότι αφορά τις εισαγωγές κατά το 2012, καταγράφεται συνέχιση των πτωτικών τάσεων και νέα υποχώρηση κατά -6%, με την αξία τους να διαμορφώνεται σε 30.201,2 εκ. € έναντι 32.127,5 εκ. € κατά το 2011, εξαιτίας της ύφεσης και της συνεχιζόμενης μείωσης της εγχώριας κατανάλωσης στην Ελλάδα. Επισημαίνεται τέλος, ότι λόγω της συνέχισης των αυξητικών τάσεων (5,1%) των εξαγωγών και της συνεχιζόμενης πτώσης (-6%) των εισαγωγών ενισχύεται η τάση περιορισμού του εμπορικού ελλείμματος σε 13.196,9 εκ.€ από 15.944,7 εκ.€ κατά το 2011, ήτοι μείωση κατά -17,2%. (Πηγή: ΠΣΕ)

4.7.1 Οι επιδόσεις κατά μεγάλες κατηγορίες προϊόντων

Με βάση τα προσωρινά στοιχεία για το έτος 2012 κατά μεγάλες κατηγορίες προϊόντων, καταγράφονται αυξήσεις των εξαγωγών στις τρεις από τις πέντε μεγάλες κατηγορίες και συγκεκριμένα της κατηγορίας πρώτες ύλες κατά 55,1% (σε 1.408,6 εκ.€ από 908,3 εκ.€) και της κατηγορίας αγροτικών προϊόντων κατά 10,5% (σε 4.549 εκ.€ από 4.117,8 εκ.€). Οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων, που αποτελούν το 60% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών, εμφανίζουν οριακή μείωση (-1,4%) στα 10.206,7 εκ.€ από 10.347,4 εκ.€. Μείωση εμφανίζουν στο εξεταζόμενο έτος και οι εξαγωγές της κατηγορίας είδη και συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες κατά -12,9%.

Σημειώνεται, ότι στα προσωρινά στοιχεία του 2012, δεν περιλαμβάνονται τα στοιχεία των εξαγωγών των πετρελαιοειδών, συνεπώς η κατηγορία καύσιμα αποτελεί χωρίς τα πλήρη στοιχεία πολύ μικρό μέρος των συνολικών εξαγωγών. Συγκεκριμένα τα καύσιμα αποτελούν μόλις το 1,5% του συνόλου των εξαγωγών με εξαγωγές αξίας 252,8 εκ. € και εμφανίζουν αύξηση κατά 87,1%.

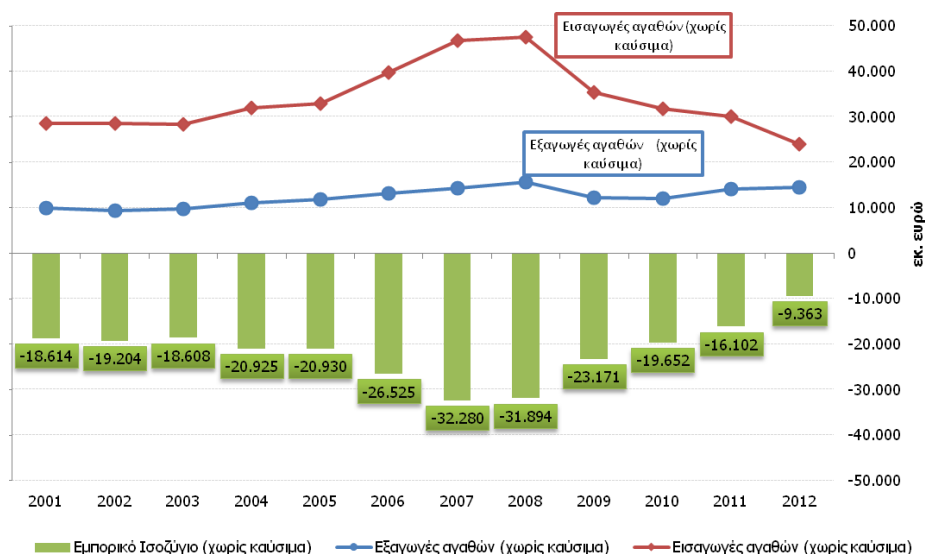
Όσον αφορά αναλυτικότερα στα αγροτικά προϊόντα, η αύξηση κατά 10,5% των εξαγωγών, σε 4.549 εκ.€ από 4.117,8 εκ.€, οφείλεται κυρίως στην αύξηση της σημαντικότερης υποκατηγορίας «τρόφιμα και ζώα ζωντανά» κατά 9,3%, οι οποίες αντιστοιχούν στο 78% των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων και το 20,8% των συνολικών ελληνικών εξαγωγών, με την αξία τους να διαμορφώνεται σε 3.541,1 εκ.€ από 3.241 εκ.€. Αξιοσημείωτες αυξήσεις παρατηρούνται και για την υποκατηγορία «ποτά και καπνός» κατά 10,2% (σε 624,1 εκ.€ από 566,2 εκ.€) αλλά και για τη -χαμηλότερη σε αξία εξαγωγών- υποκατηγορία «λάδια & λίπη ζωικής ή φυτικής προέλευσης» κατά 23,6% (σε 383,8 εκ.€ από 310,5 εκ.€).

Οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων εμφανίζουν μικρή μείωση -1,4% με την αξία τους να ανέρχεται σε 10.206,7 εκ.€ από 10.347,4 εκ.€ κατά το 2011. Η σημαντικότερη -από πλευράς όγκου εξαγωγών- υποκατηγορία «βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη» εμφανίζει μείωση κατά -7,9% (σε 3.829,3 εκ.€ από 4.156,8 εκ.€) ενώ ανοδικά κινούνται οι εξαγωγές των λοιπών 3 υποκατηγοριών. Κατά μέγεθος όγκου εξαγωγών, η υποκατηγορία «χημικά προϊόντα & συναφή» εμφανίζει οριακή αύξηση 0,4% (σε 2.425,1 εκ.€ από 2.415,5 εκ. €), η υποκατηγορία «μηχανήματα & υλικό μεταφορών» σημαντική αύξηση κατά 6,3% (σε 2.313,7 εκ.€ από 2.177,2 εκ.€) και η υποκατηγορία «διάφορα βιομηχανικά είδη» μικρή αύξηση 2,5% (σε 1.638,6 εκ.€ από 1.598 εκ.€. (Πηγή: ΠΣΕ)

Ανακεφαλαιώνοντας, η ανοδική πορεία των ελληνικών εξαγωγών το 2012, παρά την επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας και την ύφεση στην ΕΕ, αντανακλά τη σταδιακή ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων, ως αποτέλεσμα και των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που έχουν ολοκληρωθεί τα τελευταία χρόνια ή βρίσκονται σε εξέλιξη. Η παραμονή της ΕΕ, που απορροφά πάνω από τις μισές ελληνικές εξαγωγές αν και το μερίδιό της φθίνει, σε ύφεση και το 2013 αναδεικνύει εντονότερα την ανάγκη προσανατολισμού των ελληνικών εξαγωγικών προσπαθειών σε προορισμούς εκτός Ευρωζώνης (πχ. Ν.Α. Ασία – Β. Αμερική-ΚΑΚ), όπου ήδη ενισχύονται οι ελληνικές θέσεις, όμως τα μερίδια σε αυτές τις αγορές είναι μικρά, συνεπώς υφίστανται προοπτικές εκτεταμένης ενίσχυσής τους.

Πρόσφατη εξέλιξη της οποίας ο αντίκτυπος στις ελληνικές εξαγωγές δεν είναι εφικτό να προσδιοριστεί προς το παρόν, αποτελεί η ένταξη της Κύπρου, τέταρτου σημαντικότερου εξαγωγικού προορισμού για την Ελλάδα, με μερίδιο 6,0% επί των εξαγωγών της το 2012 (€990 εκ.), σε πρόγραμμα στήριξης από την ΕΕ και το ΝΤ, που οδήγησε στην ταχύρυθμη εκβάθρων αναδιάρθρωση των δύο σημαντικότερων κυπριακών τραπεζών και στην υλοποίηση προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής. Σε κάθε περίπτωση, αναμένεται πτώση των εξαγωγών προς τη Κύπρο. Από την άλλη πλευρά, στα πρώτα, προσωρινά στοιχεία εμπορικού ισοζυγίου της ΕΛ.ΣΤΑΤ. για το 2013 που αφορούν στον Ιανουάριο(τα οποία παρουσιάζονται παρακάτω), αποτυπώνεται συνέχιση της ανόδου των εξαγωγών προϊόντων, με ήπιους ρυθμούς (+3,5% οι εξαγωγές εξαιρουμένων πλοίων-καυσίμων, έναντι 1,9% το 2012). Συνεκτιμώντας τις εξελίξεις και τις τάσεις που προαναφέρθηκαν, προβλέπεται εκ νέου αύξηση των εξαγωγών αγαθών το τρέχον έτος, έστω μικρής έκτασης (IOBE).

Διάγραμμα 3
Εισαγωγές-Εξαγωγές (χωρίς καύσιμα) 2001-2012 (Ιανουάριος-Δεκέμβριος)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος- Επεξεργασία στοιχείων IOBE

4.8 Καταγραφή των στοιχείων για τους πρώτους μήνες του 2013 και προβλέψεις σύμφωνα με την Έκθεση του Διοικητή

4.8.1 Αύξηση κατά 14,3% των εξαγωγών τον Ιανουάριο του 2013

Αύξηση της τάξεως του 14,3% στα 2,2 δισ. ευρώ περίπου σημείωσε η αξία των εξαγωγών τον Ιανουάριο (χωρίς τα πετρελαιοειδή), ενώ οι εισαγωγές ενισχύθηκαν κατά 6,5%, με αποτέλεσμα το εμπορικό έλλειμμα να υποχωρήσει σε 1,9 δισ. ευρώ. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, η συνολική αξία των εξαγωγών - αποστολών ανήλθε στο ποσό των 2.192,7 εκατ. ευρώ, έναντι 1.917,6 εκατ. ευρώ κατά τον ίδιο μήνα του 2012, παρουσιάζοντας αύξηση 14,3%. Η αντίστοιχη μεταβολή χωρίς τα πετρελαιοειδή παρουσίασε αύξηση κατά 44,6 εκατ. ευρώ, δηλαδή 3,5%.

Η αύξηση προήλθε τόσο από τις χώρες-μέλη της ΕΕ (+12%), όσο και από τις Τρίτες Χώρες (+16,3%). Ωστόσο, εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών προκύπτει αντίστοιχα, αύξηση 7,2% για τις χώρες της ΕΕ και μείωση 2,6% για τις Τρίτες Χώρες. Ως συνέπεια αυτών των εξελίξεων, το μερίδιο των εξαγωγών προς τις χώρες της ΕΕ διαμορφώθηκε στο 44% και των Τρίτων Χωρών στο 56%. Αν εξαιρεθούν τα πετρελαιοειδή προκύπτει αναλογία 65% προς 35%, υπέρ των χωρών της ΕΕ.

Σε ότι αφορά τις εισαγωγές, η αξία τους κατά τον μήνα Ιανουάριο 2013 ανήλθε στο ποσό των 4.093 εκατ. ευρώ, έναντι 3.843,5 εκατ. ευρώ κατά τον ίδιο μήνα του 2012, παρουσιάζοντας αύξηση 6,5%. Η αντίστοιχη μεταβολή χωρίς τα πετρελαιοειδή παρουσίασε αύξηση κατά 55 εκατ. ευρώ, δηλαδή 2,3%. Ως αποτέλεσμα αυτών των κινήσεων, το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου διαμορφώθηκε σε 1.900,3 εκατ. ευρώ, έναντι 1.925,9 εκατ. ευρώ τον ίδιο μήνα του 2012, σημειώνοντας μείωση 1,3%. Η αντίστοιχη μεταβολή χωρίς τα πετρελαιοειδή παρουσίασε αύξηση κατά 10,4 εκατ. ευρώ, δηλαδή 1%.

4.8.2 Εμπορικό Ισοζύγιο

Η μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου κατά 7,6 δισεκ. ευρώ κατά τη διάρκεια του 2012 αντανακλά τον περιορισμό του ελλείμματος εκτός καυσίμων και πλοίων κατά 4,4 δισεκ. ευρώ και των καθαρών πληρωμών για αγορές πλοίων κατά 2,3 δισεκ. ευρώ, ενώ και οι καθαρές πληρωμές για εισαγωγές καυσίμων, οι οποίες αντιπροσωπεύουν λίγο περισσότερο από το μισό του συνολικού εμπορικού ελλείμματος, περιορίστηκαν κατά 907 εκατ. ευρώ. Η βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου χωρίς καύσιμα αντιπροσωπεύει το 44,8% της συνολικής βελτίωσης του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Το 2012 συνεχίστηκε ο περιορισμός των πληρωμών για εισαγωγές αγαθών εκτός καυσίμων και πλοίων με ρυθμό 15,0%, ταχύτερο από εκείνο του 2011 (4,3%). Παράλληλα, οι εισπράξεις από αντίστοιχες εξαγωγές συνέχισαν να αυξάνονται, αν και σημειώθηκε σημαντική επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου σε 3,8% (από 18,4% το 2011), με αποτέλεσμα το ποσοστό κάλυψης των πληρωμών από τις εισπράξεις να φθάσει το 62,5% (έναντι 51,2% το 2011). Ο δραστικός περιορισμός του εμπορικού ελλείμματος είναι αποτέλεσμα της παρατεταμένης ύφεσης στην εσωτερική αγορά, δεδομένου ότι η μείωση της εισαγωγικής δαπάνης οφείλεται κυρίως στην περιστολή της καταναλωτικής και επενδυτικής δραστηριότητας. Επιπλέον, η επιτάχυνση του ρυθμού μείωσης οφείλεται στην περαιτέρω

πτώση του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών και στον περιορισμό της ρευστότητας των ελληνικών επιχειρήσεων. Το 2012 καταγράφηκε ταχύτερη μείωση των εισαγωγών μη διαρκών καταναλωτικών αγαθών, ενώ οι αντίστοιχες πληρωμές καθώς και εκείνες για εισαγωγές πρώτων υλών (εκτός καυσίμων) είχαν συγκρατήσει τη μείωση της συνολικής εισαγωγικής δαπάνης το 2011.

Η άνοδος των εξαγωγών οφείλεται στην προσπάθεια των ελληνικών επιχειρήσεων για απόκτηση ή διεύρυνση της πρόσβασής τους στις αγορές του εξωτερικού, λόγω μειωμένης ζήτησης στην εσωτερική αγορά. Όμως η επιβράδυνση του ρυθμού ανάδου των εξαγωγών οφείλεται εν μέρει στη μείωση της εξωτερικής ζήτησης, κυρίως από χώρες της ΕΕ, η οποία εξακολουθεί να είναι η μεγαλύτερη αγορά για τα ελληνικά προϊόντα, ενώ οι εξαγωγείς αντιμετωπίζουν σοβαρούς περιορισμούς ρευστότητας, που έχουν ως αποτέλεσμα δυσχέρειες στην προμήθεια πρώτων υλών και ενδιάμεσων προϊόντων.

Τα διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για τις εμπορευματικές συναλλαγές δείχνουν, ήδη από το 2011, σταδιακή μετατόπιση στη γεωγραφική κατανομή των ελληνικών εξαγωγών από τις χώρες της ΕΕ προς τις χώρες εκτός ΕΕ. Η τάση αυτή εκτροπής προς άλλες αγορές εντάθηκε το 2012, λόγω της μειωμένης ζήτησης από την αρχή του έτους, διαπίστωση η οποία ισχύει ακόμη και για τις εξαγωγές προς τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, που αποτελούν τις σημαντικότερες αγορές ελληνικών προϊόντων στη Νοτιανατολική Ευρώπη. Κατά συνέπεια, η συνεχιζόμενη συνολική άνοδος των εξαγωγών βασίζεται στην εξαγωγική δραστηριότητα σε αγορές τρίτων χωρών, που ήδη απορροφούν αξιόλογο ποσοστό των ελληνικών εξαγόμενων προϊόντων, όπως οι ΗΠΑ, η Ρωσία, η Τουρκία και οι χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής, αλλά και άλλες χώρες όπως η Ιαπωνία, η Κίνα και η Ινδία. Παρά το ότι η επέκταση στις εκτός ΕΕ αγορές είναι εντυπωσιακή και ευνοεί μια θετική προοπτική των ελληνικών εξαγωγών, η συμβολή των συγκεκριμένων αγορών στο σύνολο των ελληνικών εξαγωγικών εισπράξεων παραμένει ακόμη μικρή.

Παρά τις ανωτέρω εξελίξεις, οι κυριότεροι αποδέκτες των ελληνικών εξαγωγών εξακολουθούν να είναι οι αγορές της ΕΕ, προς τις οποίες με βάση στο χείμαυρο Ιανουαρίου-Νοεμβρίου του 2012 εξάγεται ποσοστό 60,8% του συνόλου, έναντι ποσοστού 65,8% την αντίστοιχη περίοδο του 2011 (ΕΛΣΤΑΤ – εξαγωγές εκτός πετρελαιοειδών). Οι μεγαλύτερες αγορές είναι εκείνες της Γερμανίας και της Ιταλίας, καθώς επίσης και της Κύπρου, της Βουλγαρίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, ενώ οι ΗΠΑ, η Τουρκία και η Ρωσία βρίσκονται

πλέον μεταξύ των πρώτων 10 προφισμών για τα ελληνικά προϊόντα. Όσον αφορά την κατανομή των εισαγωγών κατά χώρα/περιοχή προέλευσης, δεν σημειώθηκαν αξιόλογες μεταβολές, αν και η αξία των εισαγωγών από την ΕΕ, όπου καταλήγει το σημαντικότερο ποσοστό της εισαγωγικής δαπάνης, μειώθηκε με ρυθμό βραδύτερο από ότι οι εισαγωγές από εκτός ΕΕ χώρες.

Σύμφωνα με τα αναλυτικά ετήσια στοιχεία του ισοζυγίου πληρωμών, τη μεγαλύτερη συμβολή στην άνοδο των εξαγωγικών εισπράξεων είχαν οι κατηγορίες των “λοιπών προϊόντων μεταποίησης” (προϊόντα μεταποίησης εκτός χημικών, μεταλλουργίας, μηχανημάτων και μεταφορικών μέσων) και των αγροτικών προϊόντων (που εξηγούν το 45% και το 33% της συνολικής μεταβολής αντίστοιχα). Αντίθετα, οι εισπράξεις από εξαγωγές προϊόντων μεταλλουργίας, που είχαν εξαιρετική επίδοση το 2011, περιορίστηκαν το 2012, εξέλιξη η οποία εν μέρει αποδίδεται στη μείωση των τιμών αυτών των προϊόντων στις διεθνείς αγορές. Επίσης, στην κατηγορία των χημικών-πλαστικών αυξήθηκαν οι εισπράξεις από εξαγωγές πλαστικών, ενώ μειώθηκαν εκείνες από φαρμακευτικά προϊόντα. Πάντως, δεν παρατηρήθηκε σημαντική μεταβολή στη σύνθεση των εξαγομένων κατά κατηγορία προϊόντος.

Η μείωση της δαπάνης για εισαγωγές εκτός καυσίμων και πλοίων, η οποία είχε επιβραδυνθεί το 2011, άρχισε να επιταχύνεται το 2012, ενώ η δαπάνη για εισαγωγές καυσίμων αυξήθηκε μεν το 2012, αλλά με μικρότερο ρυθμό σε σχέση με το 2011. Σύμφωνα με τα αναλυτικά στοιχεία του ισοζυγίου πληρωμών, το 2012 μεγαλύτερη ήταν η μείωση της δαπάνης για εισαγωγές πρώτων υλών και ενδιάμεσων προϊόντων (21,6%), η οποία είχε παρουσιάσει άνοδο το 2010 και το 2011, ενώ συνεχίστηκε η μείωση της δαπάνης για εισαγωγές κεφαλαιακών αγαθών (20,8%), λόγω του περιορισμού της επενδυτικής και παραγωγικής δραστηριότητας. Πιο συγκεκριμένα, η μείωση της δαπάνης για εισαγωγές προέρχεται κυρίως από τα χημικά προϊόντα (σε μεγάλο βαθμό από τα φαρμακευτικά), τα προϊόντα μεταλλουργίας και το μηχανολογικό εξοπλισμό. Όμως το 2012 μειώθηκε επίσης και η δαπάνη για εισαγωγές καταναλωτικών αγαθών και ειδικότερα μη διαρκών καταναλωτικών αγαθών (εκ των οποίων το 1/3 περίπου είναι τρόφιμα, η δαπάνη για εισαγωγές των οποίων δεν μεταβλήθηκε σημαντικά, και μάλιστα με πολύ ταχύτερο ρυθμό από ότι το 2011 (16,3% το 2012 έναντι 6,7% το 2011)). (Έκθεση του Διοικητή, 2013).

4.8.3 Συγκριτική ανάλυση των στοιχείων που αφορούν στις εξαγωγές 2004-2012

Ακόμη και τις πιο αισιόδοξες προβλέψεις ξεπέρασε η άνοδος των ελληνικών εξαγωγών την τελευταία διετία, ύστερα από την αναθεώρηση των σχετικών στοιχείων από την ΕΛΣΤΑΤ και την προσθήκη των εξαγωγών πετρελαιοειδών και καυσίμων. Πλέον ο πήχης του ιστορικού ρεκόρ εξωστρέφειας που επετεύχθη το 2012 μετατοπίζεται στα 27,6 δις ευρώ, έναντι 26,5 δις των προηγούμενων εκτιμήσεων, ενώ σημαντική βελτίωση προκύπτει και για τις επιδόσεις του 2011 (24,35 δις ευρώ έναντι 22,5 δις ευρώ των εκτιμήσεων).

Σύμφωνα με τα νέα δεδομένα, που προέκυψαν από την εφαρμογή κοινού Προγράμματος Δράσης μεταξύ ΕΛΣΤΑΤ – EUROSTAT και εναρμόνιση με τους Κοινοτικούς Κανονισμούς, καταγράφεται αύξηση κατά 57% των ελληνικών εξαγωγών στην 4ετία 2009-2012, καθώς και σχεδόν διπλασιασμός της συμμετοχής τους στο ΑΕΠ της χώρας (από το 7,6% το 2009 στο 13,8% το 2012). Παράλληλα, εκτινάσσεται στο 38% του συνόλου, η αξία των εξαγωγών του κλάδου των πετρελαιοειδών και καυσίμων.

Αξιοσημείωτη είναι και η βελτίωση της εικόνας του εμπορικού ισοζυγίου, που έχει μειωθεί στο ήμισυ των επιπέδων του 2008, παρά την αύξηση των εξαγωγών το 2012, για πρώτη φορά την τελευταία 4ετία. Η αύξηση αυτή οδήγησε το έλλειμμα ξανά πάνω από το 10% του ΑΕΠ της χώρας (10,7%).

Πιο αναλυτικά, σε ότι αφορά την πορεία του εξωτερικού εμπορίου της χώρας για την περίοδο 2004-2012, σύμφωνα με ανάλυση του Πανελληνίου Συνδέσμου Εξαγωγέων, προκύπτει υπερδιπλασιασμός εξαγωγών (+109,4%), μικρή αύξηση εισαγωγών (8,8%) και σημαντική βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας (-32,7%), σε σχέση με το 2004.

Με τα νέα δεδομένα που έχει δημιουργήσει η 5ετής ύφεση στην Ελλάδα και η συνεπαγόμενη μείωση του ΑΕΠ της χώρας, αυξάνεται σημαντικά το μερίδιο της συμμετοχής των εξαγωγών στο σχηματισμό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προΐοντος, που φτάνει πλέον το 13,8%. Το ποσοστό αυτό είναι κατά 81,5% υψηλότερο από τα επίπεδα του 2008. Αν μάλιστα, προστεθούν στις εξαγωγές προϊόντων και οι εξαγωγές υπηρεσιών, τότε η συμμετοχή των εξωστρεφών κλάδων της ελληνικής οικονομίας (εξαγωγικές επιχειρήσεις, τουρισμός, μεταφορές, ναυτιλία, επικοινωνίες, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες) υπερβαίνει το 27%, απέχοντας, ωστόσο, ακόμα σημαντικά από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (πάνω από 40% στην αντίστοιχη περίοδο αναφοράς).

Η εντυπωσιακή πορεία των ελληνικών εξαγωγών την τελευταία τριετία, σε συνδυασμό με τη μείωση των εισαγωγών (που ωστόσο φαίνεται να ανακόπτεται, εσχάτως) έχει βελτιώσει σημαντικά και το εμπορικό ισοζύγιο σε σημαντικούς κλάδους της ελληνικής οικονομίας.

Συγκεκριμένα, από το 2012, πλεονασματικό ισοζύγιο εμφανίζουν οι κλάδοι:

-Ποτά & Καπνός: Εξαγωγές 624,1 εκατ. ευρώ έναντι εισαγωγών 495,4 εκατ. ευρώ

-Λάδια & Λίπη: Εξαγωγές 383,8 εκατ. ευρώ έναντι εισαγωγών 282,9 εκατ. ευρώ

-Πρώτες Ύλες: Εξαγωγές 1,4 δις ευρώ, έναντι εισαγωγών 1,24 δις ευρώ

-Εμπιστευτικά Είδη: Εξαγωγές 587,3 εκατ. ευρώ έναντι εισαγωγών 14,3 εκατ. ευρώ

Ωστόσο, ελλειμματικοί παραμένουν οι μεγαλύτεροι κλάδοι, όπως των Τροφίμων (-913 εκατ. ευρώ) και των Βιομηχανικών Προϊόντων (-12,57 δις ευρώ).

Πίνακας 8

Οι ελληνικές εξαγωγές κατ έτος 2004-2012 (σε εκατ. €)

ΕΤΟΣ	ΑΞΙΑ	% ΜΕΤΑΒΟΛΗ
	ΕΞΑΓΩΓΩΝ	ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΕΤΟΣ
2004	13.187,3	
2005	14.990,4	13,1%
2006	17.291,6	16,0%
2007	19.391,0	12,1%
2008	21.319,8	9,9%
2009	17.584,1	-17,5%
2010	21.083,4	19,9%
2011	24.352,9	15,5%
2012	27.612,6	13,4%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

Πίνακας 9

Οι ελληνικές εισαγωγές κατ' έτος Ιανουάριος-Δεκέμβριος 2012 (σε εκατ. €)

ΕΤΟΣ	ΑΞΙΑ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ(%)
	ΕΞΑΓΩΓΩΝ	ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΕΤΟΣ
2004	45.138,5	
2005	46.442,8	2,9%
2006	52.846,6	13,8%
2007	60.122,7	13,8%
2008	64.855,9	7,9%
2009	51.984,1	-19,8%
2010	50.473,9	-2,9%
2011	48.415,4	-4,1%
2012	49.146,6	1,5%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

Η εξέλιξη του εμπορικού ισοζυγίου 2004 – 2012 (Σε εκατ. €)

ΕΤΟΣ	ΑΞΙΑ	% ΜΕΤΑΒΟΛΗ
	ΕΞΑΓΩΓΩΝ	ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΕΤΟΣ
2004	-31.951,2	
2005	-31.533,4	-1,3%
2006	-35.555,0	12,8%
2007	-40.731,7	14,6%
2008	-43.536,1	6,9%
2009	-34.400,0	-21,0%
2010	-29.390,5	-14,6%

2011	-24.062,5	-18,1%
2012	-21.534,0	-10,5%

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ.

5. Τα διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι εξαγωγικές επιχειρήσεις

5.1 Τα βασικά διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας

Οι αιτίες της δυσμενούς κατάστασης του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδας έχουν σχέση με τους παράγοντες που οφείλονται στην διάρθρωση της οικονομίας. Τα βασικά διαρθρωτικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας είναι τα εξής:

- Τα πρώτα χρόνια η μεταπολεμική ανάπτυξη στηρίχτηκε κυρίως στην οικοδομή και στις κατασκευές, που απορρόφησαν το μεγαλύτερο μέρος των τότε διαθέσιμων πόρων, σε βάρος του πρωτογενούς και κυρίως του δευτερογενούς τομέα.
- Η αδύνατη βιομηχανική βάση της χώρας, η καθυστέρηση της αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών, κυρίως στη βιομηχανία και η αδύνατη διασύνδεση της μεταποίησης με τον πρωτογενή τομέα. Ως ένα βαθμό ο κρατικοδίαιτος χαρακτήρας της ελληνικής μεταποίησης και η έλλειψη αναπτυξιακού σχεδιασμού.
- Η υπερβολική συγκέντρωση οικονομικών και ανθρώπινων δραστηριοτήτων πρωτίτως στην Αττική και δευτερευόντως στη Θεσσαλονίκη και στην περιφέρεια, με αποτέλεσμα την ανισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας και την ως ένα βαθμό ακύρωση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων κάθε περιφέρειας.
- Η έλλειψη στρατηγικού αναπτυξιακού σχεδιασμού σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, που θα οδηγούσε στην καλύτερη αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας, όπως είναι ο τουρισμός, η ναυτιλία, οι μεταφορές, η ποιότητα των προϊόντων της πρωτογενούς παραγωγής, ο πολιτισμός, το πανέμορφο και πλούσιο, ως προς την ποικιλότητα του, φυσικό περιβάλλον και η γεωστρατηγική θέση της χώρας (Μαγούλιος, 2006).
- Ο πληθωρισμός, η εξαιρετικά υψηλή ανεργία, οι ιδιομορφίες στη διάρθρωση της απασχόλησης στην ελληνική οικονομία καθώς επίσης και η άνιση κατανομή των εισοδημάτων, αποτελούν τα χρόνια και δυσεπίλυτα προβλήματα της οικονομίας της χώρας μας.

5.2 Κρατικές παρεμβάσεις στο διεθνές εμπόριο

Παρά τα οφέλη που προσφέρει το διεθνές εμπόριο στους συναλλασσόμενους, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει κάθε χώρα δεν αξιοποιούνται στο βαθμό που θα ήταν αυτό δυνατόν, γιατί οι κυβερνήσεις των μελών παρεμβαίνουν με διάφορους τρόπους στις συναλλαγές:

- Επιβάλλουν δασμούς, ποσοτώσεις ή οροφές εισαγωγών
- Απαιτούν προκαταβολές της αξίας των εισαγωγών
- Ελέγχουν την εξαγωγή συναλλάγματος
- Περιορίζουν τον αριθμό των εισόδων στο τελωνειακό τους έδαφος
- Ελέγχουν εξονυχιστικά τις προδιαγραφές

Τα παραπάνω μέτρα δυσχεραίνουν την ανάπτυξη του εμπορίου και εξυπηρετούν τα συμφέροντα ορισμένων οικονομικών κύκλων του εσωτερικού κάθε χώρας. Από την άλλη μεριά, πολλά κράτη επιδοτούν τις εξαγωγές τους αλλοιώνοντας την υφιστάμενη δομή των συγκριτικών πλεονεκτημάτων μεταξύ των συναλλασσόμενων εταίρων. Άλλες μορφές κρατικής παρέμβασης είναι οι εξής:

- Περιορισμός ή απαγόρευση των εξαγωγών κεφαλαίου και πρώτων υλών
- Περιορισμός του ποσοστού συμμετοχής ξένων επενδύσεων σε εγχώριες παραγωγικές επενδύσεις
- Τεχνολογικοί περιορισμοί στις προδιαγραφές των εισαγόμενων προϊόντων

Οι **δασμοί**, είναι φόροι που επιβάλλονται στην αξία των εισαγόμενων εμπορευμάτων, όταν εισέρχονται στο έδαφος μιας χώρας ή μιας ομάδας χωρών που έχουν κοινό τελωνειακό καθεστώς, επομένως τις περισσότερες φορές επηρεάζουν τις εισαγωγές της χώρας στην οποία επιβάλλονται. Άλλες λιγότερες διαδεδομένες κατηγορίες δασμών είναι οι εξαγωγικοί δασμοί και οι δασμοί σε διαμετακομιζόμενα εμπορεύματα. Εξαγωγικοί δασμοί επιβάλλονται συνήθως στην εξαγωγή αγαθών που σπανίζουν στο εσωτερικό μιας χώρας, όπως για παράδειγμα πρώτες ύλες, ώστε να αποθαρρυνθεί η εξαγωγή τους. Οι δασμοί σε διαμετακομιζόμενα προϊόντα αντιστοιχούν σε ανταποδοτικά τέλη για τις υπηρεσίες που προσφέρονται στα προϊόντα αυτά κατά τη διέλευσή τους από το τελωνειακό έδαφος μιας χώρας.

Επιπλέον, πολλές φορές οι χώρες που έχουν έντονα ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο ασκούν πολιτικές πιέσεις στις κυβερνήσεις των πλεονασματικών χωρών να δεχθούν να περιορίσουν ο κειο θλώς τις εξαγωγές τους μέχρι ένα ορισμένο όριο ποσότητας ή αξίας, ώστε να διευκολύνουν τους παραγωγούς των χωρών εισαγωγής να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα, να εκσυγχρονιστούν δηλαδή, για να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό. Το πιο γνωστό παράδειγμα είναι οι **εθελοντικοί περιορισμοί** στις εξαγωγές αυτοκινήτων στις ΗΠΑ που εφάρμοσαν τη δεκαετία του 1980 οι Ιαπωνικές αυτοκινητοβιομηχανίες. Όπως συμβαίνει με τις ποσοτώσεις εισαγωγών, οι εθελοντικοί εξαγωγικοί περιορισμοί μειώνουν τη συνολική προσφορά, με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι τιμές των εισαγόμενων προϊόντων. Κερδισμένοι στην περίπτωση αυτή είναι οι εξαγωγείς, οι οποίοι εξάγουν μεν λιγότερα εμπορεύματα, αλλά επιτυγχάνουν αυξημένες τιμές (Ιωάννου, 2005).

5.3 Τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις

Οι Έλληνες εξαγωγείς, σύμφωνα με τον ΣΕΒΕ και το Υπουργείο Ανάπτυξης, αντιμετωπίζουν εκτεταμένα διοικητικά εμπόδια στις εξαγωγές τους, δεδομένου ότι λειτουργούν σε ένα περιβάλλον όπου επικρατεί απουσία μιας συντονισμένης και κοινώς αποδεκτής στρατηγικής και υποστήριξης για τις δραστηριότητές τους.

Τα υφιστάμενα εμπόδια είναι:

5.3.1 Χρονοβόρες Διαδικασίες για τις εξαγωγές

Το πρόβλημα με τις χρονοβόρες διαδικασίες για τις εξαγωγές προκαλείται από παράγοντες όπως οι επικαλυπτόμενες διαδικασίες και η απουσία βελτιστοποίησης των διαδικασιών μεταξύ προ-τελωνειακών και τελωνειακών ελέγχων. Τα βασικά αίτια είναι:

- Η ύπαρξη μεγάλου αριθμού ελέγχων από διαφορετικούς φορείς και υπηρεσίες κάποιου μάλιστα εκ των οποίων είναι ταυτόσημοι.
- Η μη-τυποποίηση των τελωνειακών πρακτικών μεταξύ των τελωνειακών υπηρεσιών συνεπάγεται πολλά περιττά στάδια κατά τη διαδικασία εκτελωνισμού.
- Οι ώρες λειτουργίας των τελωνείων δεν συμβαδίζουν πάντα με τις ανάγκες των εξαγωγέων.

- Πολλοί φορείς απαιτούν τα ίδια πρωτότυπα δικαιολογητικά έγγραφα και την πολλαπλή εισαγωγή/παρουσίαση των ίδιων στοιχείων.

5.3.2 Διοικητικό Κόστος για τις Εξαγωγές

Το υψηλό διοικητικό κόστος για τις εξαγωγές αποτελεί ένα πρόβλημα που προκαλείται από παράγοντες όπως η περίπλοκη διαδικασία υποβολής δικαιολογητικών για την εξαγωγή αγαθών. Τα βασικά αίτια είναι:

- Ελλιπής ενημέρωση των εξαγωγέων ως προς τα ποια είδη ελέγχονται και από ποιο υπουργείο ή υπηρεσία.
- Ασαφείς απαιτήσεις ως προς τον αριθμό των δικαιολογητικών και των διαδικασιών που απαιτούνται για την εξαγωγή αγαθών
- Ελάχιστοι εξαγωγείς υιοθετούν τις απλουστευμένες διαδικασίες, με αποτέλεσμα να απαιτείται η φυσική παρουσία τους για τον εκτελωνισμό των φορτίων.
- Επιβολή τελών σε πολλά από τα στάδια της εξαγωγικής διαδικασίας.

5.3.3 Νομικά ζητήματα

Το νομικό πλαίσιο και τα σχετικά με αυτό ζητήματα αποτελούν προβλήματα που προκύπτουν από την ερμηνεία της νομοθεσίας ή την εφαρμογή πολιτικών από τη δημόσια υπηρεσία. Συνήθως απαιτείται να γίνει κάποια τροποποίηση στον νόμο ή την πολιτική προκειμένου να επιλυθεί το θέμα. Τα νομικά ζητήματα έχουν ως εξής:

- Μόνο οι εξαγωγείς, οι εξουσιοδοτημένοι υπάλληλοι αυτών ή οι εκτελωνιστές δύνανται να προβούν σε διασάφηση εξαγωγής.
- Οι περίπλοκες προ-τελωνειακές διαδικασίες περιλαμβάνουν περιττά στάδια λόγω παρωχημένων νομικών διατάξεων.

5.3.4 Ζητήματα Ενημέρωσης

Τα ζητήματα ενημέρωσης αποτελούν προβλήματα που προκύπτουν από την έλλειψη διαφάνειας ή ενημέρωσης. Για την επίλυση του ζητήματος αυτού, συνήθως απαιτείται οι σημαντικές πληροφορίες να είναι άμεσα διαθέσιμες. Τα ζητήματα αυτά είναι:

- Ελλιπής ενημέρωση των εξαγωγέων ως προς τα ποια είδη ελέγχονται και από ποιο υπουργείο ή υπηρεσία
- Ασαφείς απαιτήσεις ως προς τον αριθμό των δικαιολογητικών και των διαδικασιών που απαιτούνται για τις εξαγωγές αγαθών.

Επιπλέον, σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΠΣΕ, σε αρκετές περιπτώσεις ελληνικών προϊόντων που προορίζονται για το εξωτερικό, παρατηρούνται επιβαρύνσεις σε ποσοστό ως και 100% του κόστους παραγωγής συμπεριλαμβανομένου και του μισθολογικού κόστους, γεγονός που τα καθιστά πιο ακριβά και επομένως λιγότερο ελκυστικά. Συγκεκριμένα:

Ενεργειακό κόστος

Οι αυξήσεις στο ηλεκτρικό ρεύμα, το φυσικό αέριο και τις τιμές των καυσίμων σε συνδυασμό με τους Ειδικούς Φόρους Κατανάλωσης Ενέργειας, έχουν οδηγήσει το ενεργειακό κόστος σχεδόν στο 50% του συνολικού κόστους παραγωγής. Με άλλα λόγια, οι ελληνικές βιομηχανίες θα μπορούσαν σχεδόν να διπλασιάσουν τους εργαζομένους που απασχολούν, έχοντας το ίδιο κόστος που καταβάλλουν σήμερα για να καλύπτουν τις ανάγκες τους σε ενέργεια. Ο ΠΣΕ προωθεί προτάσεις όσον αφορά στη μείωση του ΕΦΚ στο φυσικό αέριο, τη διατήρηση των τιμών του βιομηχανικού ρεύματος, καθώς και την επιστροφή μέρους του κόστους ρύπων, ειδικά για εξωστρεφείς επιχειρήσεις.

Φορολογικές Επιβαρύνσεις

Η αύξηση του ΦΠΑ στο 23% για την πλειοψηφία σχεδόν των εξαγωγίμων προϊόντων της χώρας, σε συνδυασμό με τις καθυστερήσεις επιστροφής του στις δικαιούχες εξαγωγικές επιχειρήσεις, περιορίζει σημαντικά και τα περιθώρια άσκησης επιθετικής τιμολογιακής πολιτικής για τη διεύρυνση των ελληνικών μεριδίων στο εξωτερικό. Αν υπολογισθούν και οι σημαντικά υψηλότεροι φορολογικοί συντελεστές που επιβαρύνουν τις ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις σε σχέση με γειτονικές και ανταγωνιστικές χώρες, καθίστανται σαφή τα πρόσθετα ελλείμματα στην ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων, σε επίπεδο τιμών διεθνώς.

Γραφειοκρατικό κόστος

Σύμφωνα με έρευνα της Παγκόσμιας Τράπεζας, το γραφειοκρατικό κόστος των εξαγωγικών διαδικασιών στην Ελλάδα είναι κατά 50% αυξημένο, σε σχέση με το μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ, ενώ υπολογίζεται ότι κυμαίνεται σε επίπεδα 5-10% της εμπορικής τιμής των εξαγωγικών ελληνικών προϊόντων. Ο ΠΣΕ έχει προτείνει την καθιέρωση σχετικών φοροελαφρύνσεων, καθώς και την εφαρμογή της Ενιαίας Θύρας Εξαγωγών που προωθεί το Υπουργείο Ανάπτυξης και θα ισχύσει από το 2015.

Ισοτιμία Ευρώ-Δολαρίου

Η συνεχόμενη ενίσχυση του ευρώ έναντι του δολαρίου, προκαλεί σημαντική επιβάρυνση και μείωση της ανταγωνιστικότητας. Μόνο το 2012, το ευρώ, στη μέση μηνιαία ισοτιμία, παρουσίασε αύξηση της τάξης του 8,3% με αντίστοιχη επιδείνωση των όρων ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων έναντι αυτών από χώρες που συναλλάσσονται σε δολάρια για το εξωτερικό τους εμπόριο, ειδικά στην παρούσα περίοδο που αυξάνονται οι εξαγωγές προς Τρίτες Χώρες (40% του συνόλου των εξαγωγών). Το σκληρό ευρώ επιδρά αρνητικά στη ζήτηση ελληνικών προϊόντων και στις αγορές των κρατών-μελών που αποτελούν και τους βασικούς εμπορικούς εταίρους της Ελλάδας (6% των συνολικών εξαγωγών κατευθύνονται στα κ-μ), ενώ εντείνει τον ανταγωνισμό προς την Ελλάδα και από χώρες της Ε.Ε, που διατηρούν ακόμη εθνικά νομίσματα.

Τέλος, η έκθεση του ολλανδικού υπουργείου οικονομικών, που έχει υποβληθεί στην ελληνική κυβέρνηση στο πλαίσιο του έργου της Task Force Greece, διαπιστώνει την ύπαρξη μεγάλων εμποδίων στην προώθηση των εξαγωγών, ορισμένα εκ των οποίων είναι:

- Η απουσία έμπρακτης υποστήριξης για εξωστρεφείς στρατηγικές πωλήσεων.
- Η στενή εξαγωγική βάση, που δεν επιτρέπει στις ελληνικές επιχειρήσεις να καρπωθούν τα οφέλη των ξένων αγορών
- Η τρέχουσα προώθηση του εμπορίου και οι προωθητικές ενέργειες που δεν στοχεύουν σε αγορές με μεγάλες δυνατότητες, ενώ σημαντικά θέματα στρατηγικής δεν αντιμετωπίζονται
- Η έλλειψη συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων φορέων
- Η απουσία ενιαίου εθνικού εμπορικού χαρακτήρα (branding), καθώς και μιας συνεπούς εθνικής προσέγγισης
- Η απουσία της απαραίτητης οικονομικής διπλωματίας.

6. Έρευνα

6.1 Παρουσίαση αποτελεσμάτων έρευνας

Το ερωτηματολόγιο που παρατίθεται στη συνέχεια, στάλθηκε σε 150 ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις, από τις οποίες τελικά ανταποκρίθηκαν οι 52, οι οποίες και αποτελούν και το δείγμα της εμπειρικής ανάλυσης που πραγματοποιήθηκε στην παρούσα εργασία. Η υφιστάμενη αρθρογραφία και οι εμπειρικές εργασίες που αφορούν στα εμπόδια των που αντιμετωπίζουν οι εξαγωγικές επιχειρήσεις είναι σχετικά περιορισμένες και δεν καταδεικνύουν το μέγεθος και τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των εμποδίων αυτών. Επιπλέον, οι συνεχείς ραγδαίες εξελίξεις στην οικονομία της χώρας μας καθιστούν αναγκαία μία εκτενέστερη ανάλυση των παραγόντων που εμποδίζουν την εξωστρέφεια, μιας και η τελευταία, όπως τονίστηκε και σε άλλα σημεία της εργασίας, αποτελεί προτεραιότητα και μέσο διεξόδου από την κρίση.

Σκοπός της έρευνας είναι να αναδειχθούν τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εξαγωγικές επιχειρήσεις στη χώρα μας, να διαπιστωθεί το μέγεθος των προβλημάτων αυτών καθώς επίσης και να προταθούν από τις επιχειρήσεις του δείγματος πιθανοί τρόποι αντιμετώπισής τους. Επιπλέον επιχειρείται η συσχέτιση ορισμένων προβλημάτων, όπως για παράδειγμα η έλλειψη εμπιστοσύνης των εμπορικών εταιρών προς τις ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις συνεπεία της χρηματοπιστωτικής κρίσης και γίνεται μία προσπάθεια να εκτιμηθεί η επίδραση της δυσμενούς οικονομικής κατάστασης στον τομέα των εξαγωγών.

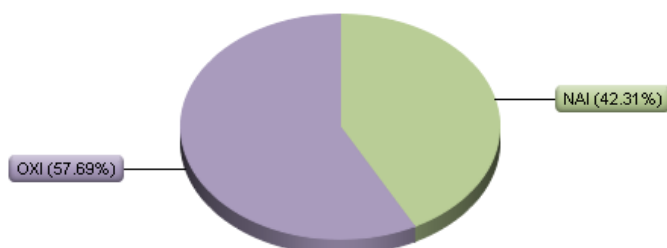
Οι ερωτήσεις σχεδιάστηκαν έτσι ώστε να απαντηθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα παραπάνω ερωτήματα. Συγκεκριμένα, οι πρώτες 5 ερωτήσεις αποσκοπούν στην ανάδειξη του είδους των επιχειρήσεων που αποτελούν το δείγμα της έρευνας, καθώς επίσης και των χωρών στις οποίες εξάγουν τα προϊόντα τους. Οι ερωτήσεις 6, 7 και 8 αφορούν στη συσχέτιση της πορείας των εξαγωγών με την υφιστάμενη οικονομική κρίση ενώ οι ερωτήσεις 9-16 αναφέρονται στα προβλήματα των επιχειρήσεων. Τέλος οι ερωτήσεις 17-20, προβάλλουν τη γνώμη των ερωτηθέντων για τα μέχρι τώρα μέτρα της πολιτείας και παρουσιάζουν τις προτάσεις για την αντιμετώπιση των προβλημάτων και την αύξηση της εξωστρέφειας.

1^η ερώτηση: Η επιχείρησή σας είναι αμιγώς εξαγωγική;

Στην ερώτηση αυτή, που έχει ως στόχο να διακριβωθεί το αν η επιχείρηση ασχολείται μόνο με τις εξαγωγές ή και με άλλες δραστηριότητες, η πλειοψηφία που αποτελεί το 58% του δείγματος απάντησε αρνητικά, ενώ το 42% αποτελείται από επιχειρήσεις που είναι αμιγώς εξαγωγικές (ποσοστό εξαγωγών επί του κύκλου εργασιών)

Πίνακας 11

1	ΝΑΙ		22	42%
2	ΟΧΙ		30	58%
	Σύνολο		52	100%

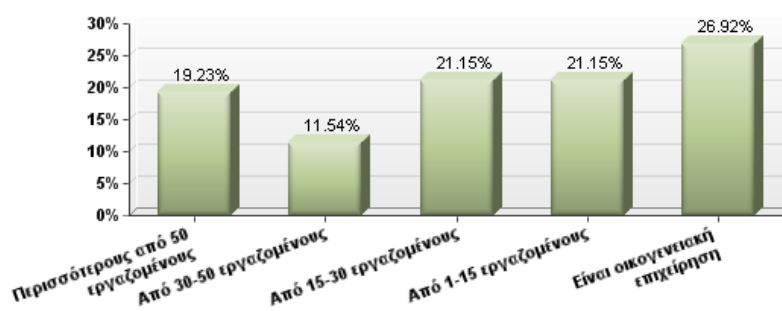
Ποσοστό επιχειρήσεων με αμιγώς εξαγωγική δραστηριότητα**Διάγραμμα 4****2^η ερώτηση: Αν όχι, από πότε δραστηριοποιείται στον τομέα των εξαγωγών;**

Σε αυτή την ερώτηση, απάντησαν μόνον οι ερωτηθέντες που στην 1^η είχαν απαντήσει αρνητικά (2 από τους ερωτηθέντες που είχαν απαντήσει αρνητικά δεν απάντησαν καθόλου). Συγκεκριμένα, 1 επιχείρηση από το δείγμα δραστηριοποιείται στον τομέα των εξαγωγών από το 1972, 2 από το 1980, 1 από το 1983, 6 από το 1990, 2 από το 1995, 1 από το 1996, 3 από το 2000, 1 από το 2002, 1 από το 2005, 2 από το 2006, 3 από το 2007, 2 από το 2009 και 3 από το 2010.

3^η ερώτηση: Η επιχείρησή σας απασχολεί κατά μέσο όρο:**Πίνακας 12**

1	Περισσότερους από 50 εργαζομένους	10	19%
2	Από 30-50 εργαζομένους	6	12%
3	Από 15-30 εργαζομένους	11	21%
4	Από 1-15 εργαζομένους	11	21%
5	Είναι οικογενειακή επιχείρηση	14	27%
	Σύνολο	52	100%

Σε ερώτηση σχετικά με τον αριθμό των εργαζομένων που απασχολεί η κάθε επιχείρηση, το 27% απάντησε ότι είναι οικογενειακή επιχείρηση. Ένα ποσοστό της τάξεως του 21% απάντησε πως απασχολεί από 1-15 εργαζομένους, καθώς επίσης ένα ακόμα 21% απασχολεί από 15-30 εργαζομένους. Όσον αφορά τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις, ένα ποσοστό της τάξεως του 12% απασχολεί από 30-50 εργαζομένους, ενώ ένα 19% απασχολεί περισσότερους από 50 εργαζομένους.

Αριθμός των εργαζομένων που απασχολείται στην κάθε επιχείρηση**Διάγραμμα 5**

4^η ερώτηση: Η επιχειρησή σας δραστηριοποιείται κυρίως στον τομέα των εξαγωγών:**Πίνακας 13**

1	Εδώ και 20 ή και περισσότερα χρόνια	15	29%
2	Εδώ και 15 περίπου χρόνια	13	25%
3	Τα τελευταία 4-5 χρόνια	15	29%
4	Κατά διαστήματα, παράλληλα με άλλες δραστηριότητες	8	16%
	Σύνολο	51	100%

Σε ερώτηση αναφορικά με το χρονικό διάστημα κατά το οποίο η επιχείρηση δραστηριοποιείται στον τομέα των εξαγωγών, ένα 29% απάντησε 20 και περισσότερα χρόνια, ένα ακόμη 29% τα τελευταία 4-5 χρόνια, το 25 % δεκαπέντε περίπου χρόνια ενώ το 16% υποστηρίζει πως εξάγει κατά διαστήματα παράλληλα με άλλες δραστηριότητες.

Χρονικό διάστημα κατά το οποίο κάνει εξαγωγές**Διάγραμμα 6**

5^η ερώτηση: Οι χώρες στις οποίες κυρίως εξάγετε τα προϊόντα σας:

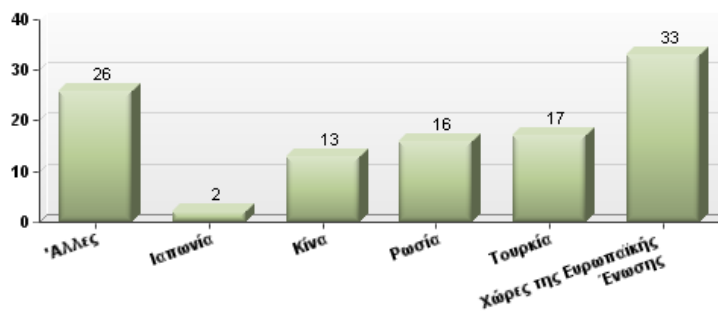
Πίνακας 14

1	Κίνα	13
2	Ρωσία	16
3	Χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης	33
4	Τουρκία	17
5	Ιαπωνία	2
6	Άλλες	26

Αναφορικά με τις χώρες στις οποίες εξάγουν τα προϊόντα τους οι επιχειρήσεις του δείγματος, οι 33 από τις 52 εξάγουν στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι 13 εξάγουν στην Κίνα, 17 από τις 52 εξάγουν στην Τουρκία, 16 στην Ρωσία, ενώ μόλις 2 στην Ιαπωνία. Τέλος 26 από τις 52 επιχειρήσεις εξάγουν προς άλλες χώρες που δεν αναφέρονται στην ερώτηση.

Χώρες στις οποίες εξάγουν οι επιχειρήσεις του δείγματος

Διάγραμμα 7

6^η ερώτηση: Έχετε παρατηρήσει αύξηση των εξαγωγών σας τα τελευταία 2-3 χρόνια;

Πίνακας 15

1	ΝΑΙ		34	68%
2	ΟΧΙ		16	32%
	Σύνολο		50	100%

Σε ερώτηση σχετικά με την πορεία των εξαγωγών τα τελευταία χρόνια, η συντριπτική πλειοψηφία (68%) απάντησε θετικά, ενώ σε μικρότερο ποσοστό 32% αρνητικά.

Διάγραμμα 8

7^η ερώτηση: Αν ναι, πόσο θεωρείτε ότι αυξήθηκαν;

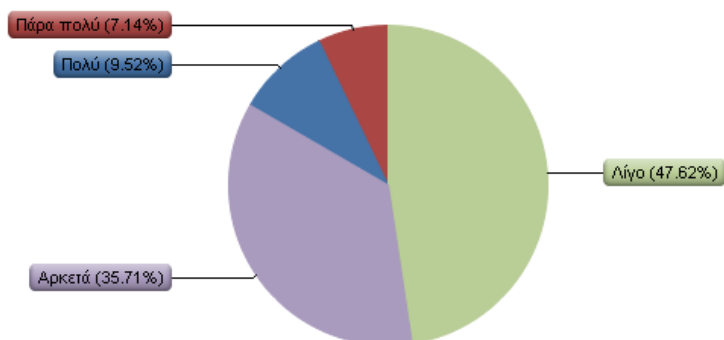
Πίνακας 16

1	Λίγο		20	48%
2	Αρκετά		15	36%
3	Πολύ		4	10%
4	Πάρα πολύ		3	7%
	Σύνολο		42	100%

Όσον αφορά στο κατά πόσο αυξήθηκαν οι εξαγωγές κατά τα τελευταία 2-3 χρόνια, η πλειοψηφία με ποσοστό 48% υποστηρίζει πως αυξήθηκαν λίγο, ενώ το 36% υποστηρίζει πως αυξήθηκαν αρκετά. Το 10% του δείγματος αναφέρει πως οι εξαγωγές του αυξήθηκαν πολύ ενώ μόλις το 7% πως αυξήθηκαν πάρα πολύ.

Πόσο αυξήθηκαν οι εξαγωγές τα τελευταία 2-3 χρόνια

Διάγραμμα 9

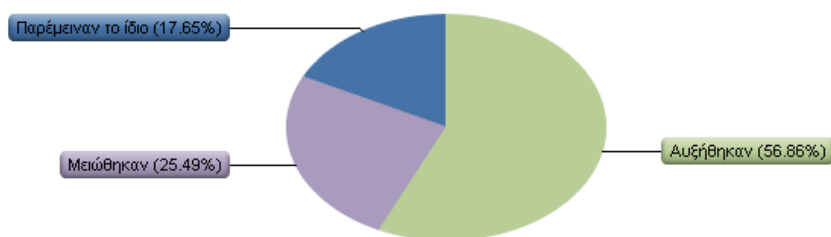
8^η ερώτηση: Κατά τη γνώμη σας, από το 2009 οπότε και οι επιπτώσεις της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης άρχισαν να γίνονται εμφανείς στην ελληνική οικονομία, οι εξαγωγές σας:

Πίνακας 17

1	Αυξήθηκαν	29	57%
2	Μειώθηκαν	13	25%
3	Παρέμειναν το ίδιο	9	18%
	Σύνολο	51	100%

Ένα σημαντικό ποσοστό 57% των επιχειρήσεων συμφωνεί ότι από το 2009 και μετά οι εξαγωγές του αυξήθηκαν, ενώ τη διαφωνία του εκφράζει το 25%, υποστηρίζοντας πως οι εξαγωγές του μειώθηκαν. Από την άλλη πλευρά το 18% συμφωνεί στο ότι οι εξαγωγές του παρέμειναν το ίδιο με πριν.

Διάγραμμα 10

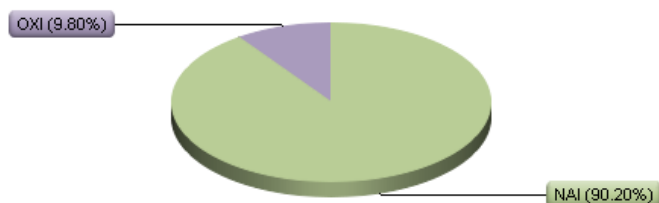
9^η ερώτηση: Θεωρείτε ότι υπάρχουν διοικητικά-γραφειοκρατικά προβλήματα που δημιουργούν εμπόδια στις εξαγωγικές σας δραστηριότητες;

Πίνακας 18

1	ΝΑΙ		46	90%
2	ΟΧΙ		5	10%
	Σύνολο		51	100%

Αναφορικά με το αν αντιμετωπίζουν διοικητικά-γραφειοκρατικά προβλήματα, σε ένα πολύ μεγάλο ποσοστό 90% οι επιχειρήσεις απαντούν θετικά, ενώ μόλις το 10% από αυτούς απαντούν αρνητικά.

Διάγραμμα 11

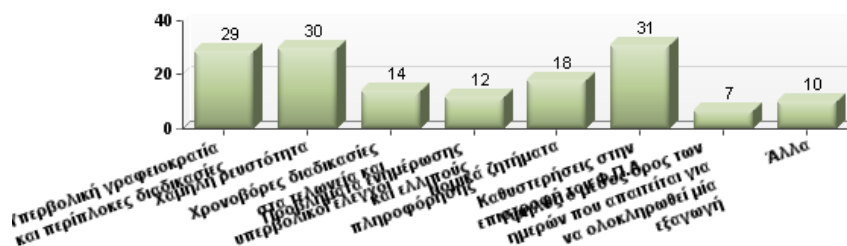
10^η ερώτηση: Αν ναι ποια από τα παρακάτω αντιμετωπίζετε;**Πίνακας 19**

1	Υπερβολική γραφειοκρατία και περίπλοκες διαδικασίες	29
2	Χαμηλή ρευστότητα	30
3	Χρονοβόρες διαδικασίες στα τελωνεία και υπερβολικοί έλεγχοι	14
4	Προβλήματα ενημέρωσης και ελλιπούς πληροφόρησης	12
5	Νομικά ζητήματα	18
6	Καθυστερήσεις στην επιστροφή του Φ.Π.Α	31
7	Υψηλός ο μέσος όρος των ημερών που απαιτείται για να ολοκληρωθεί μία εξαγωγή	7
8	Άλλα	10

Από τους 48 ερωτηθέντες που απάντησαν σε αυτό το ερώτημα, οι 31 συμφωνούν στο ότι αντιμετωπίζουν καθυστερήσεις στην επιστροφή του Φ.Π.Α, οι 30 χαμηλή ρευστότητα και οι 29 υπερβολική γραφειοκρατία και περίπλοκες διαδικασίες. Επιπλέον, 18 από τις επιχειρήσεις του δείγματος έρχονται αντιμέτωπες με νομικά ζητήματα και 14 με χρονοβόρες διαδικασίες στα τελωνεία. Σε μικρότερο βαθμό, προβλήματα ενημέρωσης και ελλιπούς πληροφόρησης αντιμετωπίζουν οι 12 από τις 48 επιχειρήσεις, ενώ οι 10 από αυτές συναντούν και άλλα προβλήματα.

Προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις

Διάγραμμα 12

11^η ερώτηση: Ποιο είναι το μεγαλύτερο πρόβλημα σήμερα κατά τη γνώμη σας για μία εξαγωγική επιχείρηση, και το οποίο θα πρέπει να αντιμετωπισθεί άμεσα;

Πίνακας 20

1	Υπερβολική γραφειοκρατία και περίπλοκες διαδικασίες	21	41%
2	Χαμηλή ρευστότητα	17	33%
3	Χρονοβόρες διαδικασίες στα τελωνεία και υπερβολικοί έλεγχοι	1	2%
4	Προβλήματα ενημέρωσης και ελλιπούς πληροφόρησης	4	8%
5	Νομικά ζητήματα	2	4%
6	Καθυστερήσεις στην επιστροφή του Φ.Π.Α	6	12%
7	Υψηλός ο μέσος όρος των ημερών που απαιτείται για να ολοκληρωθεί μια εξαγωγή	0	0%
8	Άλλο	0	0%
	Σύνολο	51	100%

Formatted Table

Η ερώτηση αυτή έρχεται να συμπληρώσει την 10^η, ζητώντας από τις επιχειρήσεις να προσδιορίσουν ποιο από τα παραπάνω είναι το πρόβλημα που οι ίδιες αντιμετωπίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό. Στη πλειοψηφία τους (41 %) αναφέρουν ως βασικό πρόβλημα τα γραφειοκρατικά εμπόδια, ενώ ένα εξίσου αξιοσημείωτο ποσοστό 33% την χαμηλή ρευστότητα. Σε αρκετά χαμηλότερα ποσοστά απαντώνται με 12% οι καθυστερήσεις στην επιστροφή του Φ.Π.Α, 8% τα προβλήματα ενημέρωσης και ελλιπούς πληροφόρησης, 4% τα νομικά ζητήματα και 2% οι χρονοβόρες διαδικασίες και καθυστερήσεις στα τελωνεία. Καμία επιχείρηση δεν επέλεξε τις απαντήσεις 7 και 8.

Διάγραμμα 13

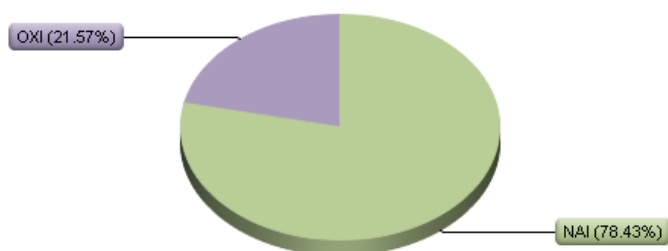
12^η ερώτηση: Αντιμετωπίζετε προβλήματα όσον αφορά την αξιοπιστία και συγκεκριμένα την έλλειψη εμπιστοσύνης εμπορικών εταιρών προς την Ελλάδα;

Πίνακας 21

1	ΝΑΙ	40	78%
2	ΟΧΙ	11	22%
	Σύνολο	51	100%

Στη συγκεκριμένη ερώτηση, το 78% των ερωτηθέντων συμφωνεί πως αντιμετωπίζει το πρόβλημα της έλλειψης εμπιστοσύνης των εμπορικών εταιρών προς την Ελλάδα, ενώ μόλις το 22% διαφωνεί με την άποψη αυτή.

Διάγραμμα 14

13^η ερώτηση: Αν ναι, από πότε παρατηρείτε το φαινόμενο αυτό;

Από τις 39 επιχειρήσεις που απάντησαν στην ερώτηση αυτή, οι 15 θεωρούν πως το πρόβλημα της έλλειψης εμπιστοσύνης των εταίρων ξεκινά το 2010 ενώ οι 10 πως ξεκινά το 2009. 5 από αυτές υποστηρίζουν πως το φαινόμενο ξεκινά το 2008, 4 το 2007, 2 το 2011 και 1 το 1990. Τέλος μια από τις 39 επιχειρήσεις προσδιορίζει πως το φαινόμενο ξεκίνησε μετά την ομιλία του πρώην Πρωθυπουργού Γεωργίου Παπανδρέου στο Καστελόριζο.

14^η ερώτηση: Κατά τη γνώμη σας η έλλειψη εμπιστοσύνης των ξένων επιχειρηματιών προς τις ελληνικές επιχειρήσεις, οφείλεται:

Πίνακας 22

1	Αποκλειστικά στη μη σταθερή κατάσταση της ελληνικής οικονομίας	38	75%
2	Σε πολιτικούς παράγοντες	5	10%
3	Άλλο	8	16%
	Σύνολο	51	100%

Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων σε ποσοστό 75% πιστεύει ότι η έλλειψη εμπιστοσύνης των ξένων επιχειρηματιών οφείλεται αποκλειστικά στη μη σταθερή κατάσταση

της ελληνικής οικονομίας ενώ μόλις το 10% ότι οφείλεται σε πολιτικούς παράγοντες. Τέλος, το 16% θεωρεί ότι υπάρχουν άλλοι λόγοι.

Διάγραμμα 15

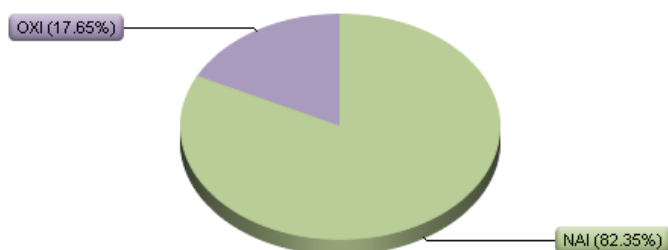
15^η ερώτηση: Έχετε αντιμετωπίσει κάποιο από τα παραπάνω προβλήματα σε τέτοιο βαθμό ώστε να χάσετε εξ αιτίας του κάποια εμπορική συναλλαγή ή κάποιον σημαντικό πελάτη;

Πίνακας 23

1	ΝΑΙ		42	82%
2	ΟΧΙ		9	18%
	Σύνολο		51	100%

Σε πολύ μεγάλο ποσοστό οι επιχειρήσεις που απάντησαν τη συγκεκριμένη ερώτηση συμφωνούν στο ότι έχουν χάσει κάποια εμπορική συναλλαγή ή κάποιον σημαντικό πελάτη εξ αιτίας των παραπάνω προβλημάτων (82%), ενώ μόλις το 18% διαφωνεί με την άποψη αυτή.

Διάγραμμα 16

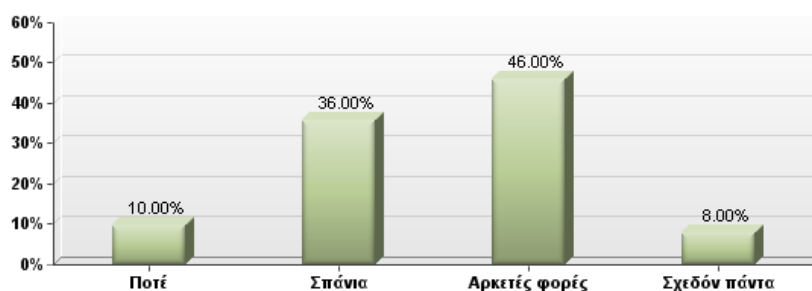
16^η ερώτηση: Έχετε αντιμετωπίσει ποτέ υπερβολικούς ελέγχους από διαφορετικές υπηρεσίες που πολλές φορές είναι και ταυτόσημοι;

Πίνακας 24

1	Ποτέ		5	10%
2	Σπάνια		18	36%
3	Αρκετές φορές		23	46%
4	Σχεδόν πάντα		4	8%
	Σύνολο		50	100%

Αναφορικά με το πόσο συχνά αντιμετωπίζουν ελέγχουν από διαφορετικές υπηρεσίες που πολλές φορές ταυτίζονται, σχεδόν οι μισές επιχειρήσεις απάντησαν αρκετές φορές (46%), το 36% απάντησε σπάνια, το 10% ποτέ και το 8% σχεδόν πάντα.

Διάγραμμα 17

17^η ερώτηση: Σε τι ποσοστό πιστεύετε ότι θα αυξανόταν οι εξαγωγές σας αν αντιμετώπιζονταν τα παραπάνω προβλήματα;

Από τις 38 επιχειρήσεις που απάντησαν στην ερώτηση αυτή, οι 8 απάντησαν πως οι εξαγωγές τους θα αυξανόταν κατά 20%, 8 κατά 30%, 6 κατά 50%, 4 κατά 100%, 3 κατά 80%, 3 κατά 10%, 1 κατά 70%, 1 κατά 1.000%, 1 κατά 15% και 1 κατά 200%.

18^η Θεωρείτε ότι η απλοποίηση των εξαγωγικών διαδικασιών που προωθεί η κυβέρνηση, θα αφομοιωθεί και θα βοηθήσει τις ελληνικές επιχειρήσεις;

Πίνακας 25

1	Καθόλου	0	0%
2	Λίγο	20	39%
3	Αρκετά	23	45%
4	Πολύ	8	16%
	Σύνολο	51	100%

Στην παραπάνω ερώτηση, το 45% των επιχειρήσεων απάντησε πως οι ελληνικές επιχειρήσεις θα βοηθηθούν από την απλοποίηση των εξαγωγικών διαδικασιών αρκετά, το 39% λίγο ενώ το 16% πολύ. Καμία επιχείρηση δεν επέλεξε την απάντηση καθόλου.

Διάγραμμα 18

19^η ερώτηση: Πόσο είστε ικανοποιημένοι από τα μέτρα και τις δράσεις της σημερινής κυβέρνησης που αποσκοπούν στην προώθηση των εξαγωγών;

Πίνακας 26

1	Καθόλου	14	27%
2	Λίγο	31	61%
3	Αρκετά	6	12%
4	Πολύ	0	0%
	Σύνολο	51	100%

Στην ερώτηση αυτή, το 61% απάντησε πώς είναι λίγο ικανοποιημένο, το 27% καθόλου, το 12% αρκετά, ενώ καμία από τις επιχειρήσεις του δείγματος δεν είναι πολύ ικανοποιημένη.

Διάγραμμα 19

20^η Έχετε να προτείνετε κάποιο μέτρο που η άμεση προώθησή του από την ελληνική πολιτεία θα βοηθούσε δραστικά τις ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις;

Στον πίνακα που ακολουθεί, συγκεντρώνονται οι προτάσεις των επιχειρήσεων:

Πίνακας 27

Απαντήσεις επιχειρήσεων

1. Λιγότερη γραφειοκρατία
2. α) Ρευστότητα, β) ανάκτηση αξιοπιστίας έτσι ώστε οι διεθνείς τράπεζες και οι πιστωτικοί οργανισμοί να ασφαλίζουν αλλά και να χρηματοδοτούν τους εμπορικούς εταίρους στο εξωτερικό
3. Ενίσχυση επιχειρήσεων
4. Δημιουργία ενός φορέα ο οποίος θα αναλαμβάνει όλες τις εργασίες διεκπεραίωσης και ολοκλήρωσης μιας εξαγωγής
5. Ανάπτυξη της βαριάς βιομηχανίας με βάση τον ορυκτό πλούτο που έχει η Ελλάδα και δεν αξιοποιεί, καθώς επίσης και ανάπτυξη της αγροτικής οικονομίας
6. Πληροφόρηση και ενημέρωση των εταιριών, ηλεκτρονική πλατφόρμα εξαγωγικών επιχειρήσεων και προϊόντων, φορολογικά κίνητρα, κρατικές εγγυήσεις για τη ρευστότητα των επιχειρήσεων σε τιμολόγια εξαγωγής (δηλαδή πίστωση των χρηματικών ποσών στις εταιρίες) απευθείας από τα κράτη αν πρόκειται για εξαγωγές
7. Σύναψη εμπορικών σχέσεων με ισχυρές οικονομίες
8. Άμεση επιστροφή του Φ.Π.Α
9. Χρήση του διαδικτύου ως μέσο προώθησης των εξαγωγών
10. Ευνοϊκά δάνεια προς τις εξαγωγικές επιχειρήσεις

6.2 Συμπεράσματα-Συζήτηση ευρημάτων

Από την ανάλυση των ευρημάτων της έρευνας που πραγματοποιήθηκε στην παρούσα εργασία προκύπτουν ενδιαφέροντα συμπεράσματα αναφορικά με τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις κατά την άσκηση της επιχειρηματικότητάς τους και τις επιπτώσεις της χρηματοπιστωτικής κρίσης στις δραστηριότητές τους:

Αρχικά προέκυψε ότι από το διαθέσιμο δείγμα της έρευνας, το 42% των επιχειρήσεων είναι αμιγώς εξαγωγικές ενώ το 58% όχι. Οι επιχειρήσεις που έδωσαν αρνητική απάντηση, κλήθηκαν να απαντήσουν σε δεύτερη ερώτηση, για το πότε δραστηριοποιήθηκε η επιχείρησή τους στον τομέα των εξαγωγών. Τέσσερεις από τις επιχειρήσεις του δείγματος εξάγουν από τις δεκαετίες 1970-1980, εννέα από την δεκαετία του 1990 και οι υπόλοιπες από το 2000 και μετά. Σημαντικό είναι στο σημείο αυτό να υπογραμμιστεί το γεγονός ότι οκτώ επιχειρήσεις άρχισαν να εξάγουν κατά τη περίοδο 2007-2010, πράγμα που ίσως οφείλεται στο ότι οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις ερχόμενες αντιμέτωπες με τις οδυνηρές επιπτώσεις της κρίσης, προσπάθησαν να διατηρήσουν τη βιωσιμότητά τους, προσανατολιζόμενες προς τις εξαγωγές.

Η αυξητική τάση του αριθμού των εξαγωγικών επιχειρήσεων είναι γεγονός που επιβεβαιώνεται τόσο από τον ΠΣΕ όσο και από τον ΣΕΒΕ. Ενδεικτικό της γενικότερης δυναμικής που δημιουργείται στον τομέα των εξαγωγών είναι το γεγονός ότι μόνο την τελευταία διετία (2011-2012), πραγματοποιήθηκαν 150 νέες εγγραφές εξαγωγικών επιχειρήσεων στα μητρώα του ΣΕΒΕ, έναντι ελάχιστων διαγραφών. Από την άλλη, στοιχεία της έρευνας του ΠΣΕ δείχνουν ότι σχεδόν 1 στις 7 εξαγωγικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνταν στις διεθνείς αγορές έχουν κλείσει ή σταματήσει την εξαγωγική τους δραστηριότητα. Ωστόσο, θετικό είναι το γεγονός ότι σε σχέση με τα εν λόγω «λουκέτα», υπήρξε ένας σημαντικός αριθμός νέων επιχειρήσεων που είτε ιδρύθηκαν με σκοπό τις εξαγωγές, είτε απέκτησαν εξαγωγική δραστηριότητα την τελευταία τετραετία. Έτσι για κάθε ένα «λουκέτο», «άνοιξαν» 3 νέες εξωστρεφείς επιχειρήσεις.

Επιπλέον, όσον αφορά το μέγεθος των επιχειρήσεων του δείγματος, το 27% αυτών είναι οικογενειακές επιχειρήσεις ενώ το 19% είναι μεγάλες επιχειρήσεις που απασχολούν περισσότερους από 50 εργαζομένους. Οι υπόλοιπες ανήκουν στις ενδιάμεσες κατηγορίες. Το ποσοστό των οικογενειακών επιχειρήσεων, είναι αρκετά σημαντικό ιδιαίτερα αν λάβουμε υπόψη το γεγονός ότι πολλές επιχειρήσεις που αδυνατούν να ανταποκριθούν στις

υποχρεώσεις τους απέναντι στους εργαζομένους τους, αναγκάζονται να εργάζονται σε οικογενειακό επίπεδο. Παρατηρούμε λοιπόν πως αυτό δεν συμβαίνει μόνο στα εμπορικά καταστήματα, αλλά και στις εξαγωγικές επιχειρήσεις. Τέλος, το 81% του δείγματος ανήκει στην κατηγορία των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερους από 50 εργαζομένους). Σύμφωνα με έρευνα της Διεύθυνσης Στρατηγικής και Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, στην Ελλάδα οι ΜμΕ συνεισφέρουν το 35% των εξαγωγών έναντι 24% για τις ευρωπαϊκές ΜμΕ. Συγκεκριμένα το 1/3 των ελληνικών ΜμΕ είναι εξωστρεφείς, με το 1/4 αυτών να πραγματοποιεί το μεγαλύτερο μέρος των πωλήσεών του στο εξωτερικό.

Συνεχίζοντας, τα ευρήματα της έρευνας αναφορικά με τις χώρες στις οποίες εξάγουν κατά κύριο λόγο τα προϊόντα τους, προέκυψε ότι οι 33 από τις 52 επιχειρήσεις του δείγματος εξάγουν στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, γεγονός που επιβεβαιώνει τα στοιχεία του ΠΣΕ ότι παρατηρείται αύξηση των ελληνικών εξαγωγών προς τις χώρες αυτές. Τα τελευταία στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ και του ΠΣΕ για τον Απρίλιο του 2013, καταδεικνύουν αύξηση των εξαγωγών προς τις χώρες της ΕΕ σε ποσοστό 21,5% με τα πετρελαιοειδή και 16,4% χωρίς τα πετρελαιοειδή, εξέλιξη η οποία αποδίδεται στη σταδιακή ανάκτηση της εμπιστοσύνης προς την ελληνική οικονομία και τις επιχειρήσεις. Επιπλέον, 17 από αυτές εξάγουν στην Τουρκία, 16 στη Ρωσία και 13 στην Κίνα. Μόλις 2 από αυτές εξάγουν στην Ιαπωνία, ενώ 26 εξάγουν προς άλλες χώρες. Όσον αφορά στις εξαγωγές προς Κίνα, αναμένεται αύξησή τους, ιδιαίτερα μετά την πρόσφατη επίσκεψη του πρωθυπουργού κ. Αντώνη Σαμαρά στο Πεκίνο. Ο ίδιος τόνισε πως η αγορά αυτή έχει τεράστιες προοπτικές για την Ελλάδα και ανέφερε πως μόνο πέρυσι οι εξαγωγές τροφίμων και ποτών προς την χώρα αυτή αυξήθηκαν κατά 232%.

Σχετικά με το αν οι επιχειρήσεις έχουν παρατηρήσει αύξηση των εξαγωγών τους τα τελευταία 2-3 χρόνια, η πλειοψηφία σε ποσοστό 68% απάντησε θετικά. Το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνει εκείνους που ισχυρίζονται ότι η εξωστρέφεια αποτελεί προτεραιότητα για τις ελληνικές επιχειρήσεις ιδιαίτερα εν καιρώ κρίσης. Σύμφωνα με τον κ. Δημήτρη Λακασά, πρόεδρο του ΣΕΒΕ, μέσα σε μια τετραετία (2009-2012) οι ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις πρόσθεσαν 10 δισ. € σε τζίρους, που από τα 17 δισ. του 2008 εκτινάχθηκαν σε 27 δισ. € το 2012 επιτυγχάνοντας αύξηση 59% σε εποχή βαθιάς κρίσης για την ελληνική οικονομία (στοιχεία που προέρχονται από την ποσοτική και ποιοτική ανάλυση που έκανε το Ινστιτούτο Εξαγωγικών Ερευνών και Σπουδών του ΣΕΒΕ). Το 48% των ερωτηθέντων απάντησαν πως οι εξαγωγές τους αυξήθηκαν λίγο. Σημαντικό είναι λοιπόν να ξεπεραστούν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν έτσι ώστε να συνεχισθεί η καλή πορεία των εξαγωγών. Μόλις το 25% των

επιχειρήσεων ισχυρίζεται πως ο ι εξαγωγές του μειώθηκαν, ποσοστό ικανό ωστόσο να κινητοποιήσει τους αρμόδιους φορείς έτσι ώστε να λάβουν μέτρα προώθησης των εξαγωγών.

Από το δεύτερο μέρος της έρευνας, προκύπτει το γεγονός ότι το 90% των επιχειρήσεων του δείγματος θεωρεί ότι υπάρχουν ακόμα γραφειοκρατικά-διοικητικά εμπόδια. 31 από τις 48 επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν καθυστερήσεις στην επιστροφή του Φ.Π.Α, 30 από αυτές χαμηλή ρευστότητα, και 29 από αυτές περίπλοκες διαδικασίες. Σε μικρότερο βαθμό έρχονται αντιμετώπιζονται με προβλήματα όπως νομικά ζητήματα, χρονοβόρες διαδικασίες στα τελωνεία και ζητήματα ελλιπούς πληροφόρησης. Στη συνέχεια προκύπτει ότι τα δύο μεγαλύτερα εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις είναι η χαμηλή ρευστότητα και οι γραφειοκρατικές διαδικασίες. Η ρευστότητα αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για τη διασφάλιση της συνέχειας της εξωστρέφειας των ελληνικών επιχειρήσεων κατά την περίοδο της κρίσης. Κατά την τελευταία διετία 2010-2012, οι καθυστερήσεις εισπράξεων από πελάτες έχουν αυξηθεί ενώ οι πληρωμές προς προμηθευτές γίνονται συντομότερα. Συγκεκριμένα, η χρονική απόκλιση μεταξύ εισπραξης απαιτήσεων και πληρωμής προμηθευτών προσεγγίζει τις 25 ημέρες σε σχέση με το 2010 όπου ο χρόνος εισπραξης και πληρωμών ήταν πιο ισορροπημένος (έρευνα Διεύθυνσης Στρατηγικής και Οικονομικής Ανάλυσης της ΕΤΕ). Έρευνα μελών του ΠΣΕ υποδηλώνει ότι το 2011 το 25,2% των ελληνικών εξαγωγικών επιχειρήσεων εμφανίζουν έντονα προβλήματα ρευστότητας, έναντι 10,65% το 2009. Η έλλειψη της ρευστότητας εντάθηκε το 2012, με το 38,7% των επιχειρήσεων να δηλώνουν σχετικά προβλήματα (www.pse.gr/sites/default/files/DT_EXPORTS_REYSTOTHTA.doc).

Η γραφειοκρατία είναι ένα πολύ σημαντικό πρόβλημα για την ανταγωνιστική λειτουργία των ελληνικών εξαγωγικών επιχειρήσεων, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τα στοιχεία της έρευνας καθώς το 41% των ερωτηθέντων επιχειρήσεων την κατατάσσουν πρώτη ανάμεσα στα εμπόδια που αντιμετωπίζουν. Σύμφωνα με μελέτη του ΣΕΒΕ, οι ελληνικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν διπλάσιο γραφειοκρατικό κόστος (αγγίζει το 45% επί της τελικής τιμής του προϊόντος) σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, με αποτέλεσμα να υποσκάπτεται η ανταγωνιστικότητά τους και να περιορίζεται η δυνατότητα ανάπτυξής τους σε αγορές του εξωτερικού. Η μείωση του γραφειοκρατικού κόστους κατά 20% αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους για την Κυβέρνηση. Θα πρέπει στο πλαίσιο αυτό να εφαρμοσθούν όλες οι πρωτοβουλίες απλοποίησης των διαδικασιών εξαγωγής και να μειωθεί το κόστος που συνεπάγεται για τις επιχειρήσεις η γραφειοκρατία.

Οι καθυστερήσεις στην επιστροφή του Φ.Π.Α αποτελούν ένα ακόμη αγκάθι για τις δραστηριότητες των εξαγωγικών επιχειρήσεων, όπως φαίνεται και από το δείγμα. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα την περεταίρω μείωση της ρευστότητας και αποτελεί αντικίνητρο ανάπτυξης της εξαγωγικής δραστηριότητας σε τρίτες χώρες. Κατά την παράγραφο 4 του άρθρου 8 της ΥΑ 1060481/4643/810/Α0014, προβλέπονται συγκεκριμένες προθεσμίες εντός των οποίων θα πρέπει να εκδίδονται οι αποφάσεις επιστροφής φόρου. Όσον αφορά τα νομικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι εξαγωγικές επιχειρήσεις, θα πρέπει να επιτευχθεί η συγκέντρωση και απλοποίηση της εθνικής νομοθεσίας. Τελειώνοντας με τα εμπόδια, η ελλιπής πληροφόρηση θα πρέπει να αντιμετωπισθεί άμεσα καθώς πλήττει σε μεγάλο βαθμό όχι τόσο τις μεγάλες όσο τις ΜμΕ, που αποτελούν και την βάση της ελληνικής οικονομίας.

Σημαντικό είναι το γεγονός, ότι το 78% των επιχειρήσεων αντιμετωπίζει προβλήματα όσον αφορά την αξιοπιστία των εταίρων του ως προς τις ελληνικές επιχειρήσεις και λόγω της ιδιαίτερα δυσμενούς θέσης της χώρας μας σε σχέση με τις υπόλοιπες. Οι περισσότερες επιχειρήσεις υποστηρίζουν πως το φαινόμενο αυτό είναι ιδιαίτερα έντονο μετά από το 2009 και μετά γεγονός που συμπίπτει με την κρίση στην Ελλάδα. Θα πρέπει στρατηγικά να επαναποθετηθεί το όνομα της Ελλάδας στο εξωτερικό, μετά το τεράστιο πλήγμα που δέχθηκε τα τελευταία χρόνια αλλά θα πρέπει να αναδειχθεί περισσότερο και το «Made in Greece». Σύμφωνα με πρόσφατη υπουργική απόφαση (Μάιος 2013) συγκροτήθηκε εννεαμελής ομάδα εργασίας η οποία θα είναι αρμόδια «για τη μελέτη και την υποβολή προτάσεων σχετικά με τη δημιουργία του εθνικού brand το οποίο θα χαρακτηρίζει κάθε επιχειρηματική, τουριστική, επενδυτική και εξαγωγική δραστηριότητα της χώρας».

Ολοκληρώνοντας με τα ευρήματα της έρευνας, παρατηρήθηκε ότι οι επιχειρήσεις σε ποσοστό 61% είναι λίγο ικανοποιημένες με τα μέτρα που προωθεί η κυβέρνηση. Εν συνεχεία ορισμένες από τις επιχειρήσεις του δείγματος καταθέτουν προτάσεις για την αύξηση των εξαγωγών τους. Πολλές από αυτές αναφέρονται στην αύξηση της ρευστότητας, στην άμεση επιστροφή του Φ.Π.Α, στην μείωση της γραφειοκρατίας και στην σωστή και έγκαιρη ενημέρωση και πληροφόρηση των εξαγωγέων. Άλλες δίνουν έμφαση στον εκσυγχρονισμό των εσωτερικών τελωνειακών διαδικασιών και στην προώθηση εκτελωνισμού από τις επιχειρήσεις καθώς επίσης και στην ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων για πιστοποιητικά, άδειες και εξουσιοδοτήσεις. Τέλος, η μείωση του κόστους για τους εξαγωγείς (μείωση /εξάλειψη των τελών με βάση τα πρότυπα της ΕΕ) καθώς επίσης και η λειτουργία μιας εθνικής ενιαίας ηλεκτρονικής θυρίδας που καλύπτει όλες τις ανάγκες του εξαγωγές αποτελούν κοινό τόπο για τις εξαγωγικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα.

Από όλα τα παραπάνω αναδεικνύονται τα σημαντικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν στο έργο τους οι ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις και ειδικά εν μέσω της τρέχουσας οικονομικής κρίσης. Το στοίχημα για τους αρμόδιους φορείς είναι καταλυτικό καθώς κρίνεται το μέλλον της Ελλάδας. Μέτρα και πολιτικές για την αύξηση των εξαγωγών όπως η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των επενδυτών και η βελτίωση του οικονομικού κλίματος, η διαμόρφωση και συνεπής εφαρμογή μιας αναπτυξιακής στρατηγικής και η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος μέσω μεταρρυθμίσεων και βελτιωτικών αλλαγών του θεσμικού πλαισίου που διέπει την ιδιωτική πρωτοβουλία, κρίνονται απαραίτητα για την επίτευξη του στόχου.

Θα πρέπει να γίνει σαφές ότι η συνέχιση και ενίσχυση της ανοδικής πορείας των ελληνικών εξαγωγών προϋποθέτει την ύπαρξη της αναγκαίας κοινωνικής και πολιτικής σταθερότητας, στο εσωτερικό της χώρας μας. Οι παράγοντες αυτοί αποτελούν τα συστατικά στοιχεία για την διαφήμιση της καλής εικόνας της χώρας μας στο εξωτερικό, η οποία με τη σειρά της θα οδηγήσει στην ενίσχυση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και της οικονομίας, του τουρισμού και των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ).

Καταληκτικά, με την ολοκλήρωση της παρούσας διατριβής, και την ανάδειξη σε αυτήν ορισμένων πτυχών της δράσης και της προ βηματικής των ελληνικών εξαγωγικών επιχειρήσεων, **τα πεδία που κρίνεται ότι θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο μελλοντικής έρευνας στη συγκεκριμένη θεματική είναι η διεξοδική κλαδική ανάλυση των ελληνικών εξαγωγών καθώς επίσης και τα υφιστάμενα ειδικά νομικά ζητήματα θεσμικού πλαισίου που έχουν ανακύψει τα τελευταία χρόνια και τα οποία αποτελούν τροχοπέδη στην απρόσκοπτη επιχειρηματική δραστηριότητα των εξαγωγικών επιχειρήσεων.**

Βιβλιογραφία

Paul Krugman (2012), *Τέλος στην ύφεση τώρα*, εκδ. Πόλις, Αθήνα

Γεώργιος Γ. Μαγούλιος (2006), *Προσεγγίσεις σε θέματα της Διεθνο ύς και Ευρωπαϊκής Οικονομικής Συνεργασίας*, εκδ. Κορηλία Σηφάκη, Θεσσαλονίκη

Κωνσταντίνος Ζ. Ιωάννου (2005), *Οδηγός Εξαγωγών Αγαθών & Υπηρεσιών*, εκδ. Α. Σταμούλης, Αθήνα

N. Gregory Mankiw (2002), *Μακροοικονομική θεωρία*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα

Σαρτζετάκης Ε. (2000), *Εισαγωγή στη μακροοικονομική. Τμήμα Λογιστικής*

Γεώργιος Γ. Πανηγυράκης (1999), *Διεθνές εξαγωγικό Μάρκετινγκ*, εκδ. Α. Σταμούλης, Αθήνα

Δ. Π. Καράγιωργας (1979), *Δημόσια Οικονομική Ι, Οι Οικονομικές Λειτουργίες του Κράτους*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα

Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας Ελλάδος, Αθήνα 2013

Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ, Κείμενα Πολιτικής 5, Αθήνα 2012

Αρθρογραφία

Μπαλτάς Γ., Παπαβασιλείου Ν., 2013, *Εξωστρέφεια και εξαγωγική εμπορική πολιτική*, Καθημερινή

Ιστοσελίδες

<http://www.pse.gr>

<http://www.eurobank.gr>

<http://www.kathimerini.gr>

<http://www.ypoian.gr>

<http://www.seve.gr>

<http://www.crete-exporters.com>

<http://www.exportgate.gr>

